ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΣΟΦΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

EMBASSY OF GREECE IN SOFIA
OFFICE FOR ECONOMIC & COMMERCIAL AFFAIRS

Evlogi Georgiev 103, Sofia 1504, Bulgaria, tel.: (003592) 9447959, 9447790, fax: (003592) 9505375

e-mail: ecocom-sofia@mfa.gr web: http://agora.mfa.gr/bg60

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014 (και το α' εξάμηνο 2015)

Συντάκτες: Θεολογία Βούλγαρη, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄
Ιωάννης Μαρούτσος, Γραμματέας ΟΕΥ Α'

Σόφια, Οκτώβριος 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ 3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ / ΧΑΡΤΩΝ 4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014 5
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 5
1. Πληροφορίες για τη χώρα 5
2. Οικονομική κατάσταση 12
II. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014 21
1. Οικονομική μεγέθυνση 21
2. Εξωτερικό εμπόριο 25
3. Αγορά εργασίας - Μισθοί 29
4. Πληθωρισμός 31
5. Ισοζύγιο Πληρωμών 33
6. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις 34
7. Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές 38
III. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ 40
1. Επιχειρησιακά Προγράμματα – Νέα προγραμματική περίοδος (2014 -2020) 40
2. Ρυθμός απορροφητικότητας ΕΠ προηγούμενης περιόδου 42
3. Ευέλικτα επενδυτικά εργαλεία 42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ 44
I. ΓΕΝΙΚΑ 44
II. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ 44
1. Εμπορικό Ισοζύγιο 44
2. Διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών 46
3. Διάρθρωση βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα 49
III. ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ 49
IV. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ 55
V. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ 56
1. Προγράμματα διασυνοριακής συνεργασία Βουλγαρίας με γειτονικές χώρες 56
2. Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκάνιων (ΕΣΟΑΒ) 60

VI. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ 61
VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ 63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ 65
I. Προϋποθέσεις για την ίδρυση εταιρείας στην Βουλγαρία 65
II. Φορολογική νομοθεσία 66
III. Επενδυτικά κίνητρα 67
IV. Εργασιακές σχέσεις – Κοινωνική Ασφάλιση 68
V. Κρατικές Προμήθειες 70
VI. Διανοητικά δικαιώματα 72
VII. Τραπεζικός τομέας 73
VIII. Διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα 74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι 75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ 79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ 85

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Λίστα βουλγαρικών αυτοκινητοδρόμων (σελ.9)
Πίνακας 2: Εξαγωγές και εισαγωγές βουλγαρικών αγροτικών προϊόντων (σελ. 16)
Πίνακας 3 : Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών δεικτών Βουλγαρίας (σελ. 21)
Πίνακας 4: Προβλέψεις για το ρυθμό ανάπτυξης της Βουλγαρίας (σελ. 22)
Πίνακας 5 : Τρέχουσες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας Βουλγαρίας (σελ. 25)
Πίνακας 6 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά γεωγραφικές ζώνες (σελ. 26)
Πίνακας 7 : Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Βουλγαρίας κατά το 2014 (σελ. 27)
Πίνακας 8 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά κυριότερες κατηγορίες προϊόντων (σελ. 27)
Πίνακας 9 : Ισοζύγιο πληρωμών (σελ. 34)
Πίνακας 10 : Μεγαλύτεροι ξένοι επενδυτές στην Βουλγαρία (σελ. 35)
Πίνακας 11: Άμεσες ξένες επενδύσεις στη Βουλγαρία κατά τομέα (σελ. 37)
Πίνακας 12: Επιχειρησιακά προγράμματα (σελ. 41)
Πίνακας 13: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας (σελ. 44)
Πίνακας 14: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας α' πεντάμηνο 2014 & 2015 (σελ. 45)
Πίνακες 15 & 16: Εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Βουλγαρίας το 2013 και το 2014 ανά κατηγορία (σελ. 46 & 47)
Πίνακας 17: Εξέλιξη ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία ανά τρίμηνα (σελ. 50)
Πίνακας 18: Συνολικές ελληνικές άμεσες επενδύσεις ανά τομέα δραστηριότητας (σελ. 52)
Πίνακας 19: ΑΞΕ από Ελλάδα ανά έτος & ανά τομέα (σελ. 53)
Πίνακας 20: Άξονες προτεραιότητας διασυνοριακου Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Βουλγαρία 2014-2020» (σελ. 57)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ / ΧΑΡΤΩΝ

Εικόνα 1: Διοικητική διαίρεση Βουλγαρίας (σελ. 5)
Εικόνα 2: Δίκτυο αυτοκινητοδρόμων (σελ. 9)
Εικόνα 3: Ο «Νότιος Διάδρομος» (σελ. 11)
Εικόνα 4: Ο «Eastring» (σελ. 11)
Εικόνα 5: Παραγωγοί βιολογικών προϊόντων στη Βουλγαρία (σελ. 15)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εξέλιξη της πληθυσμιακής πυραμίδας της Βουλγαρίας (σελ. 7)
Συμμετοχή οικονομικών κλάδων στη συνολική ΑΠΑ (σελ. 14)
Παραγωγή κατασκευαστικών εταιρειών (σελ. 18)
Κατανομή κατοικιών το 2014 βάσει μεγέθους (σελ. 18)
Ρυθμός αύξησης βουλγαρικού ΑΕΠ (σελ. 23)
Ιδιωτική κατανάλωση και καταναλωτική πίστη (σελ. 23)
Ονομαστική μεταβολή των βουλγαρικών εξαγωγών την περίοδο 2014–2015 (σελ. 28)
Παραγωγικό κενό, ποσοστό ανεργίας και πορεία ΑΕΠ την περίοδο 2007 –2016 (σελ. 29)
Συγκριτικά ποσοστά ανεργίας στα κράτη-μέλη της ΕΕ τον Ιούνιο 2015 (σελ. 30)
Διαμόρφωση του μέσου μισθού ανά μήνα (σελ. 30)
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή κρατών-μελών ΕΟΧ και Τουρκίας το 2014 (σελ. 31)
Ετήσιος πληθωρισμός και συμμετοχή βασικών κατηγοριών αγαθών / υπηρεσιών (σελ. 32)
Δομικός ΕΔΚΤ, ΕΔΚΤ στις υπηρεσίες και πληθωρισμός στην κατηγορία μη τροφίμων (σελ. 32)
Ξένες άμεσες επενδύσεις στη Βουλγαρία (σελ. 35)
Ενοποιημένος προϋπολογισμός γενικής διακυβέρνησης Βουλγαρίας (σελ. 39)
Διαχρονική πορεία του εξωτερικού χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ (σελ. 40)
Απορροφητικότητα κοινοτικών κονδυλίων ανά ΕΠ (σελ. 42)
Περίγραμμα της πρωτοβουλίας JEREMIE στη Βουλγαρία (σελ. 43)
Ελληνικές εξαγωγές στη Βουλγαρία (σελ. 45)
Γραφική απεικόνιση των ελληνικών άμεσων επενδύσεων στη Βουλγαρία (σελ. 51)
Κατανομή ελληνικών επιχειρήσεων στη Βουλγαρία ανά πόλη (σελ. 54)
Λόγοι άφιξης Βούλγαρων ταξιδιωτών στην Ελλάδα (σελ. 55)
EEA and Norway Funds: Κατανομή κονδυλίων 2009 - 2014 (σελ. 74)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Πληροφορίες για τη χώρα

Εικόνα 1: Διοικητική διαίρεση Βουλγαρίας

Έκταση : 110.993,6 χλμ^2

- σύνορα : Ελλάδα (494 χλμ), ΠΓΔΜ (148χλμ), Ρουμανία (608 χλμ), Σερβία (318 χλμ), Τουρκία (240 χλμ)

Πληθυσμός : 7.202.198 κάτοικοι (εκτίμηση βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου 2014), που την κατατάσσει στην 16^η θέση στην ΕΕ (1,5% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ) μετά την Αυστρία και πριν από την Δανία.

- πυκνότητα πληθυσμού (στοιχεία απογραφής 2011): 66 κατ./χλμ^2
- κατανομή πληθυσμού : 73,1% (5.267.480) αστικός, 26,9% (1.934.718) αγροτικός.
- Μεγαλύτερες πόλεις (στοιχεία 2014)**:** Σόφια (πρωτεύουσα), με 1.228.282 κατ., Φιλιππούπολη (Plovdiv) με 342.567 κατ., Βάρνα με 335.949 κατ.,

Πύργος (Burgas) με 198.725 κατ., Ruse (147.055), Stara Zagora (137.729), Pleven (101.978).

- Βούλγαροι (84,6%), Τούρκοι (8,9%), Ρομά (4,8%), επίσης Αρμένιοι, Ρώσοι, Εβραίοι, Έλληνες, Τάταροι και άλλοι (στοιχεία απογραφής 2011).

Η Βουλγαρία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με το χαμηλότερο ρυθμό πληθυσμιακής αύξησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αρνητική αύξηση του πληθυσμού χρονολογείται από το 1990 και αποδίδεται στην οικονομική δυσπραγία σε συνδυασμό με την αύξηση της υπογεννητικότητας αλλά και της μετανάστευσης. Συγκεκριμένα, κατά την χρονική περίοδο 1992 – 2011, κατά την οποία κατεγράφη ένα μαζικό κύμα μετανάστευσης προς το εξωτερικό 410.472 κατοίκων, η αρνητική φυσική αύξηση του πληθυσμού ανήλθε σε 773.784. Το πιο ανησυχητικό στοιχείο είναι ότι, βάσει πρόσφατων μελετών και αναλύσεων, καταρτισμένοι νέοι άνθρωποι θέτουν ως πρώτη προτεραιότητα την αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό.

Σε σειρά εκθέσεών της την τελευταία πενταετία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογραμμίζει τις ανησυχητικές επιπτώσεις του δημογραφικού προβλήματος στην παραγωγικότητα της βουλγαρικής οικονομίας, επισημαίνοντας ότι οι αρνητικές τάσεις στην απασχόληση αντανακλούν τη μείωση του εργατικού δυναμικού και σχετίζονται και την αρνητική δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού της χώρας. Σύμφωνα δε με εκτιμήσεις της Eurostat, σε σχετική έκθεσή της για το δημογραφικό μέλλον της ΕΕ, ο βουλγαρικός πληθυσμός θα γνωρίσει την πλέον δραματική μείωση στην περιοχή, στο διάστημα της επόμενης πεντηκονταετίας (-27% σε σχέση με το 2010).

Σε έκθεσή της (φθινόπωρο 2013) για τη γήρανση του πληθυσμού στη Βουλγαρία,[1] η Παγκόσμια Τράπεζα επισημαίνει τις ανησυχητικές πτυχές του δημογραφικού προβλήματος της χώρας: Η Βουλγαρία κατατάσσεται ήδη ως η τρίτη γηραιότερη χώρα στην Ευρώπη και η τέταρτη γηραιότερη στον κόσμο και εκτιμάται ότι έως το 2050 θα εμφανίσει τη μεγαλύτερη πτώση συνολικού και ενεργού πληθυσμού παγκοσμίως. Είναι ενδεικτικό ότι, ενώ ο πληθυσμός της αυξήθηκε μεταξύ 1950–1990 από 7,3 σε 8,8 εκατ., τις επόμενες δύο δεκαετίες (1990–2010) μειώθηκε κάθετα σε λιγότερο από 7,5 εκατ.

[1] Διαθέσιμη ηλεκτρονικά στη διεύθυνση http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/09/17/000356161_20130917170502/Rendered/PDF/789790PRSP0ENG00Box0379828B00OUO090.pdf.

Η εξέλιξη της πληθυσμιακής πυραμίδας της Βουλγαρίας (ανά ηλικιακές ομάδες – πληθυσμός σε χιλιάδες – στα αριστερά κάθε στήλης ο ανδρικός πληθυσμός και στα δεξιά ο γυναικείος)

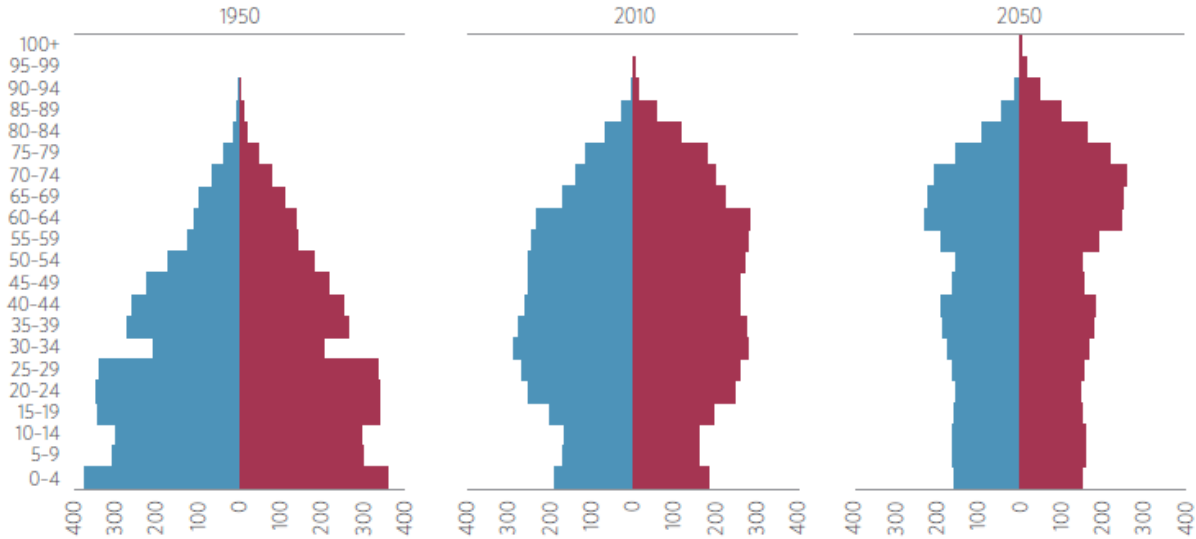

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

Το εν λόγω δημογραφικό πρόβλημα εκτιμάται, βάσει της έκθεσης της Παγκόσμιας Τράπεζας, ότι θα συμπιέσει το εργατικό δυναμικό της χώρας και, παράλληλα, θα επηρεάσει αρνητικά την παραγωγικότητα και θα ασκήσει έντονη πίεση στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, στο σύστημα υγείας και, κατ' επέκταση, στο δημόσιο χρέος της χώρας. Σε ό,τι αφορά, ειδικά, το σύστημα υγείας της Βουλγαρίας, χαρακτηριστική των προβλημάτων που αντιμετωπίζει είναι η αύξηση των καρδιαγγειακών νοσημάτων και το χαμηλό ποσοστό ικανοποίησης των «πελατών», καθώς η Βουλγαρία κατατάσσεται 33η επί συνόλου 34 ευρωπαϊκών κρατών.

Επίσημη γλώσσα: Η βουλγαρική. Στον χώρο του εμπορίου και των επιχειρήσεων χρησιμοποιείται κυρίως η αγγλική, η οποία αντικατέστησε, μετά το 1989, την ρωσική.

Θρησκεία: Χριστιανοί Ορθόδοξοι (83,6%), Μουσουλμάνοι (12,2%), Καθολικοί, Προτεστάντες και λοιποί (4,2%)

Νόμισμα: Λεβ (BGN), τρέχουσα (κλειδωμένη) ισοτιμία €1 = BGN 1,95583. Στο πλαίσιο του καθεστώτος «νομισματικού συμβουλίου» (currency board), που υιοθετήθηκε το 1997, έγινε πρόβλεψη για την άμεση πρόσδεση του βουλγαρικού νομίσματος με το τότε γερμανικό μάρκο και, στη συνέχεια, με το Ευρώ. Η εν λόγω ρύθμιση του νομισματικού συμβουλίου – το οποίο υποστηρίζεται από ένα σημαντικό δημοσιονομικό απόθεμα – λειτουργεί ομαλά από την θέσπισή της και υπήρξε καθοριστικής σημασίας για την μακροοικονομική σταθεροποίηση της χώρας.

Πολίτευμα: Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία,
Πρόεδρος της Δημοκρατίας: Rosen Plevneliev (ανέλαβε καθήκοντα τον Ιανουάριο 2012 και προέρχεται από το κεντροδεξιό κόμμα GERB),
Πρωθυπουργός (από Νοέμβριο 2014): Boyko Borissov (GERB – 2η θητεία).

Η Βουλγαρία έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1η Ιανουαρίου 2007, είναι επίσης μέλος του ΝΑΤΟ και του ΠΟΕ και συμμετέχει στους περισσότερους πολυμερείς οργανισμούς.[2] Τα τελευταία χρόνια επιδιώκει την ένταξή της στη ζώνη Schengen.

Υποδομές: *Σιδηροδρομικό δίκτυο*: Το *σιδηροδρομικό δίκτυο* εκτείνεται σε 6.798 χλμ., ενώ είναι σε εξέλιξη η υλοποίηση, μέσω κοινοτικών προγραμμάτων, σημαντικών έργων ανακατασκευής, αναβάθμισης, ηλεκτροδότησης και αντικατάστασης των συρμών. Είναι χαρακτηριστικό ότι, βάσει της *Στρατηγικής για την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου 2014-2020* (συνολικού προϋπολογισμού άνω των €4 δισεκ.), προβλέπεται η αποκατάσταση 400 χιλιομέτρων εθνικού σιδηροδρομικού δικτύου μόνο έως το τέλος του 2015. Παράλληλα, βασική προτεραιότητα έως το 2020 είναι η δημιουργία υπερσύγχρονης σιδηροδρομικής γραμμής που θα ξεκινάει από τα σερβικά σύνορα και, μέσω Σόφιας και Burgas, θα καταλήγει στα τουρκικά σύνορα. Η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής γραμμής από το Vidin έως τα ελληνικά σύνορα (μέσω Σόφιας) βρίσκεται, επίσης, μεταξύ των προτεραιοτήτων, αλλά σε πολύ αρχικότερο στάδιο υλοποίησης. Επίσης, στο πλαίσιο αξιοποίησης των συνδυασμένων μεταφορών, σχεδιάζεται η δημιουργία πολυτροπικών / διαμετακομιστικών σταθμών στο Russe, ο οποίος θα συνδέεται με το λιμάνι της Βάρνας, αλλά και στη Φιλιππούπολη.

Σε ό,τι αφορά το *μητροπολιτικό σιδηρόδρομο Σόφιας*, ολοκληρώθηκαν στις αρχές του 2015 το τμήμα μήκους περίπου 3 χλμ., που συνδέει τη συνοικία Mladost 1 με το επιχειρηματικό πάρκο Σόφιας (στην περιοχή Mladost 4), καθώς και η επέκταση προς το αεροδρόμιο μήκους 5 χλμ. (με 4 συνολικά σταθμούς). Παράλληλα, μελετάται η κατασκευή τρίτης γραμμής μητροπολιτικού σιδηροδρόμου (17 χλμ., Botevgradsko Shose – περιφερειακός Σόφιας). Εντός του 2016 αναμένεται να ολοκληρωθεί η επέκταση 950 μέτρων μεταξύ των σταθμών James Boucher – Hladilnika (γραμμή 2).

Οδικό δίκτυο: Η Βουλγαρία διαθέτει οδικό δίκτυο συνολικού μήκους 19.500 χλμ, εκ των οποίων 87% καλύπτουν οι ασφαλτόδρομοι, 729 χλμ. οι αυτοκινητόδρομοι, 3.000 χλμ οι εθνικοί οδοί, 3.800 χλμ οι δευτερεύοντες οδοί, 11.900 χλμ οι

[2]AustraliaGroup, BIS, BSEC, CD, CE, CEI, CERN, EAPC, EBRD, EIB, EU, FAO, G-9, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IFC, IFRCS, IHO(υποψήφιο μέλος), ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, NATO, NSG, OAS (παρατηρητής), OIF, OPCW, OSCE, PCA, SELEC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIL, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC.

επαρχιακοί και 220 χλμ οι παρακαμπτήριοι δρόμοι. Σημειώνεται ότι την χώρα διατρέχουν 5 εκ των 10 Πανευρωπαϊκών Διαδρόμων, οι IV, VII, VIII, IX και X.

Πίνακας 1: Λίστα βουλγαρικών αυτοκινητοδρόμων (στοιχεία ενημερωμένα έως 10.2015)

Αυτοκινητόδρομος	Αρχή	Τέλος	Μήκος	Ήδη κατασκευασμένα	Χρόνος ολοκλήρωσης
A1 Trakia	Σόφια	Burgas	360 χλμ.	360 χλμ.	Παραδοθείς
A2 Hemus	Σόφια	Βάρνα	433 χλμ.	167 χλμ.	2020
A3 Struma	Pernik	Kulata/Προμαχώνας	158 χλμ.	87 χλμ.	2020
A4 Maritsa	Tsirpan	Kapitan Andreevo	117 χλμ.	85,5 χλμ.	2015
A5 Tserno More	Burgas	Βάρνα	108 χλμ.	10 χλμ.	μετά το 2020
A6 Lyulin	Σόφια	Pernik	19 χλμ.	19 χλμ.	Παραδοθείς
A7 Kalotina	Sofia	Kalotina	50 χλμ.	-	-
Σύνολο			1.232 χλμ.	728,5 χλμ.	

Πηγή: Επεξεργασία διαφόρων πηγών από Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας

Εικόνα 2: Δίκτυο αυτοκινητοδρόμων (χάρτης ενημερωμένος έως 09.2015). Με πράσινο χρώμα είναι το ολοκληρωμένο και παραδοθέν οδικό δίκτυο, με κόκκινο χρώμα το κατασκευαζόμενο και με κίτρινο το σχεδιαζόμενο.

Στους δε βασικούς στόχους της *Στρατηγικής για την ανάπτυξη του οδικού δικτύου 2014-2020* (συνολικού προϋπολογισμού άνω των €2 δις) συγκαταλέγονται η

ολοκλήρωση της κατασκευής των αυτοκινητόδρομων «Hemus» και «Struma» (ο τελευταίος θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΠ «Μεταφορές» 2014–2020 και συνδέει τη Σόφια με το συνοριακό πέρασμα του Προμαχώνα), του τούνελ στο πέρασμα "Shipka" και 6 οδών ταχείας κυκλοφορίας (speedways) που θα συνδέουν μεγάλες β/πόλεις. Τέλος, στα τέλη Ιουνίου 2013 δόθηκε στην κυκλοφορία η Γέφυρα 2 του Δούναβη (DanubeBridge 2 – συνδέει τη βουλγαρική πόλη του Vidin με τη ρουμανική πόλη του Calafat). Τον Οκτώβριο 2014, Βουλγαρία και Ρουμανία προχώρησαν στην υπογραφή συμφωνίας για τη σύνταξη μελετών σκοπιμότητας αναφορικά με την κατασκευή δύο νέων Γεφυρών στον Δούναβη. Εξ αυτών, η μία σχεδιάζεται να συνδέει τις πόλεις Silistra και Calarasi και η άλλη τις πόλεις Νικόπολη και Turnu Magurale.

Λιμενικό δίκτυο: Η ακτογραμμή της Βουλγαρίας υπολογίζεται σε 375 χλμ, ενώ οι *κυριότεροι λιμένες* είναι η Βάρνα και το Μπουργκάς, με συνολικό όγκο διακινούμενων φορτίων περί τους 20 Mt ετησίως.

Αεροπορικό δίκτυο: Η Βουλγαρία διαθέτει 5 διεθνή αεροδρόμια: Σόφιας, Βάρνας, Μπουργκάς, Φιλιππούπολης και Gorna Oryahovitsa. Το 2014, τα ως άνω αεροδρόμια εξυπηρέτησαν 7.000.000 επιβάτες, εκ των οποίων οι μισοί εξυπηρετήθηκαν από το αεροδρόμιο Σόφιας. Τα 5 εκατ. εξυπηρετήθηκαν από αλλοδαπές εταιρείες και τα 2 εκατ. από εγχώριες εταιρείες.

Συνδυασμένες μεταφορές: Τον Ιούλιο 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδότησε μελέτη για το έργο *Sea2Sea* (ελληνο-βουλγαρικής πρωτοβουλίας, διετούς διάρκειας και προϋπολογισμού €1,5 εκατ.), που αφορά στην ανάπτυξη άξονα συνδυασμένων μεταφορών για τη σύνδεση των λιμένων Καβάλας, Αλεξανδρούπολης, Βάρνας και Μπουργκάς. Στα τέλη 2014, Ελλάδα και Βουλγαρία αποφάσισαν να προωθήσουν κοινή πρόταση χρηματοδότησης του, κυρίως πλέον, έργου από την ΕΕ. Σημειώνεται, επίσης, ότι το Φεβρουάριο τ.έ. εγκαινιάστηκε νέα γραμμή πολυτροπικής εμπορευματικής σύνδεσης του λιμένος του Ruse με τη Νυρεμβέργη.

Ενέργεια: Παρόλο που η Βουλγαρία είναι εξαγωγέας ηλεκτρικής ενέργειας, ο εγχώριος κλάδος ηλεκτρισμού παράγει σημαντικά ελλείμματα, που αποδίδονται: 1) στην κρατική εταιρεία ηλεκτρισμού (NEK), 2) στα μακροπρόθεσμα συμβόλαια με παραγωγούς ΑΠΕ ή μονάδες συμπαραγωγής ενέργειας, 3) στις δύο ιδιωτικοποιημένες (συμφερόντων ΗΠΑ πλέον) θερμικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρισμού, AES-3C Maritza East 1 EOOD και Contur Global Maritsa Iztok-3. Για την αντιστάθμιση των ελλειμμάτων αυτών, θεσπίστηκε τον Ιούλιο τ.έ. εισφορά 5% επί των μηνιαίων εσόδων όλων των παραγωγών ενέργειας, η οποία θα αποδίδεται στο νεοσυσταθέν Ταμείο Ασφάλειας Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας (Electricity System Security Fund).

Η Βουλγαρία φιλοδοξούσε να καταστεί περιφερειακός ενεργειακός κόμβος μέσω της συμμετοχής της στον αγωγό φυσικού αερίου South Stream, έργο το οποίο

ανέστειλε τον Ιούνιο 2014 ο τότε Πρωθυπουργός, κ. Plamen Oresharski. Είχε προηγηθεί ενεργοποίηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της διαδικασίας επί παραβάσει κατά της Βουλγαρίας για ενδεχόμενη παραβίαση του κοινοτικού δικαίου. Ακολούθησε το Δεκέμβριο 2014 η συνολική ακύρωση του έργου από το Ρώσο Πρόεδρο, κ. Vladimir Putin, με αποτέλεσμα η Βουλγαρία να στραφεί προς εναλλακτικές, που να εξασφαλίζουν τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών της, καθώς, ως προς το φυσικό αέριο, εξαρτάται σχεδόν απόλυτα από τη Ρωσία. Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα για τη Βουλγαρία αποτελεί, πλέον, η κατασκευή των διασυνδετηρίων αγωγών φυσικού αερίου με τις γειτονικές της χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Ρουμανία και Σερβία), αν και παρατηρούνται καθυστερήσεις στην υλοποίησή τους. Μέσω των διασυνδετήριων αγωγών με Τουρκία και Ελλάδα, η Βουλγαρία θα συνδεθεί με τον TAP, από τον οποίο θα προμηθεύεται συμφωνημένη με το Αζερμπαϊτζάν ποσότητα 1 δισεκ. κ.μ. φυσικού αερίου.

Εικόνα 3: Ο «Νότιος Διάδρομος» με βάση τους υλοποιούμενους ή σχεδιαζόμενους αγωγούς (Σημ.: τον Ιούνιο 2013 ο αγωγός TAP προτιμήθηκε έναντι του Nabucco West, στον οποίο συμμετείχε η Βουλγαρία, ενώ το Δεκέμβριο 2014 εγκαταλείφθηκε το σχέδιο του South Stream).

Τελευταία, η Βουλγαρία δείχνει ενδιαφέρον για το σχέδιο Eastring, το οποίο προβάλλεται από τη Σλοβακία ως εναλλακτική επιλογή στη θέση του South Stream. Μάλιστα, το Μάιο τ.έ., στη Ρίγα της Λετονίας, οι Υπουργοί Εξωτερικών της Βουλγαρίας, Σλοβακίας, Ουγγαρίας και Ρουμανίας υπέγραψαν κοινή δήλωση προώθησης της συνεργασίας για τη σύνδεση των εθνικών δικτύων μεταφοράς φυσικού αερίου, με την οποία εκτιμήθηκε ότι επιχειρούταν να δοθεί ώθηση στον Eastring, αν και ο συγκεκριμένος όρος δεν απαντά στο κείμενο της δήλωσης.

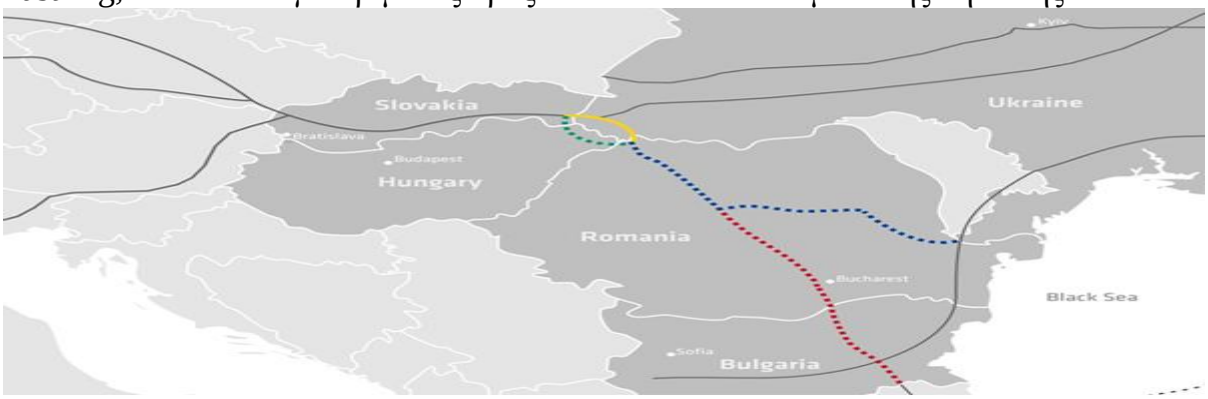

Εικόνα 4: Εναλλακτικές διαδρομές του προτεινόμενου αγωγού Eastring. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. http://www.eastring.eu/page.php?page=routing.

Σε ό,τι αφορά την πυρηνική ενέργεια, προτεραιότητα αποτελεί η παράταση της λειτουργίας των αντιδραστήρων 5 και 6 του πυρηνικού σταθμού Kozloduy στο Δούναβη, πέραν των ορίων που έχουν τεθεί (2017 και 2019 αντίστοιχα – τον Οκτώβριο τ.έ. έγινε μεταφορά BGN 7 εκατ. στην αμερικανική εταιρεία Westinghouse, στο πλαίσιο υλοποίησης προγράμματος για την αναβάθμιση της λειτουργίας των εν λόγω αντιδραστήρων), αλλά και της κατασκευής νέας μονάδας (7) στον ανωτέρω σταθμό. Πάντως, τα σχέδια για την κατασκευή νέου πυρηνικού σταθμού στο Belene φαίνεται να έχουν εγκαταληφθεί.

Στις ετήσιες συστάσεις της προς τα κράτη-μέλη της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι η Βουλγαρία εξακολουθεί να μην έχει εφαρμόσει πλήρως μεταρρυθμίσεις συνδεόμενες με την εσωτερική αγορά ενέργειας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικές πηγές, ενώ έχει την υψηλότερη ένταση ενέργειας στην ΕΕ. Συνεπώς, το ενεργειακό σύστημα πρέπει να εκσυγχρονιστεί, ώστε να προσφέρεται πιο ανταγωνιστική και ασφαλή ενέργεια σε χαμηλότερο κόστος για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και το περιβάλλον.

Σε ό,τι αφορά, ειδικά, τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), βάσει των επίσημων στοιχείων, ο κλάδος συμμετέχει με ποσοστό 15% στην συνολική κατανάλωση οικιακής ενέργειας. Βάσει των εθνικών στόχων, μέχρι το 2020, το μερίδιο των ΑΠΕ στις μεταφορές πρέπει να ανέλθει στο 10% και, συνολικά, στην ενεργειακή κατανάλωση της χώρας στο 16%, στόχοι που έχουν επιτευχθεί ήδη. Δύο τροποποιήσεις του νόμου για τις ΑΠΕ το 2015 και η τροποποίηση του Ενεργειακού νόμου (Ιούλιος 2015) φανερώνουν την πρόθεση της κυβέρνησης να αντιμετωπιστούν με περιοριστικό τρόπο οι σχετικές επενδύσεις. Στο πλαίσιο αυτό, καταργούνται οι προνομιακές τιμές αγοράς ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές με ελάχιστες εξαιρέσεις, δίδεται η δυνατότητα στη ΝΕΚ να θέτει «οροφή» στην ποσότητα του ηλεκτρισμού που θα υποχρεούται να αγοράζει από παραγωγούς ΑΠΕ, ενώ και οι παραγωγοί ΑΠΕ επιβαρύνονται με την προαναφερθείσα εισφορά 5% επί των μηνιαίων εσόδων.

2. Οικονομική κατάσταση

Η βουλγαρική οικονομία γνώρισε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 1997 μέχρι το 2008, χάρη στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και τη συνεπή δημοσιονομική πολιτική που ακολούθησαν οι διαδοχικές κυβερνήσεις με στόχο την επίτευξη σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την ένταξη της χώρας στην ΕΕ (2007).

Κατά το διάστημα 2004–2008, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν, κατά μέσο όρο, της τάξης του 6% και άνω και στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στις καθαρές εισροές επενδυτικών κεφαλαίων. Χάρη στις τελευταίες, η εγχώρια ζήτηση ενισχύθηκε με τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης των εισοδημάτων και της πιστωτικής επέκτασης,

τα οποία, με την σειρά τους, οδήγησαν σε αύξηση της απασχόλησης αλλά και στην αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων.

Ύστερα από μία δεκαετία ιδιαίτερα ταχύρρυθμης ανάπτυξης, η βουλγαρική οικονομία εισήλθε, το 2009, σε περιβάλλον ύφεσης, συνεπεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των επιπτώσεών της στην πραγματική οικονομία. Η οικονομική ύφεση επεκτάθηκε – αν και με σημαντική χρονική υστέρηση – σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, επηρέασε αρνητικά την εσωτερική ζήτηση, τις εξαγωγές και την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων, διευρύνοντας, παράλληλα, την ανεργία.

Οι επιπτώσεις εξάλλου της υποχώρησης της οικονομικής δραστηριότητας στην εξέλιξη του πληθωρισμού είχαν σαν αποτέλεσμα τη σταδιακή αποκλιμάκωσή του ρυθμού ανόδου του, ενώ συγχρόνως συνέβαλαν στην αξιοσημείωτη μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών λόγω του μεγαλύτερου βαθμού μείωσης των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές που προκάλεσε η εξασθένηση της εγχώριας ζήτησης. Το 2013, μάλιστα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν πλεονασματικό κατά 2% του ΑΕΠ, για να περιοριστεί, όμως, σε 0,02% το 2014.

Η ανάκαμψη της βουλγαρικής οικονομίας, η οποία άρχισε να διαφαίνεται το 2010 και συνεχίστηκε το 2011, οπότε το ΑΕΠ ενισχύθηκε κατά 1,7%, στηρίχθηκε σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των εξαγωγών συνεπεία της ανόδου του διεθνούς εμπορίου (ήδη από το τελευταίο τρίμηνο του 2009). Τη διετία, όμως, 2012–2013 οι αρχικά αισιόδοξες προβλέψεις εγχώριων και διεθνών παραγόντων δεν επιβεβαιώθηκαν λόγω μιας σειράς παραγόντων: υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας στη ζώνη του Ευρώ, υποχώρηση τόσο των εξαγωγών όσο και των εισροών ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, χαμηλός ρυθμός πιστωτικής επέκτασης, καθηλωμένα εγχώρια κατανάλωση. Τελικά, βάσει των επικαιροποιημένων στοιχείων του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας το 2013 διαμορφώθηκε στο 1,1%, ενώ το 2014 επιταχύνθηκε στο 1,7% (προσωρινά στοιχεία – για τις εκτιμήσεις αναφορικά με την περίοδο 2014–2015 βλ. αναλυτικότερα και κατωτέρω στην παράγραφο «Οικονομική μεγέθυνση»).

Στη σύνθεση του βουλγαρικού ΑΕΠ για το 2014, ο γεωργικός τομέας συμμετέχει κατά 5,3%, ο βιομηχανικός κατά 28,3% (4,8% του ποσοστού αυτού προέρχεται από τον κλάδο των κατασκευών) και οι υπηρεσίες κατά 66,4%.

Το διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζει τη συμμετοχή των επιμέρους οικονομικών κλάδων στη συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της οικονομίας:

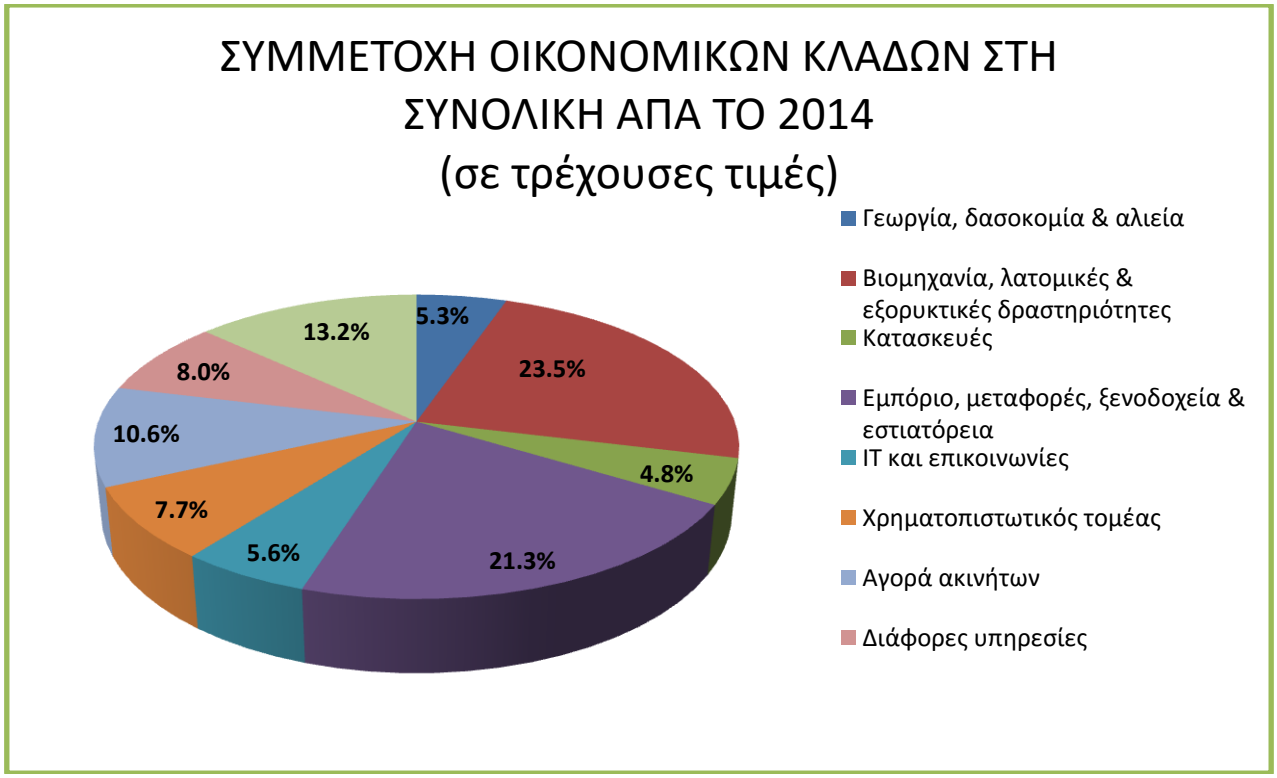

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

2.1. Πρωτογενής τομέας

Η γεωργία παραμένει τομέας με στρατηγική σημασία για τη βουλγαρική οικονομία. Αντιπροσωπεύει το 5% περίπου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της εθνικής οικονομίας και απασχολεί περί τα 220.000 άτομα. Βάσει σχετικής απογραφής (2013) του Υπουργείου Γεωργίας, οι γεωργικές μονάδες αριθμούν πλέον περί τις 259.900, έναντι 371.000 το 2010 και 665.000 το 2003. Και στην κτηνοτροφία παρατηρείται, κατά τα τελευταία χρόνια, αυξανόμενη τάση συγκέντρωσης των μονάδων εκτροφής, η οποία έχει οδηγήσει σε μείωση του αριθμού των κτηνοτροφικών μονάδων. Το 2013 οι ενεργές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις αριθμούσαν περί τις 183.500 (έναντι 280.300 το 2010).[3] Όπως σχολιάζουν σχετικά αναλυτές, οι εν λόγω εξελίξεις αυτές δεν είναι κατ' ανάγκην αρνητικές, καθώς συνοδεύονται από αύξηση (3% την περίοδο 2010–2013) του συνολικού εμβαδού των κατάλληλων προς καλλιέργεια αγροτικών εκτάσεων και, συνεπώς, ενδεικνύουν τάση ενοποίησης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στη Βουλγαρία. Το 2014 ο συνολικός αριθμός των γεωργικών παραγωγών αυξήθηκε οριακά κατά 0,1% και διαμορφώθηκε στους 76.400.

Η καλλιεργήσιμη επιφάνεια εκτιμάται για το 2013 σε 3,5 εκατ. αυξημένη κατά 5% σε σχέση με το 2012. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται, κυρίως, στις καλλιέργειες

[3] Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία (2013), στη Βουλγαρία εκτρέφονται 575.600 βοοειδή (κυρίως αγελάδες), 10.000 βουβάλια, 586.400 χοίροι, 1,66 εκατ. αμνοερίφια (83% εξ αυτών είναι αρνιά/πρόβατα και τα υπόλοιπα αίγες/κατσίκια). Σε ό,τι αφορά το τοπικά παραγόμενο γάλα, το 88% είναι αγελαδινό, το 7,2% πρόβειο, το 4,2% κατσικίσιο και το 0,7% βουβαλίσιο.

σιτηρών (ιδίως σίτου) και ελαιούχων δημητριακών (ιδίως ηλίανθων). Ακολουθούν οι καλλιέργειες της βιομηχανικής γεωργίας, ενώ τα φρούτα και λαχανικά καλύπτουν μόνο το 2,4% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας.

Μεταξύ των δημητριακών τη μεγαλύτερη καλλιεργήσιμη επιφάνεια καλύπτει το σιτάρι (1.266.616 εκτάρια το 2014) και ακολουθούν τα ηλιοτρόπια (824.965 εκτάρια), το καλαμπόκι (408.204 εκτάρια) και το κριθάρι (214.479). Η παραγωγή σιταριού το 2013 ανήλθε σε 5,3 εκατ. τόνους (μειωμένη κατά 3% σε σχέση με το 2013). Αντιθέτως, αύξηση κατέγραψε η παραγωγή αραβοσίτου (14,5% – παρά τη μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης του εν λόγω σιτηρού), όσο και η συγκομιδή ηλιάνθου (+1,8%) και κριθαριού (+16,7%). Η συνολική καλλιεργήσιμη έκταση, που καταλαμβάνουν τα ως άνω τέσσερα βασικά δημητριακά, μειώθηκε το 2014 κατά 3,1% σε ετήσια βάση (έναντι αύξησης 5,4 την προηγούμενη χρονιά). Με δεδομένο ότι οι εγχώριες ανάγκες υπολογίζονται σε 1,5 εκατ. τόνους, η υπόλοιπη ποσότητα κατευθύνεται σε εξαγωγές.

Σε ό,τι αφορά τη βιολογική γεωργία, το 2013 καλλιεργήθηκαν 56.000 εκτάρια (ετήσια αύξηση 39%) με κυρίαρχα τα δημητριακά. Βάσει των στοιχείων του εξειδικευμένου ηλεκτρονικού μητρώου του Υπ. Γεωργίας (http://bioregister.mzh.government.bg/front/operators/page/1), οι παραγωγοί βιολογικών προϊόντων ανέρχονται πλέον σε 3.700, ενώ το 2010 ήταν κάτω από 1.000. Αναλυτικότερα στοιχεία περιέχονται σε σχετική έρευνα αγοράς του Γραφείου μας.

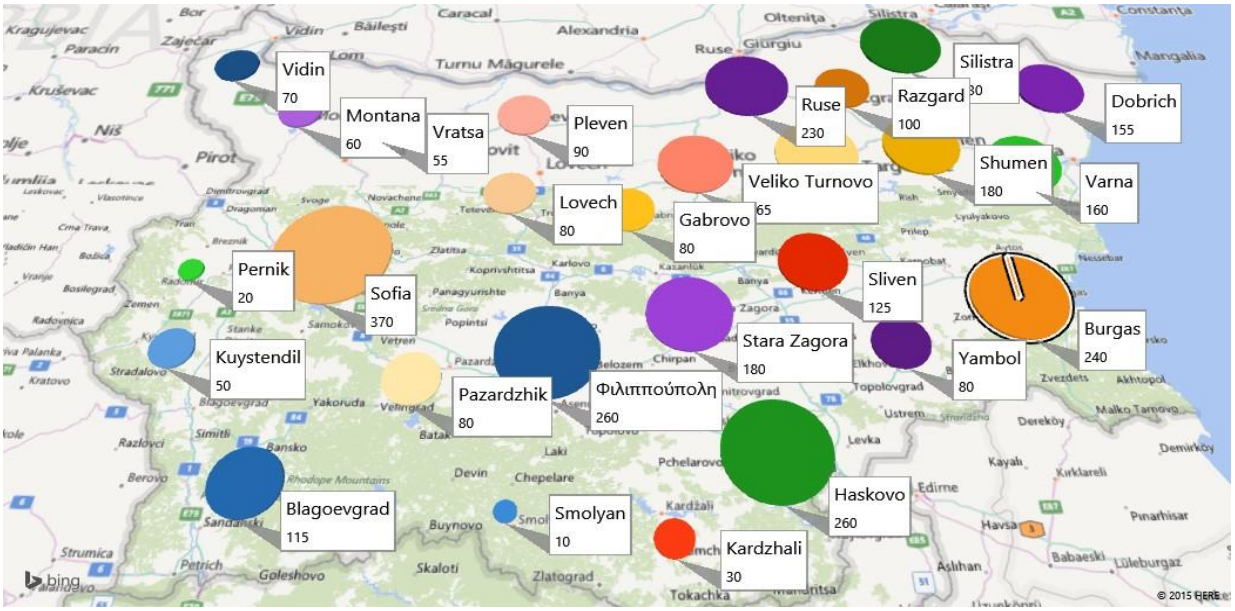

Εικόνα 5: Εταιρείες του κλάδου της βιολογικής παραγωγής ανά βουλγαρική περιφέρεια – ο χάρτης βασίζεται σε εκτίμηση στοιχείων καταχωρημένων στο σχετικό ηλεκτρονικό μητρώο του β/Υπουργείου Γεωργίας (web: http://bioregister.mzh.government.bg), τα οποία έτυχαν επεξεργασίας και οπτικοποίησης από το Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας.

Ο γεωργικός συγκαταλέγεται μεταξύ των λίγων οικονομικών τομέων της Βουλγαρίας, οι οποίοι έχουν να επιδείξουν πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο. Κατά την περίοδο 2008–2011, ο όγκος των βουλγαρικών συναλλαγών γεωργικών προϊόντων παρουσίασε αύξηση κατά περίπου 40%, αν και το επόμενο έτος

μειώθηκε ελαφρά. Όπως προκύπτει, όμως, και από τον παρακάτων πίνακα, το 2013 καταγράφηκε νέα ισχυρή αύξηση του όγκου συναλλαγών και, ιδίως, των εξαγωγών, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται το υψηλότερο εμπορικό ισοζύγιο των τελευταίων ετών. Το εμπόριο γεωργικών προϊόντων με την ΕΕ, η οποία αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο της Βουλγαρίας, αντιπροσωπεύει το 72,3% (έναντι 76,7% το 2012) του συνολικού όγκου εμπορικών συναλλαγών γεωργικών προϊόντων της χώρας.

Το εξωτερικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων της Βουλγαρίας παρουσίασε την εξής εικόνα κατά το διάστημα 2011 – 2013:

Πίνακας 2: Εξαγωγές και εισαγωγές βουλγαρικών αγροτικών προϊόντων

σε εκατ. $[4]	2011	2012	2013	2013 με την ΕΕ
εξαγωγές FOB	4.593,5	4.247,3	5.374,3	3.603,2
εισαγωγές CIF	3.142,9	3.029,9	3.261,5	2.637,4
Ισοζύγιο	+1.451,6	+1.1217,4	+2.112,8	+965,8

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI) – Υπουργείο Γεωργίας

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο γεωργικός τομέας στην Βουλγαρία συνοψίζονται:

- Στον κατακερματισμό της αγροτικής γης και τα σχετικά ιδιοκτησιακά προβλήματα, ιδίως μετά την πτώση του κομουνιστικού καθεστώτος. Επισημαίνεται, πάντως, η διαρκώς ενισχυόμενη τάση συγκέντρωσης των αγροτικών εκτάσεων και, μάλιστα, προς όφελος εταιρικών σχημάτων έναντι των φυσικών προσώπων. Δεν είναι τυχαίο ότι αρκετά γραφεία real estate στη χώρα εξειδικεύονται στην ενοποίηση τέτοιων μικρών αγροτικών γαιών.
- Στη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού: περίπου το 59% των γεωργών είναι ηλικίας 55 ετών και άνω, ενώ μόλις το 7% είναι κάτω των 35 ετών.
- Στις χρόνιες υποεπενδύσεις στον τομέα που αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, τον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση του γεωργικού προϊόντος.

2.2 Δευτερογενής τομέας

Η παραγωγή στο **βιομηχανικό τομέα,** η ανάπτυξη του οποίου βασίσθηκε, κυρίως, στις πρώτες ύλες (σιδηρομεταλλεύματα, λιγνίτης) και στη φθηνή ηλεκτρική ενέργεια, επηρεάσθηκε αρνητικά από την οικονομική κρίση ήδη από το τρίτο τρίμηνο του 2008. Πλέον, όμως, καταγράφονται σαφή σημάδια ανάκαμψης, χάρη και στη δημιουργία εξειδικευμένων μονάδων από ξένους επενδυτές (π.χ.

[4] Στην ετήσια έκθεση του β/Υπουργείου Γεωργίας τα εν λόγω στατιστικά στοιχεία δημοσιεύονται σε αμερικανικά δολάρια, επιλογή που ακολουθούμε ειδικά στο συγκεκριμένο πίνακα της Έκθεσης.

παραγωγής μικροηλεκτρονικών κυκλωμάτων και λοιπών εξαρτημάτων αυτοκινήτων,[5] φαρμακευτικών προϊόντων, χημικών προϊόντων κ.ά.).

Στα κυριότερα βιομηχανικά προϊόντα συγκαταλέγονται: σίδηρος, χαλκός, χάλυβας, πετρελαιοειδή, ηλεκτρονικά, χημικά, μηχανήματα και οικοδομικά υλικά. Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η σταθερή συμβολή του εξορυκτικού κλάδου (ασβεστολιθικά πετρώματα, καολίνης, αργιλικά πετρώματα κ.ά.) στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας με σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης και προσέλκυσης ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Σημειώνεται ότι η Βουλγαρία είναι από τους μεγαλύτερους παραγωγούς χαλκού, ψευδάργυρου και άνθρακα στην ΕΕ.

Το 2014 η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου ενισχύθηκε κατά 2,1% (ενώ το 2013 είχε υποχωρήσει κατά 2%). Στα τέλη 2014, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής εμφάνιζε μικρή άνοδο 1,3% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Ανά επιμέρους κατηγορίες, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής σημείωνε στα τέλη του 2014 άνοδο 5,6% στη μεταποίηση (σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2013), αλλά κάμψη σημείωναν η ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο (-4,6%), καθώς, επίσης, ο εξορυκτικός κλάδος (-4,1%). Βάσει των πιο πρόσφατων διαθέσιμων στοιχείων, ο ίδιος δείκτης του Αυγούστου 2015 σημείωνε, σε ετήσια βάση, άνοδο 4,3% και, ανά επιμέρους κλάδους, άνοδο 3,0% στη μεταποίηση και 6,2% στην ενέργεια, ενώ ο εξορυκτικός κλάδος παρέμεινε αμετάβλητος.

Σε ό,τι αφορά ειδικά τον κλάδο των **κατασκευών**, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, από το 2008 έως σήμερα η προστιθέμενη αξία του κλάδου παρουσιάζει σταθερά πτωτικές τάσεις (από € 2.858 εκατ. το 2009 στα 1.736 εκατ. το 2014 σε τρέχουσες τιμές). Πάντως, για πρώτη φορά από το 2008, η ΑΠΑ στον τομέα των κατασκευών κατέγραψε το 2014 αύξηση (1,4%), αν και το μερίδιο των κατασκευών στη συνολική ΑΠΑ ανήλθε σε μόλις 4,8% (έναντι 5,6% το 2013), το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής του κλάδου στην ΑΠΑ τα τελευταία έτη. Σημειώνεται ότι έως το 2008 οι κατασκευές αναπτυσσόταν με ετήσιους ρυθμούς της τάξης του 10– 14%.

Αρνητική είναι, για ακόμη μια χρονιά, η τάση και σε ό,τι αφορά την καθαυτό παραγωγή των κατασκευαστικών εταιρειών το 2014 (περίπου -1%), με την κάμψη να είναι πιο έντονη στα διάφορα έργα (civil engineering), πιο περιορισμένη στην κατασκευή κτηρίων, ενώ θετικό πρόσημο κατέγραψαν οι ειδικές κατασκευές.

[5] Σύμφωνα με την εφημερίδα CAPITAL, πρόκειται για τον ταχύτερα αναπτυσσόμενο βιομηχανικό κλάδο στη χώρα τα τελευταία χρόνια.

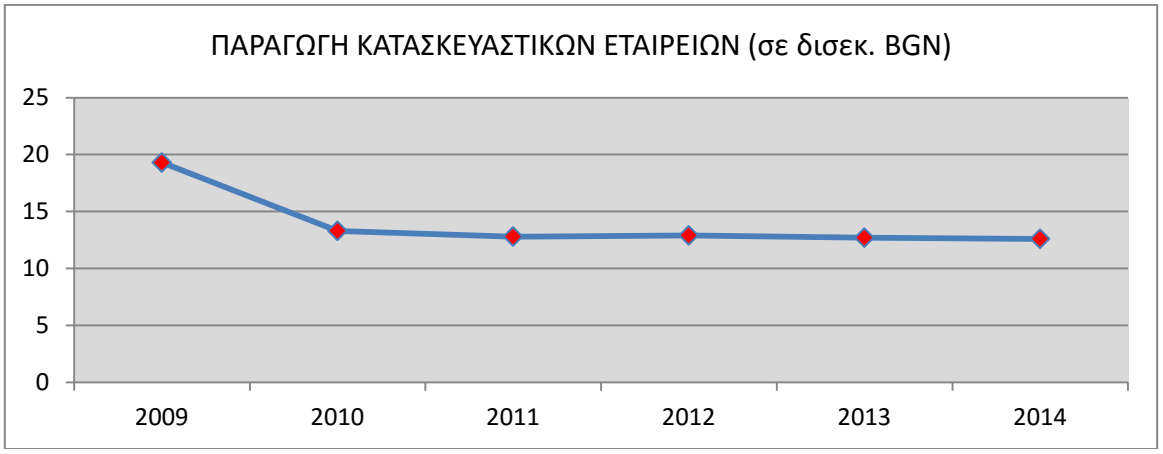

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Σε ό,τι αφορά ειδικά τις κατοικίες (dwellings), επισημαίνεται ότι το 2014 ο σχετικός ρυθμός κατασκευών υπήρξε θετικός για πρώτη φορά την τελευταία πενταετί (+8% σε ό,τι αφορά τις επιμέρους μονάδες και 9% σε ό,τι αφορά το συνολικό χώρο κάλυψης), τόσο στις πόλεις όσο και στις κωμοπόλεις και στα χωριά. Σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά των κατοικιών, τα 2/5 αυτών είναι δύο δωματίων και το 1/4 τριών δωματίων. Βλ. και το σχετικό διάγραμμα:

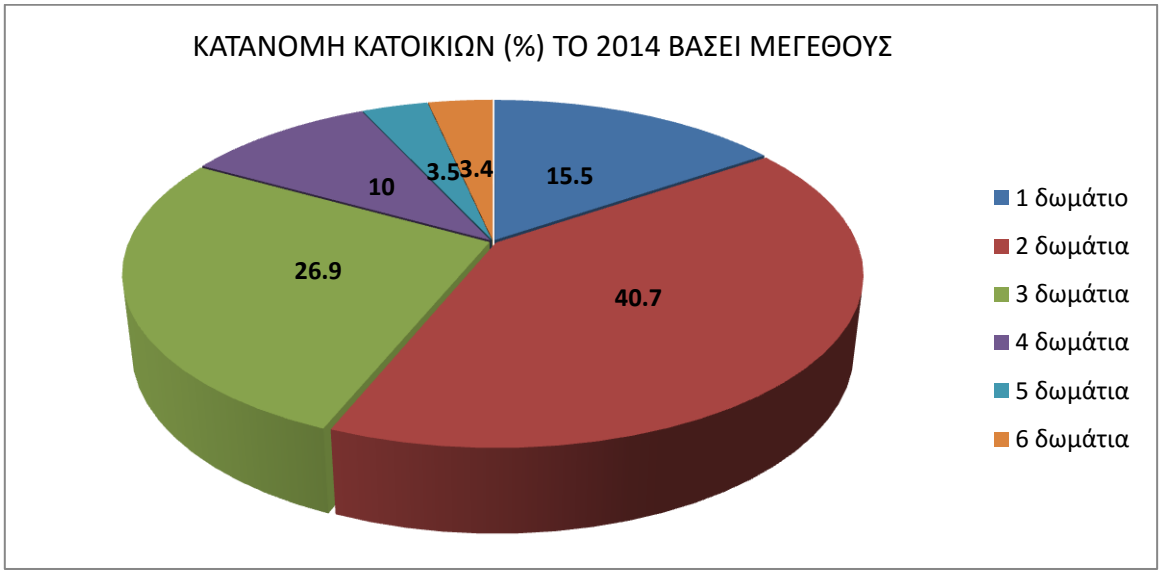

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Συγκριτικά με το 2009, το μερίδιο των κατοικιών με τρία δωμάτια περιορίστηκε σε 26,9% από 33,7%. Το μερίδιο των κατοικιών με έως δύο δωμάτια παρέμεινε σταθερό σε περίπου 56,0%, ενώ κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες αυξήθηκε το ποσοστό των κατοικιών με τέσσερα δωμάτια και άνω (16,9% το 2014).

Όπως προκύπτει από τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Στατιστικού Ινστιτούτου, σταθεροποιητικές τάσεις καταγράφει η κατασκευαστική δραστηριότητα τους τελευταίους μήνες. Συγκεκριμένα, τον Αύγουστο τ.έ. ο κλάδος της μηχανικής/κατασκευής έργων (civil engineering) υποχώρησε κατά -1,4%

καθοδική παρέμεινε και η τάση στην κατασκευή κτηρίων (-0,6%), ενώ συνολικά ο κλάδος υποχώρησε κατά 1%. Εκτιμάται ότι ο κλάδος μπορεί να καταγράψει κάποια, έστω αργή, ανάκαμψη, κατά το υπόλοιπο του 2015. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος, ο οποίος, τον Αύγουστο τ.έ. παρέμεινε αμετάβλητος, ενώ το Σεπτέμβριο υποχώρησε κατά 3,4%.

2.3 Τριτογενής τομέας

Στον τομέα των υπηρεσιών, αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας τους παρουσίασαν το 2014 σημείωσαν όλοι οι επιμέρους κλάδοι, δείγμα του ενισχυόμενου δυναμισμού του τομέα στη Βουλγαρία: Οι **τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας** (ICT) και οι **επιστημονικές και τεχνολογικές δραστηριότητες** κατά 1,8%, ο κλάδος **εμπορίου-ξενοδοχείων-εστιατορίων και μεταφορών και επικοινωνιών** και η **αγορά ακινήτων** κατά 1,2%, η **δημόσια διοίκηση-άμυνα-εκπαίδευση και υγεία** κατά 1,1%, ο **χρηματοοικονομικός** (τράπεζες – ασφάλειες) κλάδος κατά 0,9% και οι **τέχνες / διασκέδαση** κατά 0,3%.

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων για το β’ τρίμηνο 2015, ο τομέας των υπηρεσιών συνεχίζει με καταρχήν ανοδικές τάσεις. Αναλυτικότερα, σε θετικό πρόσημο κινούνται, για το ως άνω διάστημα, οι κλάδοι των επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων (+1,7% έναντι ανόδου 1,3% το α’ τρίμηνο), των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας (+2,2% όσο και το α΄ τρίμηνο), των τεχνών και διασκέδασης (+6,2% έναντι ανόδου 2,1% το α’ τρίμηνο) και της αγοράς ακινήτων (+6,8% έναντι ανόδου 3,3% το α’ τρίμηνο). Αντιθέτως, με κάμψη εμφανίζονται οι τομείς εμπορίου-ξενοδοχείων-εστιατορίων, μεταφορών και επικοινωνιών (-1,5% έναντι πτώσης -5,6% το α’ τρίμηνο), δημόσιας διοίκησης-άμυνας-εκπαίδευσης και υγείας -1,0% έναντι ανόδου +2,1% το α’ τρίμηνο), καθώς και ο κλάδος χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών (-0,3% έναντι ανόδου 2,1% το α’ τρίμηνο).

Παρά τις θετικές κρίσεις διεθνών οργανισμών (η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε εξάρει «τη σταθερότητα και ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα της χώρας») και οίκων (η Moody’s είχε πέρυσι εκτιμήσει τον κίνδυνο έκθεσης της χώρας σε πιστοληπτικό γεγονός ως «μεσαίο») ως προς τις επιδόσεις **της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης** στη Βουλγαρία, η οποία υποστηριζόταν ότι επέδειξε σταθερότητα και ανθεκτικότητα στις εξωτερικές πιέσεις χάρη στα μέτρα αντικυκλικής πολιτικής της Κεντρικής Τράπεζας (BNB), το καλοκαίρι του 2014 ο κλάδος δέχθηκε ισχυρό πλήγμα, πρώτα και κυρίως, με την κατάρρευση της τέταρτης μεγαλύτερης τράπεζας της χώρας, της Corporate Commercial Bank (CCB), και, ακολούθως, με την προσωρινή διάχυση της κρίσης (και bank run) στην τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα, τη First Investment Bank (FIB). Στις 6 Νοεμβρίου 2014 ανακλήθηκε η τραπεζική άδεια της Corporate Commercial Bank (CCB), και, ακολούθως, στις 4 Δεκεμβρίου άρχισε η αποπληρωμή μόνο των εγγυημένων καταθέσεων (έως BGN 196.000, € 1 = BGN 1,95583). Η τράπεζα κηρύχθηκε σε

πτώχευση από το αρμόδιο δικαστήριο της Σόφιας, αλλά εκκρεμεί η άσκηση των δικαιωμάτων έφεσης των διαδίκων. Στα τέλη του 2014 επαναλειτούργησε η θυγατρική της CCB, Victoria EAD (πρώην Credit Agricole και πρώην Emporiki Bank), εκτελώντας κανονικά τα καθήκοντά της ως χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Πάντως, σύμφωνα με δημοσιεύματα διεθνών πρακτορείων και μέσων ενημέρωση (REUTERS, Wall Street Journal), ξένοι επενδυτές της CCB, όπως το Κρατικό Ταμείο του Ομάν (SGRF), και αντισταθμιστικά κεφάλαια με έδρα το Λονδίνο και τις ΗΠΑ σχεδιάζουν να προσφύγουν σε διεθνεί διαιτητικά ή δικαστικά όργανα, ακόμη και εναντίον του βουλγαρικού κράτους, για τη διεκδίκηση των αξιώσεών τους.

Αξίζει, εδώ, να επισημανθούν οι παρατηρήσεις δύο διεθνών οίκων αξιολόγησης αναφορικά με τις εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο στη Βουλγαρία. Συγκεκριμένα, η Fitch επισημαίνει ότι το bank run αναδεικνύει προβλήματα εταιρικής διακυβέρνησης στις εν λόγω εγχώριας ιδιοκτησίας τράπεζες. Ο κίνδυνος ρευστότητας εντείνεται για όλες τις βουλγαρικές τράπεζες, αλλά είναι πιο έντονος για τις δύο, που ήδη υπέστησαν το bank run, λόγω των ως άνω αδυναμιών τους ως προς την εταιρική διακυβέρνηση. Αντιθέτως, κατά τη Fitch, οι τράπεζες ξένης ιδιοκτησίας, που συγκροτούν το 70% του κλάδου, διαθέτουν καλύτερη εταιρική διακυβέρνηση και διακρίνονται από αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων. Διατηρούν δε μεγαλύτερα ποσά καταθέσεων, τα οποία, μάλιστα, τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί με σκοπό την αποπληρωμή χρηματοδοτήσεων των μητρικών τους και είναι λιγότερο εκτεθειμένες σε ενδεχόμενη απώλεια εμπιστοσύνης απότην πλευρά των πελατών τους. Πάντως, η Fitch αναγνωρίζει ότι οι βουλγαρικές αρχές κινήθηκαν ταχέως, αναλαμβάνοντας, από τη μία, τη δέσμευση να παράσχουν ρευστότητα, εφόσον χρειαστεί, και διαψεύδοντας αποτελεσματικά, από την άλλη, τις αβάσιμες φήμες κατά της FIB, που είχαν ανώνυμα διαδοθεί. Καταλήγει στην ανάλυσή της η Fitch ότι οι βουλγαρικές τράπεζες έχουν ισχυρή κεφαλαιοποίηση, η οποία αναμένεται να παραμείνει σταθερή, ενώ «τα τρέχοντα προβλήματα συνδέονται περισσότερο με την εμπιστοσύνη παρά με τη φερεγγυότητα». Και η S&P, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι τα προβλήματα στην CCP και την FIB αντανακλούν «αδύναμη θεσμική αποτελεσματικότητα και κακή διαχείριση». Κινούμενη στο ίδιο κλίμα με τη Fitch, η S&P υπογραμμίζει τις προσπάθειες των βουλγαρικών αρχών να αντιμετωπίσουν τυχόν επέκταση της αναταραχής σε άλλες τράπεζες και επισημαίνει ότι τα πρόσφατα γεγονότα στον τραπεζικό κλάδο δε θα επηρεάσουν τη συνολική αξιολόγηση του αξιόχρεου της Βουλγαρίας. Από την πλευρά της, η Κεντρική Τράπεζα εκτιμά (Μάρτιος 2015) ότι η σταθερή αύξηση των οικιακών καταθέσεων σε συνδυασμό με το ότι από το σύνολο των καταβληθεισών αποζημιώσεων για εγγυημένες καταθέσεις στα τέλη Δεκεμβρίου 2014 μόνο το 2% αποσύρθηκε σε ρευστό αποδεικνύουν την «αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα».

Από τις πιο πρόσφατες τραπεζικές εξελίξεις, επισημαίνουμε την ανακοίνωση (17.07.2015) εξαγοράς του δικτύου στη Βουλγαρία της ALPHA BANK από τη EUROBANK έναντι συμβολικού τιμήματος € 1. Υπολογίζεται ότι η εξαγορά θα

ολοκληρωθεί έως τα τέλη του έτους και αφού πρώτα εξασφαλισθούν οι απαραίτητες εγκρίσεις των αρμοδίων ρυθμιστικών αρχών.

Βάσει της ετήσιας έκθεσης της BNB, στα τέλη του 2014 η συνολική κερδοφορία των τραπεζών ήταν της τάξης των BGN 711 εκατ., μειωμένη κατά 207 εκατ. (+41%) σε σχέση με το 2013. Βελτιωμένη σημαντικά εμφανίζεται και η κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας (22% έναντι 17% στα τέλη του 2013). Ο ρυθμός ανάπτυξης του δανεισμού παρέμεινε σχετικά αδύναμος (οι 28 εμπορικές τράπεζες διεύρυναν το δανειακό του χαρτοφυλάκιο κατά 3,5%), ενώ το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων υπολογίζεται σε περίπου 19% (έναντι 17% στα τέλη του 2013).

ΙΙ. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014

1. Οικονομική μεγέθυνση

Το 2010, η βουλγαρική οικονομία εξήλθε από την ύφεση με βραδύ ρυθμό, ο οποίος το 2011 επιταχύνθηκε ελαφρά (+1,7%). Ύστερα από μια διετία αναιμικής ανάπτυξης, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ επιταχύνθηκε εκ νέου το 2014 (+1,7%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται, κυρίως, στη μερική ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης και στο υλοποιούμενο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων (με αξιοποίηση κοινοτικών και άλλων διεθνών χρηματοδοτήσεων).

Η αναθεώρηση προς τα άνω του ελλείμματος του 2014 δημιούργησε κάποιες ανησυχίες ως προς τη συνέχιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αν και, κατά το α' ήμισυ 2015, η πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού εξελίσσεται ικανοποιητικά. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών επέστρεψε σε θετικό πρόσημο, λόγω και του περιορισμού του εμπορικού ελλείμματος, η ανεργία εμφάνισε τάσεις αποκλιμάκωσης, ενώ, σε ό,τι αφορά τις τιμές καταναλωτή, κατεγράφη για δεύτερη συνεχή χρονιά αποπληθωρισμός.

Πίνακας 3 : Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών δεικτών Βουλγαρίας

	2012	2013	2014	2015*
ΑΕΠ, σε τρέχουσες τιμές (€ δισεκ.)	40,9	41,0	41,1	42,0
ΑΕΠ κατά κεφαλή σε €	5.610	5.670	5.700	5.800
Δείκτης μεταβολής (volume index) **ΑΕΠ** (%)	+0,5	+1,1	+1,7	+1,0–2,0

Ιδιωτική κατανάλωση (μεταβολή %)	+3,2	-1,8	+2,4	+1,0
Ανεργία (%)	12,4	13,0	11,5	10,5
Μέσος μισθός (€)	374	413	419	430
Πληθωρισμός (%, σε ετήσια βάση)	3,0	0,9	-1,4	-1,0 – -0,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% επί ΑΕΠ)	-0,5	-1,2	-3,7	-3,0
Ισοζύγιο τρεχ. συναλ/γών (% επί ΑΕΠ)	-0,2	+2,0	+0,9	+0,2 – 1,0
Εμπορικό Ισοζύγιο (% επί ΑΕΠ)	-8,7	-5,7	-6,9	-7,5
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (€ δισεκ.)	1,14	1,45	1,29	1,20
Κρατικό Χρέος (% επί ΑΕΠ)	18,0	18,3	27,1	30,0
Εξωτερικό χρέος (% επί ΑΕΠ)	94,9	91,4%	94,3%	

(*) Επεξεργασία από Γραφείο μας εκτιμήσεων βουλγαρικού Υπουργείου Οικονομικών, διεθνών οικονομικών οργανισμών & χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
Πηγές: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB) – Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI) – β/Υπουργείο Οικονομικών

Αναφορικά με τις εκτιμήσεις των διεθνών οικονομικών οργανισμών αλλά και των σημαντικότερων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας για το ρυθμό ανάπτυξης της βουλγαρικής οικονομίας το 2015, ενδεικτικός είναι ο κατωτέρω πίνακας:

Πίνακας 4 : Προβλέψεις για το ρυθμό ανάπτυξης της Βουλγαρίας το 2015

Οργανισμός / τραπεζικό ίδρυμα	Πρόβλεψη για 2015 %
Unicredit Bulbank	2,1
Raiffeisenbank	2,0
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	1,7
β/Υπουργείο Οικονομικών	1,4
Fitch	1,2
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	1,0
EBRD	1,0
Standard & Poor's	1,0

Πηγές: Επεξεργασία από Γραφείο μας εκτιμήσεων βουλγαρικού Υπουργείου Οικονομικών, διεθνών οικονομικών οργανισμών, οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης & χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Το κατωτέρω διάγραμμα, βασισμένο σε πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, εμφανίζει τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ, κατά την τελευταία δεκαετία, σε σχέση με αυτόν της ΕΕ-27:

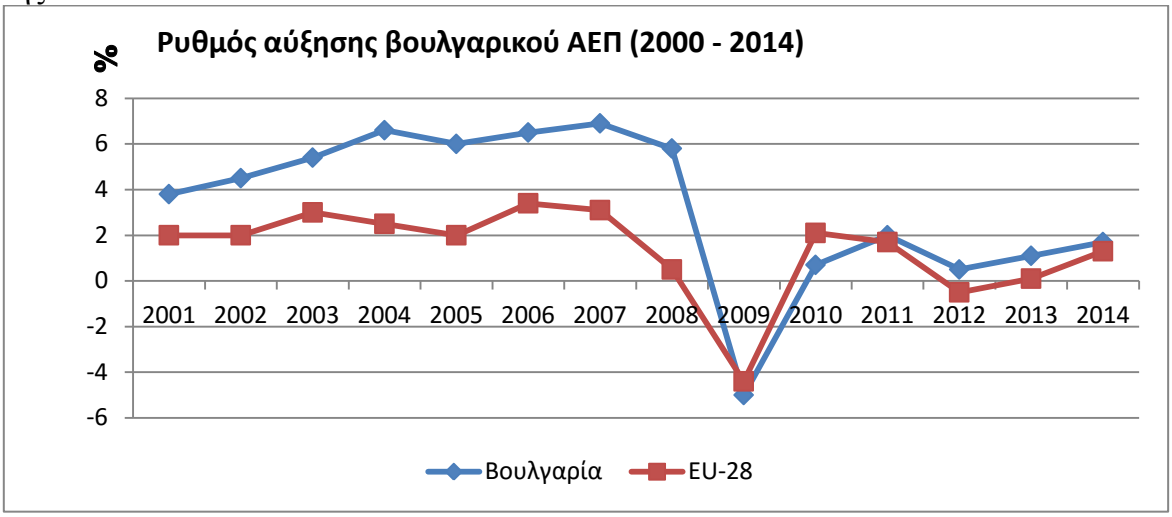

Πηγή: Eurostat – BCCI

Οικονομικές εξελίξεις κατά το 2015 – Συνοπτική παρουσίαση βάσει προσωρινών στοιχείων

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, ο ρυθμός της **ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ**, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2015, διαμορφώθηκε στο 2,2% σε ετήσια βάση και στο 0,4% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Η **ακαθάριστη προστιθέμενη αξία** (ΑΠΑ) ενισχύθηκε κατά 1,8% την ως άνω περίοδο και κατανέμεται ως εξής: Υπηρεσίες: 65,0%, βιομηχανία: 30,6%, γεωργία: 4,4%. Η **ιδιωτική κατανάλωση**, όπως είχε προβλεφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εμφανίζει επιβράδυνση (+1,8% το α' τρίμηνο με πρόβλεψη για διατήρηση της Κεντρικής Τράπεζας του ρυθμού αυτου και το β' τρίμηνο).

Ιδιωτική κατανάλωση (κόκκινο) και καταναλωτική πίστη (μπλε) την περίοδο 2009 – α' τρίμηνο 2015 (ετήσια μεταβολή, %)

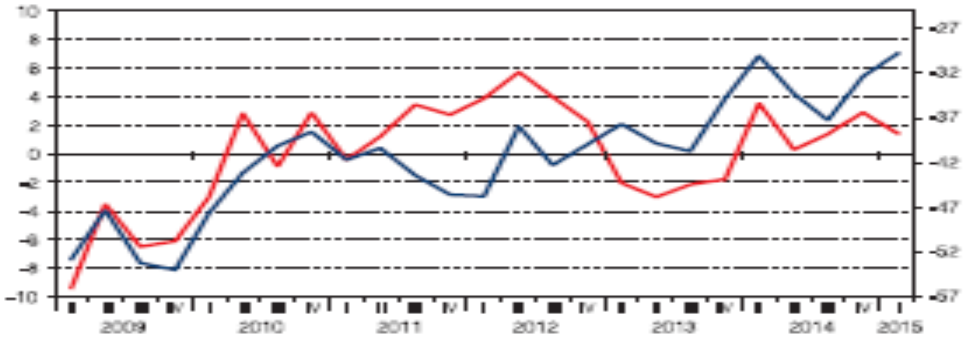

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Ο δείκτης **επιχειρηματικού κλίματος** υποχώρησε το Σεπτέμβριο 2015 κατά 2,9%. Αναλυτικότερα, το λιανικό εμπόριο υποχώρησε κατά 1,7%, η βιομηχανία κατά 4,8% και οι κατασκευές κατά 3,4%, ενώ οι υπηρεσίες παρέμειναν αμετάβλητες.

Τέλος, **λιανικές πωλήσεις** κινήθηκαν σε αρνητικό πεδίο (-1,9%) τον Αύγουστο 2015.

→Για προσωρινά μεγέθη 2014 στους τομείς της αγοράς εργασίας, του πληθωρισμού, των δημοσιονομικών μεγεθών, του ισοζυγίου πληρωμών και του εξωτερικού χρέους, βλ. κατωτέρω στο παρόν υποκεφάλαιο τις ειδικότερες σχετικές θεματικές παραγράφους.

Εκτιμήσεις διεθνών οργανισμών και χρηματοπιστωτικών οίκων για την κατάσταση της βουλγαρικής οικονομίας

Στις συστάσεις της προς τα κράτη-μέλη (country-specific recommendations), που δημοσιοποίησε στις 13 Μαΐου τ.έ. στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2015 (για το πλήρες κείμενο των προτεινόμενων συστάσεων, βλ. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_bulgaria_en.pdf), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατυπώνει τις εξής προτάσεις: Λήψη των απαραίτητων μέτρων, ώστε να αποφευχθεί δομική επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών, βελτίωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού και αντιμετώπιση παραοικονομίας ˙ στον τομέα την υγείας προτείνεται η βελτίωση της σχέσης κόστους–αποτελεσματικότητας του συστήματος περίθαλψης, η αναθεώρηση του συστήματος τιμολόγησης και η ενίσχυση τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης ˙στον τραπεζικό τομέα προτείνεται η αξιολόγηση του ενεργητικού των τραπεζών, η διεξαγωγή τεστ αντοχής σε στενή συνεργασία με τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα και η βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης στους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Σε ό,τι αφορά το ΔΝΤ, σύμφωνα με την δήλωση συμπερασμάτων της πιο πρόσφατης αποστολής του στη Βουλγαρία (13 Μαρτίου τ.έ.), η β/Κυβέρνηση πρέπει να κινηθεί πάνω σε τρεις άξονες:

1) Διαμόρφωση ισχυρού χρηματοπιστωτικού συστήματος,[6] με ανάληψη πρωτοβουλιών για την αποκατάσταση της αξιοπιστίας των μηχανισμών επίβλεψης και την ενίσχυση των εργαλείων αντιμετώπισης κρίσεων.
2) Προστασία της δημοσιονομικής σταθερότητας / βιωσιμότητας: Για την επίτευξη δομικής ισορροπίας του προϋπολογισμού και των δημοσιονομικών έως το 2019 προτείνονται, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού, η ενίσχυση της ρευστότητας και της αποτελεσματικότητας στο σύστημα υγείας και η αποτελεσματική επίβλεψη των δημοσιονομικών κινδύνων.
3) Εξασφάλιση των προϋποθέσεων που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη, με έμφαση στον εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό του ενεργειακού τομέα.

[6] Πάντως, μετά το πέρας της προηγούμενης επίσκεψης κλιμακίου του ΔΝΤ της Βουλγαρίας τον Ιούνιο του 2014 – ελάχιστο, δηλαδή, διάστημα πριν ενσκήψει η τραπεζική κρίση – διατυπώνονταν κυρίως θετικές παρατηρήσεις για το τοπικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, χωρίς να επισημαίνονται ή να γίνεται έστω νύξη στις δυσλειτουργίες και τα δομικά εκείνα προβλήματα, που λίγες μέρες αργότερα θα οδηγούσαν στη χρεωκοπία της CCB και στα δύο bank run.

Στην ετήσια έκθεσή του, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's διατηρεί την πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας (Baa2) με σταθερές προοπτικές, η οποία, όπως αναφέρει σχετικά, υποστηρίζεται από τη διατηρησιμότητα του τρέχοντος επιπέδου του χρέους σε σχέση με το ΑΕΠ, την αντοχή της οικονομίας, παρά την τραπεζική κρίση, και τις βαθμιαία βελτιούμενες προοπτικές ανάπτυξης, τις υλοποιούμενες μεταρρυθμίσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς και από τη σταθεροποίηση της εξωτερικής θέσης της χώρας. Παρόμοιες είναι και οι εκτιμήσεις του οίκου Fitch.

Από την άλλη, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Standard&Poor's (S&P) υποβάθμισε το Δεκέμβριο του 2014 (είχε προηγηθεί ακόμη μία υποβάθμιση τον Ιούνιο του 2014) τη μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της χώρας σε BB+/B από BBB-/A-3. Η υποβάθμιση (σε κατηγορία που χαρακτηρίζεται από τους διεθνείς οικονομικούς αναλυτές ως "junk") αντανακλούσε την εκτίμηση του διεθνούς οίκου αξιολόγησης περί αποδυνάμωσης του τραπεζικού συστήματος, με την κυβέρνηση να αναγκάζεται να διοχετεύσει στο τελευταίο ρευστότητα, επιβαρύνοντας, όμως, με τον τρόπο αυτό το δημόσιο χρέος. Τον Ιούνιο τ.έ. η S&P επιβεβαίωσε την ως άνω πιστοληπτική αξιολόγηση, εκτιμώντας ότι το 2015 τα δημόσια οικονομικά θα σταθεροποιηθούν και πως στο χρηματοπιστωτικό τομέα αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για το μετριασμό ενδεχόμενων κινδύνων. Παρόλα αυτά, το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνολικά και, ειδικότερα, ο τραπεζικός κλάδος παραμένουν ευάλωτοι. Η S&P επισημαίνει, επίσης, την αδυναμία της χώρας να εφαρμόσει ένα νέο συνεκτικό και ολοκληρωμένο αναπτυξιακό μοντέλο μετά το 2010.

Πίνακας 5: Τρέχουσες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας Βουλγαρίας

Οίκος αξιολόγησης	Αξιολόγηση	Προοπτικές
Moody's	Baa2	Σταθερές
S&P	BB+	Σταθερές
Fitch	BBB-	Σταθερές

2. Εξωτερικό εμπόριο

Τη διετία 2010–2011 υπήρξε ανάκαμψη των βουλγαρικών **εξαγωγών** και, μάλιστα, με εντυπωσιακούς ρυθμούς (περίπου +30%). Αν και το 2012–2013 περιορίστηκε, κάπως, η εξαγωγική δυναμική, συνεχίστηκαν οι αυξητικές τάσεις (+2,5% το 2012 και +7,2% το 2013). Το 2014, για πρώτη φορά την τελευταία πενταετία, οι εξαγωγές εμφάνισαν μικρή κάμψη (-0,7% σε ετήσια βάση), ενώ οι εισαγωγές ήταν ελαφρώς ανοδικές (+1,4%), με αποτέλεσμα το **εμπορικό έλλειμμα** να διευρυνθεί κατά € 517 εκατ. ή περίπου 15% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι, σε αντίθεση με το 2014, η συνεισφορά των καθαρών εξαγωγών στη συνολική ανάπτυξη το 2015 αναμένεται να είναι θετική.

Πίνακας 6 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά γεωγραφικές ζώνες (εκατ. €)

	Εξαγωγές (FOB)			Εισαγωγές (CIF)		
	2013	2014	14/13 %	2013	2014	14/13 %
ΣΥΝΟΛΟ	**22.271,5**	**22.115,8**	**-0,7**	**25.828,1**	**26.189,3**	**+1,4**
Χώρες Ε.Ε.	**13.350,4**	**13.781,7**	**+3,2**	**14.423,0**	**16.121,0**	**+4,5**
- Γερμανία	2.741,3	2.657,4	-3,1	2.793,7	3.207,8	+14,8
- Ιταλία	1.925,3	1.980,3	+2,9	1.921,5	1.839,6	-4,3
- Ρουμανία	1.720,0	1.749,4	+1,7	1.720,6	1.783,5	+3,7
- Ελλάδα	1.546,0	1.480,8	-4,2	1.435,4	1.336,8	-6,9
- Ισπανία	514,7	462,3	-10,2	1.345,1	1.280,0	-4,8
- Γαλλία	960,1	948,0	-1,3	767,9	739,5	+3,3
- Βέλγιο	642,6	918,4	+42,9	479,0	537,7	+12,3
- Ολλανδία	480,8	495,9	+3,1	683,1	718,0	+5,1
Χώρες εκτός Ε.Ε.	**8.921,1**	**8.334,1**	**-6,6**	**10.405,2**	**10.068,3**	**-3,2**
Χώρες Κ.Α.Κ.	**1.218,7**	**963,3**	**-21,0**	**5.512,3**	**4.642,6**	**-15,8**
- Ρωσία	582,9	527,8	-9,4	4.782,2	3.978,6	-16,8
- Ουκρανία	428,0	190,4	-55,5	573,1	531,2	-7,2
Χώρες Ο.Ο.Σ.Α.	**2.873,4**	**2.838,9**	**-1,2**	**2.298,4**	**2.260,0**	**-1,7**
- Τουρκία	2.004,2	2.073,1	+3,4	1.510,3	1.482,4	-1,8
- ΗΠΑ	304,2	310,3	+2,0	197,5	280,0	+41,8
Χώρες EFTA	**194,9**	**159,3**	**-18,3**	**214,3**	**192,4**	**-10,2**
- Ελβετία	153,4	121,8	-20,6	198,3	174,9	-11,8
Λοιπές Χώρες	**4.634,1**	**4.372,6**	**-5,7**	**2.380,2**	**2.973,3**	**+24,9**
- Κίνα	651,2	533,5	-18,1	767,1	865,0	+12,8
- Σερβία	372,9	363,7	-2,5	262,9	301,3	+14,6
- FYROM	351,4	358,8	+2,1	269,7	272,6	+1,1
- Σιγκαπούρη	332,2	567,3	+70,8	13,0	21,1	+61,6
- Γεωργία	186,6	184,7	-1,0	213,6	217,3	+1,7

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI) – Προσωρινά στοιχεία

Για ακόμη μια χρονιά, το μεγαλύτερο μέρος των β/ εξαγωγών κατευθύνθηκε σε χώρες της ΕΕ (62,3% επί του συνόλου), από όπου προήλθε και ο κύριος όγκος των εισαγωγών (61,6). Αν και έχει κατά καιρούς επισημανθεί η ανάγκη μεγαλύτερης διαφοροποίησης των βουλγαρικών εξαγωγών σε τρίτες εκτός ΕΕ χώρες, το 2014 οι σχετικές προσπάθειες δεν απέδωσαν καρπούς. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Κίνας, στο εξωτερικό εμπόριο με την οποία κατεγράφη διεύρυνση του διμερούς ελλείματος της Βουλγαρίας. Αξιοσημειώτη είναι και η πτώση των β/εξαγωγών προς χώρες ΚΑΚ, κυρίως, όμως, προς Ουκρανία και όχι προς Ρωσία, όπως θα ανέμενε κανείς, λόγω των κυρώσεων / αντιμέτρων μεταξύ Ρωσίας – ΕΕ.

Ο κατωτέρω πίνακας παρουσιάζει τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Βουλγαρίας, κατά το 2014, καθώς και τα ποσοστά συμμετοχής τους στο σύνολο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας:

Πίνακας 7: Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Βουλγαρίας κατά το 2014

Εισαγωγές (FOB, δισεκ. €)			Εξαγωγές (CIF, δισεκ. €)		
	Αξία	**%**		**Αξία**	**%**
Σύνολο	**26,19**	**100,00**	**Σύνολο**	**22,12**	**100,00**
Ρωσία	3,98	15,20	Γερμανία	2,66	12,03
Γερμανία	3,21	12,26	Τουρκία	2,07	9,36
Ιταλία	1,84	7,03	Ιταλία	1,98	8,95
Ρουμανία	1,78	6,80	Ρουμανία	1,75	7,91
Τουρκία	1,48	5,65	Ελλάδα	1,48	6,69
Ελλάδα	1,34	5,12	Γαλλία	0,95	4,30
Ισπανία	1,28	4,89	Σιγκαπούρη	0,57	2,58
Λοιπές χώρες	**11,28**	**43,05**	**Λοιπές Χώρες**	**10,66**	**47,91**

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Ως προς τη σύνθεση των βουλγαρικών εξαγωγών, βλ. κατωτέρω πίνακα:

Πίνακας 8 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά κυριότερες κατηγορίες προϊόντων (εκατ. €)

Κατάταξη SITC	Εξαγωγές (FOB)			Εισαγωγές (CIF)		
	2013	**2014**	**14/13 %**	**2013**	**2014**	**14/13 %**
Σύνολο	**22.271,5**	**22.115,8**	**-0,7**	**25.828,1**	**26.189,3**	**+1,4**
- Χώρες ΕΕ	**13.350,4**	**13.781,7**	**+3,2**	**14.423,0**	**16.121,0**	**+4,5**
Τρόφιμα & Ζώντα ζώα	2.585,7	2.397,0	-7,3	1.842,1	1.872,8	+1,7
- Χώρες ΕΕ	1.735,4	1.620,5	-6,6	1.536,7	1.569,2	+2,1
Ποτά & καπνός	484,0	444,2	-8,2	356,2	340,4	-4,4
- Χώρες ΕΕ	182,3	151,5	-16,9	257,3	238,5	-7,3
Πρ. ύλες μη εδώδιμες (εκτός καυσίμων)	1.884,8	1.593,4	-15,5	2.364,8	2.192,6	-7,3
- Χώρες ΕΕ	1.002,4	965,0	-3,7	1.470,8	1.352,6	-8,0
Ορυκτά, καύσιμα κ.ά.	3.349,7	2.867,4	-14,4	5.958,2	5.243,0	-12,0
- Χώρες ΕΕ	769,6	630,4	-18,1	929,1	957,3	+3,0
Λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	201,8	225,4	+11,7	108,8	93,7	-13,9
- Χώρες ΕΕ	155,2	170,7	+10,0	86,4	71,2	-17,5
Χημικά και συναφή	1.813,2	2.006,3	+10,6	3.119,9	3.343,6	+7,2

- Χώρες ΕΕ	946,8	1.074,8	+13,5	2.365,8	2.367,0	+8,3
Βιομηχ. αγαθά ταξινομημ. κυρίως κατά πρ. ύλη	4.938,2	4.941,3	+0,1	4.152,7	4.568,8	+10,0
- Χώρες ΕΕ	3.247,0	3.301,8	+1,7	2.595,4	2.810,1	+8,3
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	4.003,6	4.291,0	+7,2	6.097,3	6.528,6	+7,1
- Χώρες ΕΕ.	2.821,0	3.137,5	+11,1	4.797,3	5.059,0	+5,5
Διάφορα βιομηχ. είδη	2.957,2	3.297,8	+11,3	1.704,3	1.868,6	+9,6
- Χώρες ΕΕ	2.468,0	2.692,0	+9,1	1.275,1	1.380,7	+8,3
Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	53,3	57,0	+6,8	123,7	137,3	+11,0
- Χώρες ΕΕ	22,7	37,5	+65,3	109,2	119,5	+9,5

Πηγή : Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, την περίοδο **Ιανουαρίου – Αυγούστου 2015** οι συνολικές βουλγαρικές εξαγωγές ανήλθαν σε BGN 30,3 δισεκ. (περίπου € 15,5 εκατ.), αυξημένες σε ετήσια βάση κατά 8%, ενώ οι εισαγωγές ανήλθαν σε BGN 34 δισεκ. (+3,1%). Συνεπώς, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε στα BGN 3,7 δισεκ. (εξαγωγές FOB – εισαγωγές CIF), μειωμένο κατά BGN 1,2 δισεκ. σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

Ονομαστική ποσοστιαία μεταβολή των βουλγαρικών εξαγωγών την περίοδο 2014 – 2015

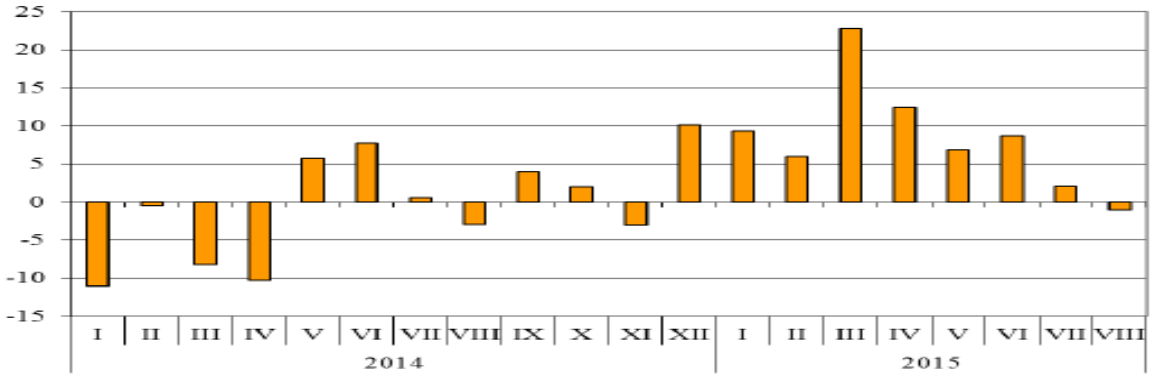

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (web: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/FTS_Extrastat_2015-08_en_DTZ3JGX.pdf)

Ειδικότερα, ως προς το εμπόριο με τρίτες χώρες, οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 5,3%, οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 2,8%, ενώ σημαντικότεροι εμπορικοί της Βουλγαρίας το ως άνω διάστημα (54,9% των εξαγωγών σε εκτός ΕΕ χώρες) ήταν η Τουρκία, η Κίνα, η Σερβία, η Ρωσία, η Σιγκαπούρη, οι ΗΠΑ και η FYROM. Σε ό,τι αφορά το εμπόριο με τα κράτη-μέλη της ΕΕ (στοιχεία 7μήνου), οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 10,1%, οι εισαγωγές κατά 8,5%, ενώ σημαντικότεροι εμπορικοί

της Βουλγαρίας το ως άνω διάστημα (70,6 των εξαγωγών εντός ΕΕ χώρες) ήταν η Γερμανία, η Ιταλία, η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Γαλλία και το Βέλγιο.

3. Αγορά εργασίας - Μισθοί

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, την περίοδο 2008–2011 η **απασχόληση** (στις ηλικίες 15–64) στη Βουλγαρία υποχωρούσε σταθερά, ενώ το 2012–2013 καταγράφηκαν σταθεροποιητικές τάσεις. Το 2014 η απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,5% και διαμορφώθηκε στις ηλικίες 15–64 στο 61% (63,9% στους άντρες και 58,2% στις γυναίκες). Το β΄ τρίμηνο 2015 το επίπεδο απασχόλησης διαμορφώθηκε στο 62,4%, 1,4% υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

Σε ό,τι αφορά την **ανεργία**, καταγράφονται, σε αντίθεση με την προηγούμενη διετία, καθοδικές τάσεις. Συγκεκριμένα, το 2014 οι άνεργοι ηλικίας 15–64 ανήλθαν σε 384.500 (έναντι 433.200 το 2013), αριθμός που αντιστοιχεί σε συνολικό ποσοστό ανεργίας 11,5% (12,5% ανδρών και 10,4% γυναικών) έναντι 13% το 2012. Το β΄ τρίμηνο 2015, το ποσοστό ανεργίας σημείωσε περαιτέρω μείωση 1,4% σε ετήσια βάση και διαμορφώθηκε στο 9,9% (περίπου 330.000 άνεργοι). Η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα το βόρειο τμήμα της χώρας (κυρίως δε το ΒΔ και ΒΑ) και λιγότερο το ΝΔ τμήμα (9% το 2014). Ειδικά, όμως, στην περιφέρεια Blagoevgrad, όπου, όπως αναφέρεται κατωτέρω (κεφ. Β΄), είναι εγκατεστημένες πολλές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, το 2014 η ανεργία υπερέβη το 14%. Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας καταγράφονται στο Kardzhali (5%) και στην περιφέρεια πρωτευούσης (6,4%).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εαρινές προβλέψεις 2015), τη διετία 2015–2016 η απασχόληση θα κινηθεί σε παρόμοια επίπεδα, ενώ η ανεργία θα υποχωρήσει σταδιακά κάτω από το 10% λόγω της μείωσης του εργατικού δυναμικού της χώρας. Σε προηγούμενες αναλύσεις της, η Επιτροπή έχει εστιάσει στις επιπτώσεις του δημογραφικού προβλήματος της Βουλγαρίας στο τοπικό εργατικό δυναμικό (βλ. σχετικά και ανωτέρω υπό Ι.1, σελ. 6).

Παραγωγικό κενό (γαλάζιες στήλες), ποσοστό ανεργίας (μπλε γραμμή) και πορεία ΑΕΠ (κόκκινη γραμμή) την περίοδο 2007 –2016

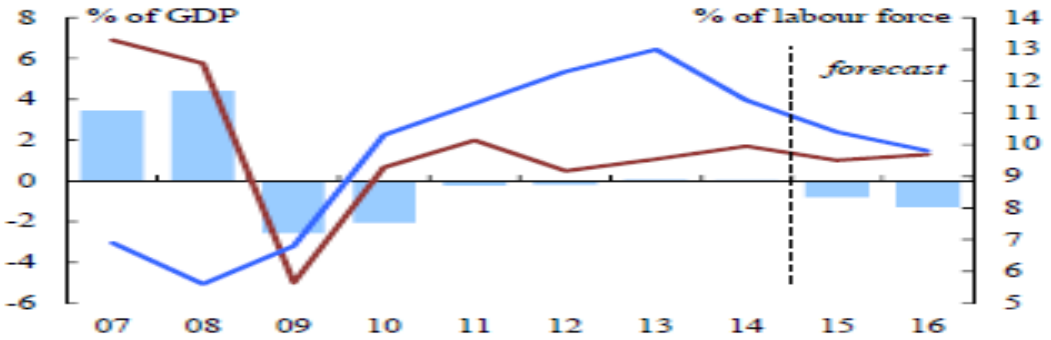

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σύμφωνα δε με τη Eurostat, τον Ιούνιο 2015 η Βουλγαρία είχε το 11ο μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ ˙ ποσοστιαία δε η ανεργία στη Βουλγαρία ταυτιζόταν με τον κοινοτικό μέσο όρο (9,6%).

Συγκριτικά ποσοστά ανεργίας στα κράτη-μέλη της ΕΕ (+ΕΟΧ) τον Ιούνιο 2015

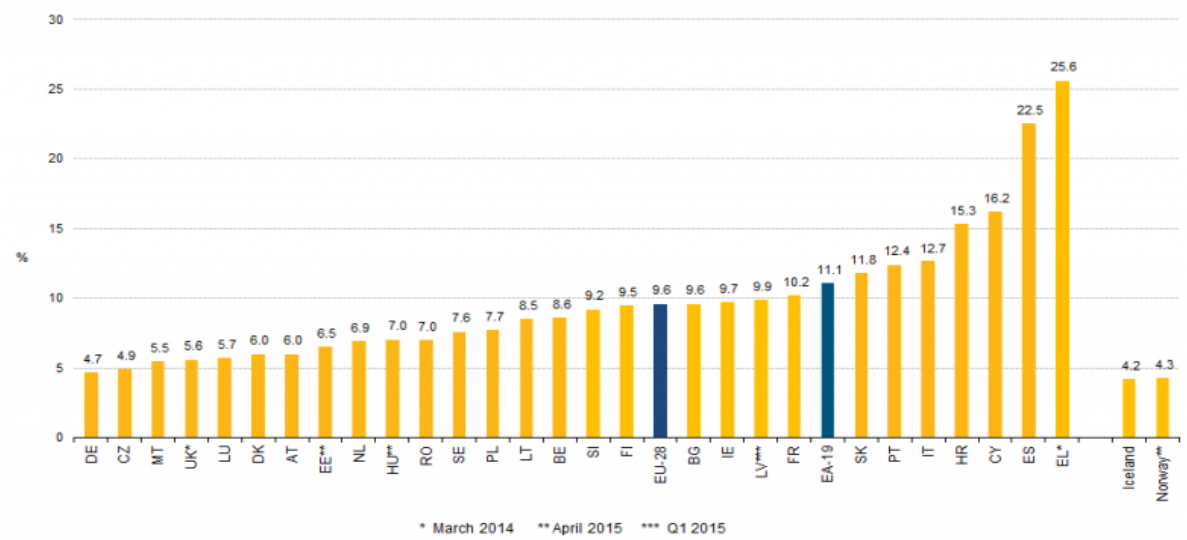

Πηγή: Eurostat

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2015, ο μέσος μισθός διαμορφώθηκε στα BGN 879 (€ 449- αύξηση 2,3% σε τριμηνιαία βάση και 7,6% σε ετήσια βάση). Οι κύριοι τομείς που συνέβαλαν στην άνοδο αυτή του μέσου μισθού ήταν οι «διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες», οι «τέχνες & διασκέδαση» και οι «επαγγελματικές και επιστημονικές δραστηριότητες». Ο **κατώτατος μηνιαίος μισθός**, μετά την τελευταία αύξηση του από 01.01.2015, διαμορφώνεται στα BGN 380 ή € 194 για κανονικό ωράριο εργασίας (8 ώρες/ημέρα και 40 ώρες/εβδομάδα) και σε BGN 2,21 ανά ώρα εργασίας.

Διαμόρφωση του μέσου μισθού ανά μήνα (2013–2015, σε BGN)

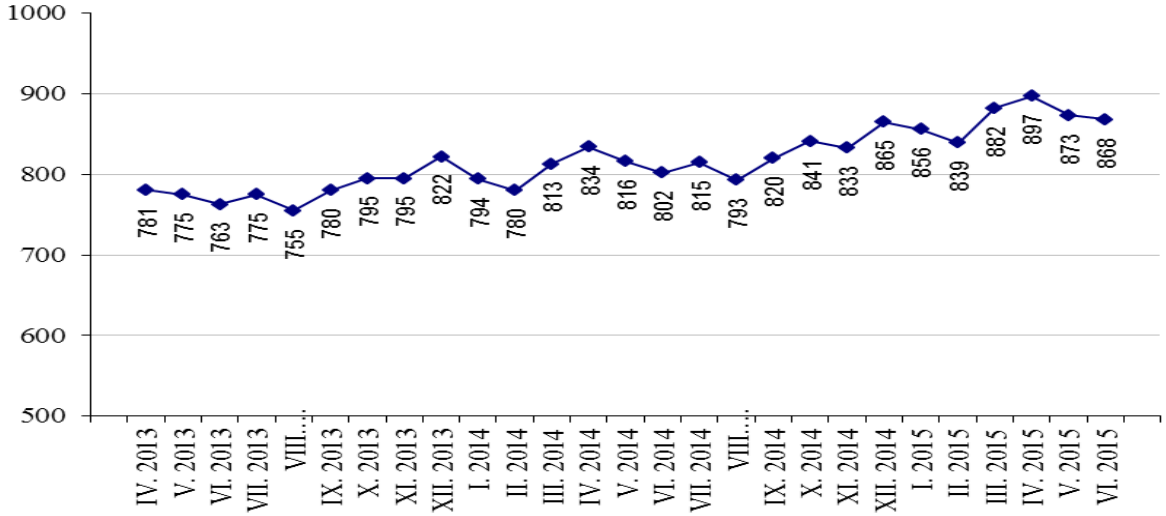

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Η **παραγωγικότητα** εργασίας αυξήθηκε κατά περίπου 1,5% το 2013 και 1,3% το 2014 και διαμορφώθηκε σε περίπου € 7 ανά εργατοώρα. Κατά το α' εξάμηνο 2013 ενισχύεται περαιτέρω κατά 1,2. Σε ό,τι αφορά το συνολικό **ωριαίο κόστος εργασίας**, αυτό το 2014 αυξήθηκε κατά 2,8% σε ετήσια βάση. Το β΄ τρίμηνο 2014 η άνοδος του κόστους εργασίας ανήλθε στο 6,8%, με το μεγαλύτερο αυξητικό ποσοστό να καταγράφεται στις υπηρεσίες (+8,4%). Κατά επιμέρους οικονομικές δραστηριότητες, η μεγαλύτερη άνοδος καταγράφηκε, το ως άνω διάστημα, στον υποκλάδο «τέχνες και διασκέδαση» (+17%) και η μικρότερη στη «δημόσια διοίκηση» (+1,5%).

4. Πληθωρισμός

Το 2014 ο **μέσος ετήσιος ΔΤΚ** διαμορφώθηκε στο -1,4% (έναντι +0,9% το 2013). Υπολογιζόμενος βάσει του κοινοτικού εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο -1,6% (έναντι +0,4% το 2013 – ο χαμηλότερος στην ΕΕ: 2,2% κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο).

Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή κρατών-μελών ΕΟΧ και Τουρκίας το 2014

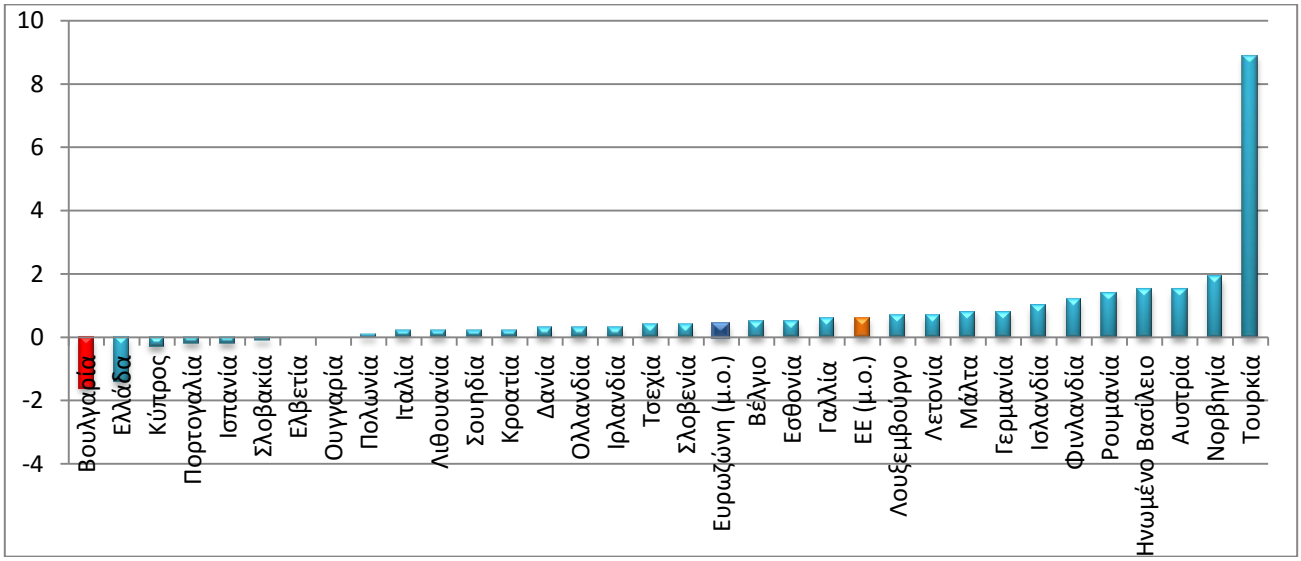

Πηγή: Eurostat

Ανά επιμέρους κατηγορίες, τη σημαντικότερη αύξηση ΔΤΚ σε ετήσια βάση σημείωσαν οι κλάδοι της εκπαίδευσης (+1,7%) και της εστίασης (+1,4%). Τη σημαντικότερη υποχώρηση παρουσίασαν οι τομείς των επικοινωνιών (-3,5%), των μεταφορών (-3,4%) και της υγείας (-3,4%).

Η υποχώρηση του πληθωρισμού αντανακλά, κυρίως, διεθνείς τάσεις, όπως οι χαμηλότερες διεθνείς τιμές στην ενέργεια (ειδικόρα δε στα μεταφορικά καύσιμα), τα βασικά εμπορεύματα και τα τρόφιμα. Στους εσωτερικούς παράγοντες εντάσσονται οι μειωμένες τιμές σε τομείς παροχής υπηρεσιών και η αργή

ανάκαμψη της οικιακής κατανάλωσης. Αντίθετα, το 2014 αντεστράφη η καθοδική πορεία των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών (κυρίως οικιακών τιμολογίων). Χαμηλά κυμάνθηκε (-1,6% στα τέλη 2014 έναντι -0,7% στα τέλη 2013) και ο δομικός πληθωρισμός (δεν περιλαμβάνει κατηγορίες προϊόντων/υπηρεσιών επιρρεπών σε απότομες μεταβολές τιμών όπως τα τρόφιμα, η ενέργεια, οι διοικητικά καθοριζόμενες τιμές και τα καπνά), κάτι που αποδίδεται στη σταθερή πτώση των τιμών των υπηρεσιών και στην υποτίμηση μη βρώσιμων αγαθών.

Ετήσιος πληθωρισμός και συμμετοχή βασικών κατηγοριών αγαθών / υπηρεσιών

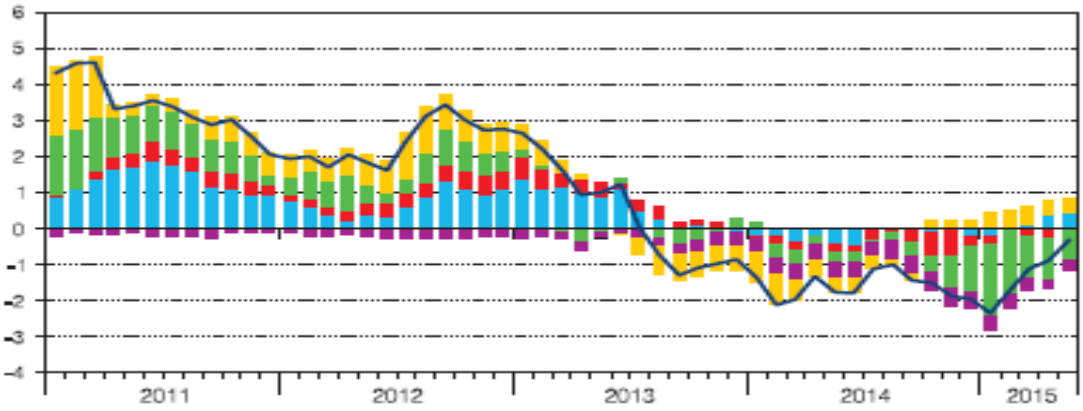

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο – Βουλγαρική Κεντρική Τράπεζα

Σημ.: Εμφανής η συμβολή στις αποπληθωριστικές τάσεις στα τέλη 2014 – αρχές 2015 των ενεργειακών προϊόντων (πράσινο χρώμα) και λιγότερο των βιομηχανικών αγαθών (μωβ) και των υπηρεσιών (κόκκινο). Πληθωριστικά συμπεριφέρονται την ίδια περίοδο τρόφιμα (γαλάζιο) και διοικητικά καθοριζόμενες τιμές (κίτρινο).

Σε ό,τι αφορά το τρέχον έτος, ο ΔΤΚ συνέχισε να κινείται πτωτικά. Συγκεκριμένα, το Σεπτέμβριο 2015, κατέγραψε μείωση 0,1 σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 2014 κατεγράφη ανεπαίσθητη αύξηση 0,1%. Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ανήλθε στο -0,1%. Βάσει του ΕΔΤΚ, ο πληθωρισμός μειώθηκε σε μηνιαία βάση κατά -0,8% και σε ετήσια βάση κατά -0,9%. Σε χαμηλά επίπεδα συνεχίζει να διατηρείται ο δομικός πληθωρισμός (-0,7% στα τέλη Μαΐου 2015), ενώ, στα τέλη Ιουλίου 2015, ο ΔΤΚ στα τρόφιμα ενισχυόταν κατά 0,1%, στις υπηρεσίες κατά 1,6% και στις διοικητικά ελεγχόμενες τιμές (στοιχεία 5μηνου) κατά 2,1%.

Δομικός ΕΔΚΤ (γαλάζια γραμμή), ΕΔΚΤ στις υπηρεσίες (κόκκινη γραμμή) και πληθωρισμός στην κατηγορία μη τροφίμων (κίτρινη γραμμή)

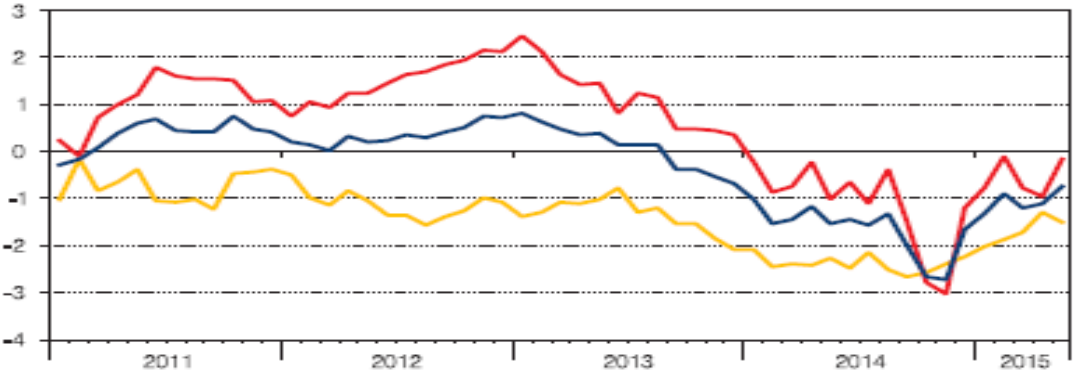

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο – Βουλγαρική Κεντρική Τράπεζα

Εκτίμηση της Κεντρικής Τράπεζας είναι ότι ο αποπληθωρισμός θα επιβαρυνθεί και, κατά το γ΄ και δ΄ τρίμηνο 2015, οι τιμές καταναλωτή θα αυξηθούν λόγω, κυρίως, της αναμενόμενης ανόδου των διεθνών τιμών καυσίμων και τροφίμων.

5. Ισοζύγιο Πληρωμών

Το 2014, σύμφωνα με αναθεωρημένα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας, το συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (που αντιστοιχεί στις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας από το εξωτερικό) ήταν πλεονασματικό κατά €1.351,6 εκατ. (περίπου 3,2% του ΑΕΠ), έναντι πλεονάσματος €1.234,5 εκατ. το 2013. Συγκεκριμένα, το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** κατέγραψε πλεόνασμα €359,2 εκατ., ενώ το **ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων** ήταν πλεονασματικό κατά €992,4 εκατ.

Ο περιορισμός του πλεονάσματος τρεχουσών συναλλαγών το 2014 επηρεάζεται, προφανώς, από τη μικρή διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος (βλ. σχετικά ανωτέρω στην παρ. 2). Το ισοζύγιο υπηρεσιών παρέμεινε σημαντικά πλεονασματικό, όπως και το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (από ΕΕ, μεταναστευτικά εμβάσματα κ.ά), το πλεόνασμα του οποίου περιορίστηκε κατά περίπου 30%. Ελλειμματικό (με ελαφρώς ανοδικές τάσεις) παρέμεινε το ισοζύγιο καθαρών εισοδημάτων.

Οριακά ελλειμματικό (€-34,9 εκατ.) ήταν το 2014 το **ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών** (κίνηση χρηματοδοτικών μέσων – εδώ εντάσσονται και οι ΑΞΕ, για τις οποίες βλ. αναλυτικότερα αμέσως παρακάτω υπό 6). Η πορεία του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών το 2014 επηρεάστηκε, μεταξύ άλλων, από το δάνειο–γέφυρα, που αναγκάστηκε να λάβει η β/Κυβέρνηση για τη στήριξη του τραπεζικού συστήματος.

Σε ό,τι αφορά το τρέχον έτος, βάσει προσωρινών στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας, το οκτάμηνο 2015 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων παραμένει σε σταθερά θετικό πρόσημο (πλεόνασμα €2.056,6 εκατ. ή 4,8% του ΑΕΠ, έναντι πλεονάσματος €1.440,1 εκατ. ή 3,4% του ΑΕΠ την ίδια περίοδο του 2014). Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν την ως άνω περίοδο πλεονασματικό κατά € 1.172,9 εκατ. (2,7% του ΑΕΠ), με αυξημένο κατά €224,9 εκατ. πλεόνασμα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014, λόγω της σημαντικής συρρίκνωσης του εμπορικού ελλείμματος.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών της Βουλγαρίας κατά την τελευταία τριετία:

Πίνακας 9 : Ισοζύγιο πληρωμών (εκατ. €)

	2012	2013	2014
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων	**437,6**	**1.234,5**	**1.351,6**
Α. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	**-108,4**	**765,2**	**359,2**
Αγαθά και υπηρεσίες :	***-1.215,7***	***-155,5***	***-380,9***
• αγαθά[7] – πίστωση	19.667,6	21.208,0	21.031,4
• αγαθά – χρέωση	23.614,8	24.098,7	24.460,6
Ισοζύγιο Υπηρεσιών	***2.731,5***	***2.735,1***	***3.048,3***
Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων	***-991,4***	***-1.474,9***	***-876,1***
Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων	***1.715,0***	***2.348,7***	***1.795,9***
Β. Ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων	**546,0**	**469,3**	**992,4**
Γ. Ισοζύγιο χρημ/κών συν/γών:	**957,3**	**889,8**	**-34,9**
• άμεσες επενδύσεις	-1067,9	-1.243,1	-924,9
• επενδύσεις χαρτ/κίου	890,8	132,4	-1.212,2
• χρηματοοικονομικά παράγωγα	-3,1	106,0	43,3
• λοιπές επενδύσεις	-983,7	2.426,4	248,6
Ισοζύγιο τρεχουσών, κεφαλαικών και χρημ/κών συναλλαγών	**-188,1**	**1348,1**	**31,6**

Πηγή: Βουλγαρική Κεντρική Τράπεζα

6. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Οι καταγραφείσες εισροές επενδυτικών κεφαλαίων, κατά το 2014, ανήλθαν, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα στοιχεία της στατιστικής βάσης της Κεντρική Τράπεζας, σε €1.289 εκατ. (περίπου 3% του ΑΕΠ), μειωμένες κατά 10,9% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Όπως είναι φυσικό, η στασιμότητα των σχετικών ροών την τελευταία πενταετία δεν ευνοεί τη δυναμική επανεκκίνηση της βουλγαρικής οικονομίας και προβληματίζει την κυβέρνηση της χώρας.

[7] Η μεθοδολογία της Κεντρικής Τράπεζας για τον υπολογισμό εισροών / εκροών αγαθών δεν ταυτίζεται με τη μεθοδολογία του Στατιστικού Ινστιτούτου για τον υπολογισμό εισαγωγών / εξαγωγών.

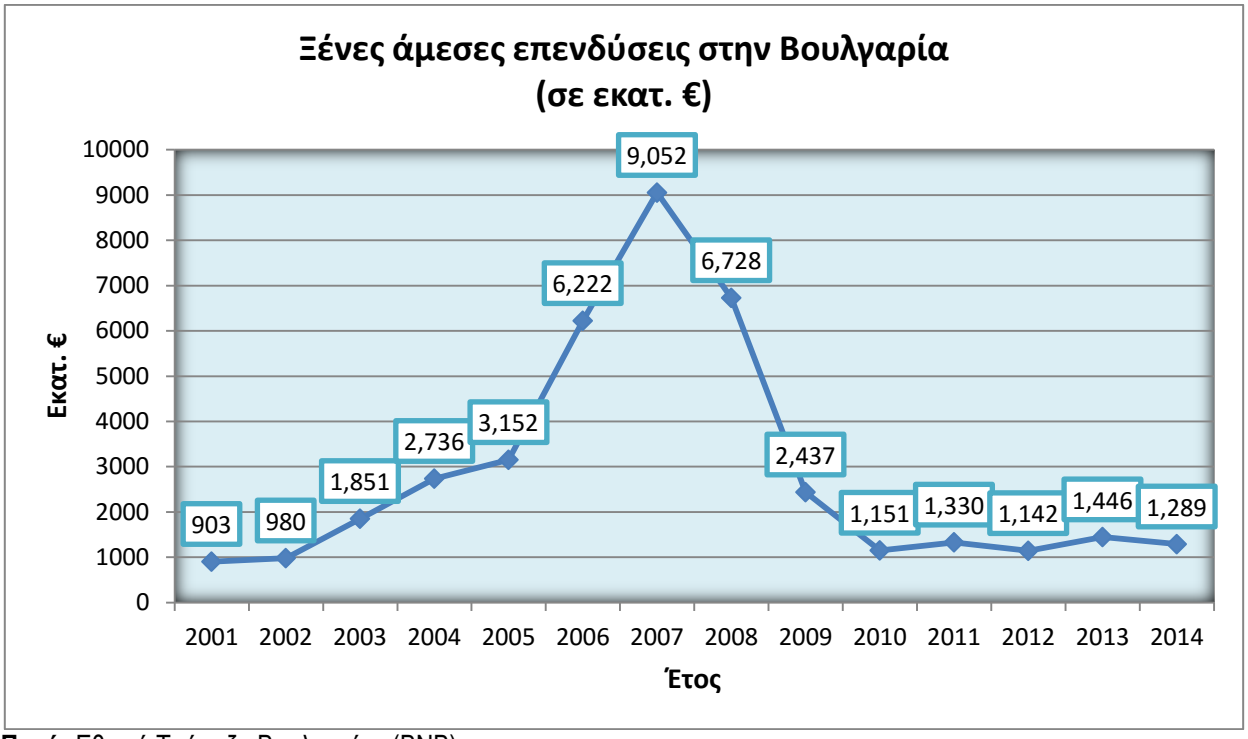

Πηγή: Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Σύμφωνα με το ανωτέρω γράφημα, από το 2002 έως το 2007 οι εισροές επενδυτικών κεφαλαίων παρουσίασαν συνεχή ετήσια άνοδο, ενώ μόνο κατά την τελευταία πριν από την κρίση τριετία η Βουλγαρία προσέλκυσε επενδυτικά κεφάλαια από το εξωτερικό αξίας €22 δισεκ. περίπου. Στα τέλη 2014, το ύψος των συνολικών ξένων επενδύσεων στην Βουλγαρία (stocks) εκτιμώταν σε €38,3 δισεκ. Οι χώρες της ΕΕ συμμετέχουν με ποσοστό περίπου 80% στις συνολικές επενδύσεις και με €1.166 εκατ. στις εισροές ΑΞΕ του 2014. Οι τέσσερις πρώτες χώρες σε επενδύσεις, δηλ. η Ολλανδία (€6,2 δισεκ.), η Αυστρία (€5,9 δισεκ.), η Ελλάδα (€2,5 δισεκ.) και το Ηνωμ. Βασίλειο (€2,4 δισεκ.), συμμετέχουν με ποσοστό περίπου 44% στα συνολικά επενδεδυμένα κεφάλαια στην χώρα. Κατά την τελευταία πενταετία καταγράφηκαν περιπτώσεις αποεπενδύσεων κυρίως από Ηνωμ. Βασίλειο, Ελλάδα, Γερμανία και Αυστρία. Αντιθέτως, αύξηση επενδυτικών ροών προς τη Βουλγαρία εμφανίζουν το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Ρωσία και η Ελβετία. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το μεγαλύτερο μέρος των ΑΞΕ Λουξεμβούργου και Ολλανδίας προέρχονται από ξένες εταιρείες νόμιμα εγκατεστημένες στις χώρες αυτές, κυρίως για φορολογικούς σκοπούς (χαρακτηριστική περίπτωση της LUKOIL PETROL, μεγαλύτερου επενδυτή στην Βουλγαρία).

Πίνακας 10: Μεγαλύτεροι ξένοι επενδυτές στην Βουλγαρία (τα ποσά των επενδύσεων αφορούν σε stocks [outstanding amounts] – Αξία: εκατ. €)

	ΧΩΡΕΣ	2012	2013	2014	Συμμετοχή %
	ΣΥΝΟΛΟ	***37.441,0***	***37.122,4***	***38.332,2***	**100,00**
1	**Ολλανδία**	7.165,5	5.596,6	6.202,2	16,18

2	Αυστρία	5.534,6	5.627,9	5.910,4	15,42
3	Ελλάδα	2.756,6	2.578,9	2.490,1	6,50
4	Μ. Βρετανία	2.188,0	2.231,1	2.408,1	6,28
5	Κύπρος	2.057,4	2.076,8	2.070,8	5,40
6	Ρωσία	1.741,3	1.758,5	1.883,9	4,92
7	Γερμανία	1.758,6	1.804,6	1.769,6	4,61
8	Λουξεμβούργο	1.363,3	1.527,7	1.496,9	3,91
9	Ελβετία	1.173,5	1.256,8	1.345,2	3,51
10	Γαλλία	965,9	1.197,4	1.107,4	2,89

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ο κύριος όγκος των ΑΞΕ προήλθε από εταιρικές συμμετοχές (equity capital) και, κατά πολύ λιγότερο, από επανεπενδύσεις κερδών. Στα κεφάλαια εταιρικών συμμετοχών, η συμμετοχή των ιδιωτικοποιήσεων ήταν μηδενική γεγονός αναμενόμενο, καθώς καμία μεγάλου μεγέθους αποκρατικοποίηση δεν έλαβε χώρα την τριετία 2012 – 2014. Είναι χαρακτηριστικό ότι το α' εξαμηνό 2014 τα έσοδα της β/Υπηρεσίας Ιδιωτικοποιήσεων ανήλθαν σε μόλις € 1,2 εκατ. Στις αρχές του 2014 κινήθηκαν οι διαδικασίες για την ιδιωτικοποίηση του 50,05% του μετοχικού κεφαλαίου του Χρηματιστηρίου Σόφιας, χωρίς, όμως, οι εν λόγω διαδικασίες να ολοκληρωθούν, ενώ το καλοκαίρι του 2015 ανακοινώθηκε ότι η κυβέρνηση σκοπεύει να πωλήσει σε ιδιώτες το 49,63% των μετοχών του Εκθεσιακού Οργανισμού Φιλιππούπολης (International Fair Plovdiv). Συζητείται, επίσης, η επανέναρξη της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης του εμπορευματικού σκέλους των Βουλγαρικών Σιδηροδρόμων.

Κατά τομέα, η αγορά ακινήτων, ο χρηματοπιστωτικός και οι κατασκευές, σε πλήρη επενδυτική άνθηση μέχρι την οικονομική κρίση, γνώρισαν τη μεγαλύτερη υποχώρηση από το 2008 μέχρι το 2011. Το 2012, την πρώτη θέση στις εισροές ΑΞΕ κατέλαβε ο κλάδος της ενέργειας, το 2013 η μεταποίηση και το 2014 η αγορά ακινήτων, που εμφάνισαν θετικό πρόσημο ύστερα από μια ολόκληρη πενταετία. Σε ό,τι αφορά τον κλάδο των επικοινωνιών, επισημαίνεται η έντονη επενδυτική κινητικότητα καθόλη την πενταετία 2011–2015 με εξελίξεις, όπως η διαρκής επέκταση δραστηριοτήτων της αυστριακών συμφερόντων εταιρείας κινητής τηλεφωνίας M-Tel (στο διάστημα αυτό εξαγόρασε διαδοχικά τους τηλεπικοινωνιακούς/τηλεοπτικούς παρόχους Megalan Network, Spectrum Net και Blizoo), οι ιδιοκτησιακές μεταβολές της (πρώην κρατικής) τηλεπικοινωνιακής εταιρείας Vivacom (τρίτης σε αριθμό συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας στη Βουλγαρία) και η πώληση της, δεύτερης σε αριθμό συνδρομητών, εταιρείας κινητής τηλεφωνίας στη Βουλγαρία Globul (και του δικτύου καταστημάτων ΓΕΡΜΑΝΟΣ στη χώρα) από τον ΟΤΕ στη νορβηγική TELENOR.

Όπως προκύπτει και από τον παρακάτω πίνακα, οι επενδύσεις στο χρηματοπιστωτικό κλάδο διατηρήθηκαν το 2014 σε θετικό πεδίο παρά την τραπεζική κρίση. Από την άλλη, σταθεροί και δυναμικοί επενδυτικοί κλάδους της χώρας την προηγούμενη τριετία, όπως οι μεταφορές, τα ορυχεία, η μεταποίηση αλλά και το χονδρεμπόριο, το 2014 εμφανίζονται εξασθενημένοι.

Πίνακας 11: Άμεσες ξένες επενδύσεις στη Βουλγαρία κατά τομέα (αξία εκατ. €)

ΤΟΜΕΑΣ	2011	2012	2013	2014
Ενέργεια	450,7	737,1	349,5	113,1
Χονδρεμπόριο, λιανεμπόριο, επισκευές	38,1	262,8	104,6	66,7
Κατασκευές	-90,5	254,8	25,3	76,5
Μεταφορές, επικοινωνίες	203,1	-363,6	218,5	55,6
Λοιπές (μη κατηγοριοποιημένες)	-8,9	6,5	180,6	114,2
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	141,2	65,5	25,8	3,9
Αγορά ακινήτων	-251,8	-443,3	-210,3	501,0
Ορυχεία	150,4	231,7	301,9	21,6
Γεωργία, δασοκομία	13,5	5,8	-3,9	43,9
Αλιεία	5,6	2,2	0,9	-0,9
Υγεία	-3,6	9,2	-5,5	-0,1
Εκπαίδευση	0,9	0,7	0,6	0,0
Λοιπές κοινωνικές και ατομικές υπηρεσίες	140,8	0,5	84,8	58,1
Μεταποίηση	283,5	529,8	419,7	62,2
Χρηματοπιστωτικός	257,2	-158,1	-46,2	173,2
Σύνολο	**1.330,2**	**1.141,7**	**1.446,3**	**1.289,1**

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της BNB, κατά το οκτάμηνο 2015 οι ΑΞΕ αυξήθηκαν κατά € 944,3 εκατ. (ή 2,2% του ΑΕΠ) έναντι € 1.072,4 εκατ. (ή 2,5% του ΑΕΠ) την αντίστοιχη περίοδο του 2014. Οι εισροές αυτές κατανέμονται ως εξής: 24,8% εταιρικές συμμετοχές, 63,8% λοιπά κεφάλαια, 11,4% επανεπενδύσεις κερδών. Πάντως, τα εν λόγω προσωρινά στοιχεία συχνά υπόκεινται σε μεταγενέστερες αναθεωρήσεις (ακόμη η Βουλγαρική Κεντρική Τράπεζα αναθεωρεί σχετικά στοιχεία του 2013). Οι μεγαλύτερες εισροές επενδύσεων την ως άνω περίοδο προήλθαν από την Ολλανδία και την Αυστρία.

7. Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές

7.1 Προϋπολογισμός

Με την υποχώρηση της ύφεσης το 2010 και τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών, η β/κυβέρνηση ξεκίνησε μία συντονισμένη προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής, την οποία συνέχισε τα επόμενα έτη με στόχο την διασφάλιση της διατηρησιμότητας των δημοσίων οικονομικών και, βραχυπρόθεσμα, την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος συνεπεία του οποίου είχε ενεργοποιηθεί εις βάρος της η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος της ΕΕ. Πάντως, όπως είδαμε και ανωτέρω (στην παράγραφο 2 του παρόντος κεφαλαίου), στις ετήσιες συστάσεις προς τα κράτη-μέλη της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχειρεί να διατηρήσει σε εγρήγορση τις αρμόδιες βουλγαρικές αρχές.

Σειρά εξελίξεων, όμως, ήδη από τα μέσα του 2014, δημιούργησαν εύλογες ανησυχίες αναφορικά με τη διατήρηση της ως άνω συνετής δημοσιονομικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, ήδη τον Ιούλιο 2014 η κυβέρνηση Oresharski εκδήλωσε την πρόθεση να καταθέσει στο βουλγαρικό κοινοβούλιο σχέδιο αναθεώρησης του προϋπολογισμού του 2014, η οποία προέβλεπε την αύξηση του προϋπολογισμένου ελλείμματος σε 2,7% (από 1,8%). Η ως άνω πρόταση εντέλει καταψηφίστηκε, αλλά η νέα κυβέρνηση Borissov κατέθεσε το Νοέμβριο 2014 νέο σχέδιο αναθεωρημένου προϋπολογισμού, η οποία εγκρίθηκε και προέβλεπε έλλειμμα της τάξης του 3,7% για το 2014 και παράλληλη αύξηση του ανώτατου ορίου του δημοσίου χρέους κατά BGN 4,5 δισεκ. (περίπου € 2,3 δισεκ.), ώστε, κυρίως, να καλυφθούν οι έκτακτες χρηματοδοτικές ανάγκες που προέκυψαν από την τραπεζική κρίση και τη συνακόλουθη ανάγκη αποζημίωσης των εγγυημένων ποσών των καταθετών της. Δύο πρόσθετοι λόγοι επέβαλαν την αναθεώρηση προς τα άνω του ελλείμματος: α) οι αυξημένες χρηματοδοτικές ανάγκες του Ταμείου Ασφάλισης Υγείας, β) η υποαπόδοση των εσόδων από ΦΠΑ. Η αύξηση του ελλείμματος επέφερε, όπως ήταν φυσικό, την έναρξη της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Βουλγαρίας.

Για το σύνολο του 2014, το ταμειακό **έλλειμμα** διαμορφώθηκε στο 3,7% (έναντι 1,2% στα τέλη Δεκεμβρίου 2013) σε συμφωνία με τα προβλεπόμενα στον αναθεωρημένο προϋπολογισμό. Τα κρατικά έσοδα αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά μόλις 1,5% λόγω των μειωμένων μη φορολογικών εσόδων και της κάμψης των εσόδων από ΦΠΑ κατά 1,4%. Για το ίδιο διάστημα, οι κρατικές δαπάνες, περιλαμβανομένης της βουλγαρικής συμμετοχής στον κοινοτικό προϋπολογισμό, ενισχύθηκαν κατά 6,7% σε ετήσια βάση.

Ο προϋπολογισμός του 2015 προβλέπει έλλειμμα 3% (στο ανώτατο όριο, δηλαδή, που επιτρέπει το κοινοτικό σύμφωνο σταθερότητας). Το έλλειμμα εκτιμάται ότι θα περιορισθεί περαιτέρω (στο 2%) έως το 2017. Σύμφωνα με τον τοπικό οικονομικό τύπο (εφημερίδα KAPITAL), ένα από τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για τον περιορισμό του ελλείμματος είναι η μείωση του κόστους μισθοδοσίας στο δημόσιο

κατά 10%. Τα έσοδα υπολογίζονται στο 36,8% του εκτιμώμενου για το 2015 ΑΕΠ και οι δαπάνες στο 39,8%. Για να μην επαναληφθεί το εφετινό φαινόμενο της υποαπόδοσης των εσόδων, από το Υπουργείο Οικονομικών σχεδιάζεται η διεύρυνση της φορολογικής βάσης, με διατήρηση όμως του ενιαίου συντελεστή φορολογίας (flat rate) 10%. Σε ό,τι αφορά την πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του 2015, το 7μηνλο του έτους κατεγράφη ταμειακό πλεόνασμα της τάξης των BGN 789 εκατ. (περίπου €400 εκατ.).

Ενοποιημένος προϋπολογισμός γενικής διακυβέρνησης Βουλγαρίας την περίοδο 2011 – 2015 *(έσοδα, έξοδα και ισοζύγιο προϋπολογισμού σε εκατ. BGN)*

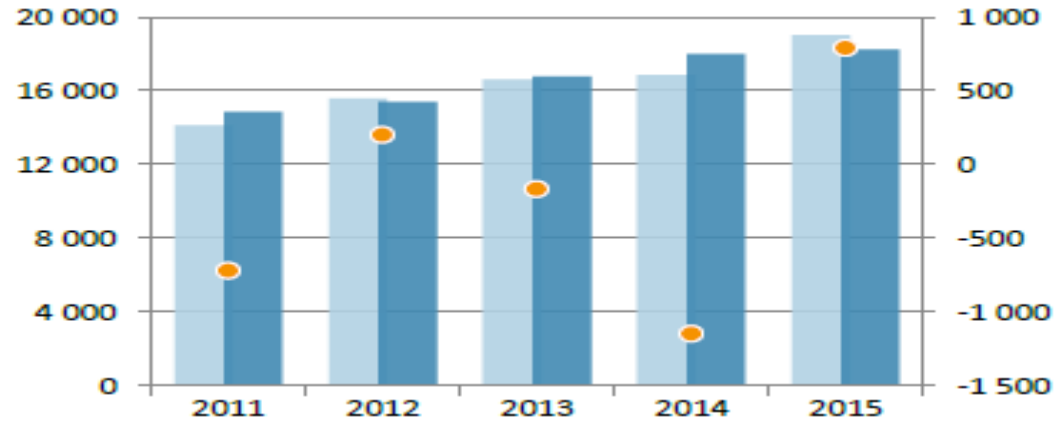

Πηγή Υπουργείο Οικονομικών Βουλγαρίας

Στα τέλη Ιουλίου 2015 το **δημοσιονομικό αποθεματικό** ανερχόταν σε BGN 11,2 δισεκ. (το κατώτατο νομοθετικό όριο είναι BGN 4,5 δισεκ.). Σε ό,τι αφορά το **δημόσιο χρέος**, στα τέλη Ιουλίου η σχέση του με το ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 28,4% (9,7% εσωτερικό χρέος, 18 % εξωτερικό χρέος, 0,7% δημόσιο εγγυημένο χρέος).

6.2 Εξωτερικό χρέος

Στα τέλη του 2014, το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος αυξήθηκε κατά 7,1% σε σχέση με το 2013 και διαμορφώθηκε στα €39.558,2 εκατ. ή σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ σε 94,3% έναντι 90% το προηγούμενο έτους. Το μερίδιο του τραπεζικού τομέα στο συνολικό χρέος ανήλθε σε 13,2% του ΑΕΠ (€5.522,2 εκατ.) έναντι 14,3% (€5.851,3 εκατ.) το 2013. Το δε χρέος της γενικής κυβέρνησης ανήλθε σε €6.033,8 εκατ.(ή 14,4% επί του ΑΕΠ) αυξημένο κατά 76,8% συγκριτικά με το 2013. Η συμμετοχή των μεν μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων στο συνολικό εξωτερικό χρέος διαμορφώθηκε στο 74,4%, των δε βραχυπρόθεσμων από 25,6% (μικρές διαφοροποιήσεις συγκριτικά με το 2013). Η εξυπηρέτηση του ακαθάριστου εξωτερικού χρέους ανήλθε σε 12% του ΑΕΠ στα τέλη του 2014 έναντι 17% το 2013. Στη δε σύνθεσή του, το Ευρώ συμμετείχε με ποσοστό 91,2% (έναντι 80,3% το 2013) και το δολάριο με 8,8% (έναντι 19,4% το 2013).

Διαχρονική πορεία του εξωτερικού χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ

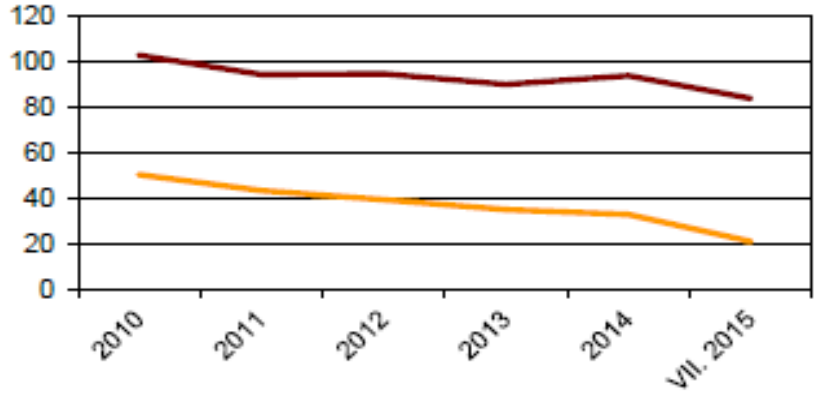

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB) και Υπουργείο Οικονομικών Βουλγαρίας

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της BNB για το επτάμηνο του 2015, το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος διαμορφώθηκε στα €35.932,9 εκατ. ή σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ σε 83,7%, σημαντικά μειωμένο (10 ποσοστιαίες μονάδες) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης, κατά την ανωτέρω περίοδο, ανήλθε σε €6 δισεκ. ή 14% επί του ΑΕΠ. Η εξυπηρέτηση του ακαθάριστου εξωτερικού χρέους ανέρχεται σε 13,6% έναντι 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2013.

ΙΙΙ. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ[8]

1. Επιχειρησιακά Προγράμματα – Νέα προγραμματική περίοδος (2014 - 2020)

Η Βουλγαρία έχει λάβει σημαντική χρηματοδοτική και τεχνική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την προενταξιακή περίοδο – προγράμματα PHARE, SAPARD (γεωργία) και ISPA (υποδομές) – επίσης την προσωρινή χρηματοδοτική βοήθεια, η οποία προβλέπεται στην πράξη προσχώρησης καθώς και την μεταβατική και ταμειακή διευκόλυνση και την διευκόλυνση Σένγκεν. Η κοινοτική χρηματοδότηση για την Βουλγαρία, για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, συνολικού ύψους €9 δισεκ., περιλάμβανε:

- Κονδύλια των διαρθρωτικών Ταμείων και συνοχής (μη συμπερ. της διασυνοριακής συνεργασίας): € 6,8 δισεκ.
- Κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης: € 2,6 δισεκ.

Για την υλοποίηση των ανωτέρω στρατηγικών στόχων καταρτίσθηκαν επτά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα τέλη του 2007 (διεξοδική παρουσίαση των εν λόγω προγραμμάτων περιέχεται στον

[8] Για χρηματοδοτικά προγράμματα διμερούς ενδιαφέροντος βλ. στο Κεφάλαιο Β' υπό V.

ιστότοπο www.eufunds.bg). Σημειώνεται ότι έκαστο Ε.Π. περιλαμβάνει τους άξονες προτεραιότητας του προγράμματος, την περιγραφή των προβλεπόμενων μέτρων για την εφαρμογή των εν λόγω αξόνων, καθώς και ένα ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, στο οποίο καθορίζεται το ύψος της προβλεπόμενης οικονομικής συμμετοχής των διαφόρων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Σε ό,τι αφορά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, τον Αύγουστο 2014 η Επιτροπή υιοθέτησε τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης με τη Βουλγαρία, ανοίγοντας το δρόμο για κοινοτικές επενδύσεις της τάξης των € 7,6 δισεκ. (περιλαμβανομένων των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας) σε πολιτικές συνοχής κατά την ως άνω χρονική περίοδο. Αναλυτικότερα:

- **€ 7,422 δισ.** αφορούν στα 7 επιχειρησιακά προγράμματα και αναλύονται ως εξής:

Πίνακας 12: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΜΕΑΣ	*Διαχειρ. Αρχή*	€ εκατ.
Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού	*Υπουργείο Εργασίας*	895
Καινοτομία & Ανταγωνιστικότητα	*Υπουργείο Οικονομίας & Ενέργειας*	1.202
Περιβάλλον	*Υπουργείο Περιβ/ντος & Υδάτων*	1.494
Καλή Διακυβέρνηση	*Υπουργείο Οικονομικών*	285
Περιφέρειες σε Ανάπτυξη	*Υπουργ. Περιφ. Ανάπτυξης & Δ. Εργων*	1.351
Επιστήμη και Εκπαίδευση για Έξυπνη Ανάπτυξη	*Υπουργείο Παιδείας*	583
Μεταφορές	*Υπουργείο Μεταφορών*	1.612
ΣΥΝΟΛΟ		7.422

- **€ 165 εκατ.** θα τεθούν στη διάθεση της Βουλγαρίας μέσω των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.

Τα ως άνω ποσά δεν περιλαμβάνουν την κρατική συγχρηματοδότηση. Η Βουλγαρία θα λάβει, επίσης, **€ 2,3 δισεκ.** κοινοτικής χρηματοδότησης μέσω του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη» και **€ 88 εκατ.** για τον αλιευτικό και ναυτιλιακό τομέα. Για τρία από τα ως άνω ΕΠ («Περιφέρειες σε Ανάπτυξη», «Περιβάλλον» και «Ανταγωνιστικότητα») δημοσιεύθηκαν ήδη οι πρώτες διαδικασίες / προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

2. Ρυθμός απορροφητικότητας ΕΠ προηγούμενης περιόδου

Το 2013 ο ρυθμός απορροφητικότητας προσέγγισε το 50%, ενώ στα τέλη 2014 είχε υπερβεί το 70%, με αποτέλεσμα να μετριαστούν οι φόβοι για απώλεια κοινοτικών κονδυλίων λόγω της χαμηλής απορροφητικότητας των προηγουμένων ετών. Βάσει στοιχείων Οκτωβρίου 2015, το μέσο ποσοστό απορροφητικότητας των 7 βασικών ΕΠ κινείται πλέον στο 87%. Τα καλύτερα ποσοστά επιτυγχάνονται στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού» (94%). Οι χειρότερες επιδόσεις παρατηρούνται στο ΕΠ «Μεταφορές» (79%).

Απορροφητικότητα κοινοτικών κονδυλίων ανά ΕΠ (%, Σεπτέμβριος 2015)

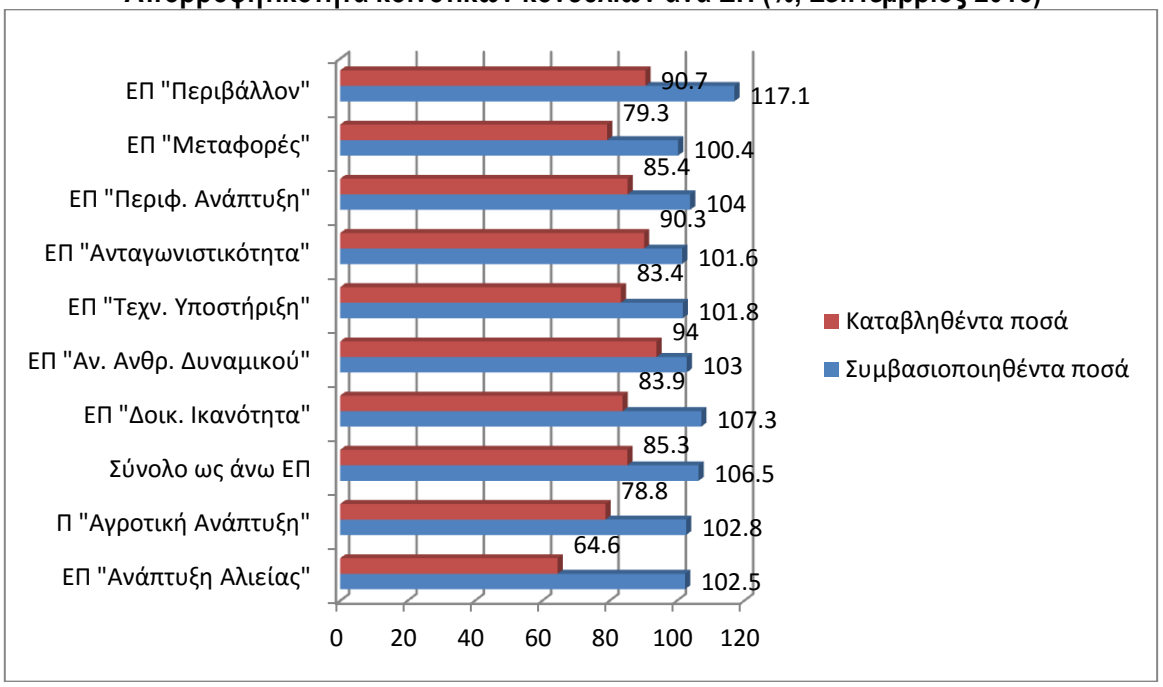

Πηγή: Information management and monitoring system of EU structural instruments in Bulgaria (url: http://umispublic.government.bg/opOperationalProgramms.aspx – για το Π «Αγροτική Ανάπτυξη» και το ΕΠ «Ανάπτυξη Αλιείας» στοιχεία έως 31.07.2015)

Σημειώνεται ότι στα τέλη 2013 – μέσα 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε αναστείλει την κοινοτική χρηματοδότηση προς τη Βουλγαρία ως προς τα ΕΠ «Περιβάλλον» και «Περιφερειακή Ανάπτυξη» λόγω προβλημάτων/παρατυπιών, που εντοπίστηκαν, κυρίως, σε διαγωνιστικές διαδικασίες. Με την αποδοχή από τη Βουλγαρία του προτεινόμενου από την Επιτροπή ύψους δημοσιονομικών διορθώσεων ως προς τα ως άνω ΕΠ, άνοιξε ο δρόμος για την αποκατάσταση της χρηματοδότησης, η οποία πλέον συνεχίζεται ομαλά.

3. Ευέλικτα επενδυτικά εργαλεία

Στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη της οικονομίας, η β/κυβέρνηση προσπαθεί να αξιοποίηση, εκτός από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», και άλλα ευέλικτα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα, όπως το JESSICA και το JEREMIE. Σε ό,τι αφορά το

JEREMIE, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕπ)[9] υλοποίησε στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα» 2007 – 2013 και ολοκληρώνει, πλέον, σε συνεργασία με τη β/κυβέρνηση πέντε χρηματοδοτικά εργαλεία (equity market και debt market instruments) συνολικού προϋπολογισμού €562 εκατ.

Περίγραμμα της πρωτοβουλίας JEREMIE στη Βουλγαρία

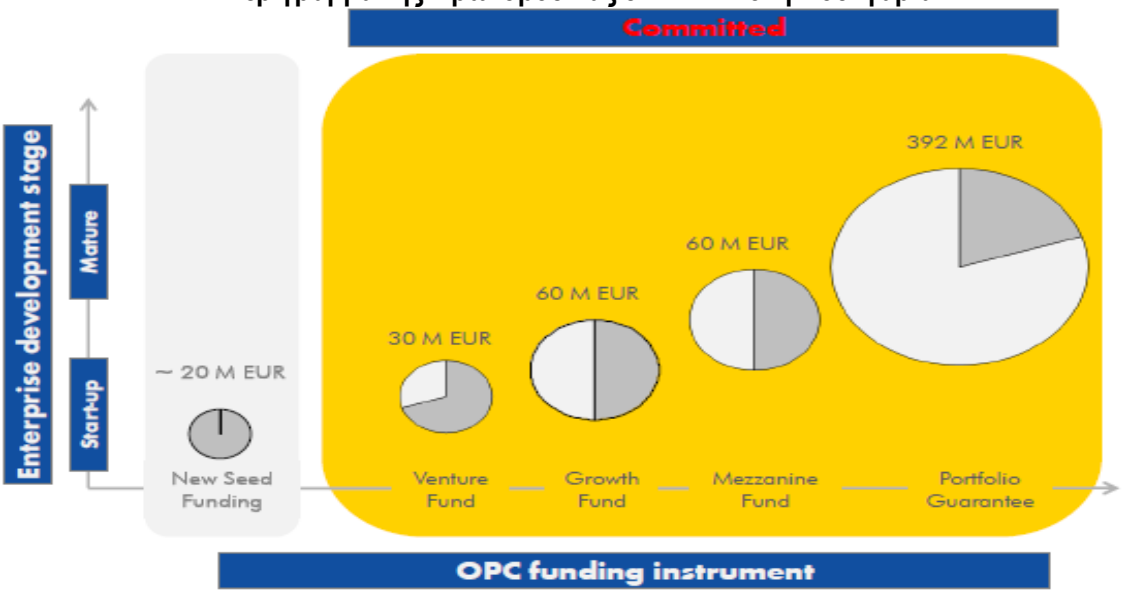

Πηγή: ΕΤαΕπ

Κατά τη λήγουσα προγραμματική περίοδο, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), ως διαχειρίστρια του εν λόγω χρηματοδοτικού μέσου, υλοποίησε, μεταξύ άλλων, μέσω του JESSICA το «Περιφερειακό Αστικό Αναπτυξιακό Ταμείο» με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων σε αστικά σχέδια σε έξι βουλγαρικές πόλεις (Φιλιππούπολη, Βάρνα, Burgas, Ruse, Stara Zagora και Pleven) στο πλαίσιο του ΕΠ «Περιφερειακή Ανάπτυξη». Ένα ακόμη ΠΑΑΠ αστικής ανάπτυξης δημιουργήθηκε ειδικά για την πόλη της Σόφιας.

`Σε ότι αφορά τη νέα προγραμματική περίοδο, η κα Liliana Pavlova, Υπουργός Περιφερειακής Ανάπτυξης, παρέθεσε πρόσφατα (συνέδριο ECONOMIST) τις βασικές προτεραιότητες στον τομέα αρμοδιότητάς της: οδικά έργα, ύδατα (απαιτούνται συνολικές επενδύσεις € 5 δισεκ., με την ΕΕ να καλύπτει μόνο τα € 2 δισεκ. ˙ για τα υπόλοιπα απαιτούνται ιδιωτικές επενδύσεις), ολοκλήρωση Εθνικού Σχεδίου Εδαφικής Ανάπτυξης. Υπογράμμισε δε την ανάγκη σταδιακής μετάβασης από τις κλασικού είδους χρηματοδοτήσεις (“grants”) σε πιο έξυπνα και στοχευμένα επενδυτικά σχέδια (ΣΔΙΤ, εγγυητικά & ανακυκλούμενα κεφάλαια κ.ά.).

Στα νέα συνδυαστικά και ευέλικτα επενδυτικά εργαλεία εντάσσεται το EFSI, που θα ενεργοποιηθεί την τρέχουσα προγραμματική περίοδο στο πλαίσιο του Σχεδίου Juncjer και θα διαχειριστεί η ΕΤεΠ.

[9] Βλ. σχετικά και http://www.eif.org/news_centre/publications/country-fact-sheets/EIF_factsheet_bulgaria.pdf.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ι. ΓΕΝΙΚΑ

Η συνεργασία στον εμπορικό τομέα μεταξύ των δύο χωρών χαρακτηρίζεται από αξιόλογο όγκο διμερούς εμπορίου. Το 2014 στη γενική κατάταξη των ξένων αγοραστών ελληνικών προϊόντων η Βουλγαρία κατέλαβε την 4η θέση μετά την Τουρκία, την Ιταλία και τη Γερμανία, παρά το γεγονός ότι σημειώθηκε για δεύτερη χρονιά μείωση στις ελληνικές εξαγωγές προς τη γείτονα χώρα. Στην κατάταξη των προμηθευτών της Ελλάδας η Βουλγαρία το 2014 τη 10η θέση (το 2013 στην 8η θέση από την 14η το 2012) με το εμπορικό ισοζύγιο, να εμφανίζει έλλειμμα για τη χώρα μας σχεδόν € 112 εκατ.

Στη γενική κατάταξη των ξένων επενδυτών στη Βουλγαρία, η Ελλάδα διατηρεί την τρίτη θέση, μετά την Αυστρία και την Ολλανδία, με συνολικές επενδύσεις ύψους σχεδόν € 2,5 δις με ευρεία κλαδική και γεωγραφική διασπορά και σημαντικότερο κλάδο τον χρηματοπιστωτικό (4 τραπεζικοί όμιλοι). Μεγάλες επενδύσεις έχουν πραγματοποιηθεί, επίσης, στη βιομηχανία, την ενέργεια, τις κατασκευές, τα τρόφιμα, τις υπηρεσίες κ.ά. Τη δυναμική τους διατήρησαν και τη διετία 2014 -2015 οι τουριστικές ροές ανάμεσα στις δύο χώρες με την Ελλάδα να αποτελεί το δεύτερο δημοφιλέστερο τουριστικό προορισμό των Βουλγάρων ταξιδιωτών μετά την Τουρκία.

ΙΙ. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

1. Εμπορικό Ισοζύγιο

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2014, ο όγκος των διμερών εμπορικών συναλλαγών ξεπέρασε τα € 2,9 δις. Με ρυθμό αύξησης 2% κινήθηκαν οι βουλγαρικές εξαγωγές (αξίας € 1,523 δις) προς την Ελλάδα, ενώ οι ελληνικές εξαγωγές (αξίας € 1,411 δις) μειώθηκαν κατά 2,7% με αποτέλεσμα, όπως προαναφέρθηκε, την εμφάνιση εμπορικού ελλείμματος για τη χώρα μας. Η εικόνα που παρουσίασαν οι εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Βουλγαρίας την τελευταία τριετία αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 13: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας (αξία σε εκατ. €)

	2012	2013	2014
Ελληνικές εξαγωγές προς Βουλγαρία	1.562,6	1.450,8	**1.411,5**
Ελληνικές εισαγωγές από Βουλγαρία	1.368,4	1.454,4	**1.523,2**
Ισοζύγιο	+194,2	- 3,6	**-111,7**
Όγκος εμπορίου	2.931	2.905,2	**2.934,7**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Η μικρή μείωση των ελληνικών εξαγωγών το 2014 οφείλεται , κατά κύριο λόγο, στην υποχώρηση των ορυκτών καυσίμων από € 288,1 εκατ. το 2013 σε € 202,2 εκατ. το 2014 (σημειωτέον το 2012 σε αυτήν την κατηγορία καταγράφηκε αύξηση 184%).

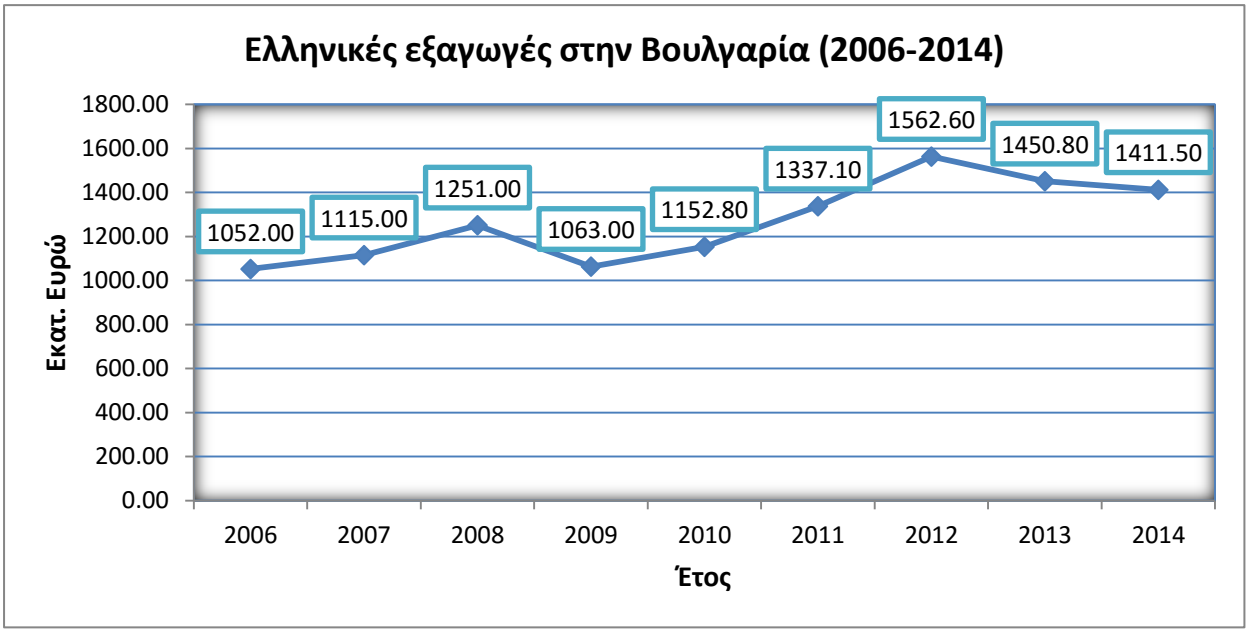

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Η αύξηση των βουλγαρικών εξαγωγών το 2014 για δεύτερη συνεχή χρονιά, αποδίδεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία, στο χαμηλό, λόγω γειτνίασης, μεταφορικό κόστος και στις ανταγωνιστικές τιμές των βουλγαρικών προϊόντων.

	2011	2012	2013	2014
Ελληνικές εξαγωγές (αξία σε εκατ. €)	***1.337,1***	***1.562,6***	***1.450,8***	***1.411,5***

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το πρώτο πεντάμηνο 2015, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Βουλγαρία ανήλθαν σε € 569,2 εκατ. και οι εισαγωγές σε € 536,2 εκατ. καταγράφοντας αντίστοιχα πτώση 4% και 9,5% με συνέπεια τον περιορισμό του εμπορικού ελλείμματος για τη χώρα μας.

Πίνακας 14: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας α' πεντάμηνο 2014 & 2015 (αξία σε €)

(αξία σε €)	**Ιαν - Μάιος 2014**	**Ιαν-Μάιος 2015***	**Μεταβολή 2014/2015**
Ελληνικές εξαγωγές	569.264.616,00	546.448.036,00	-4,01%
Ελληνικές εισαγωγές	592.593.466,00	536.258.794,00	-9,51%

* *Προσωρινά στοιχεία*
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

2. Διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών

Όπως συνάγεται από την στατιστική ανάλυση των ελληνικών εξαγωγικών ροών προς την Βουλγαρία, η διάρθρωσή τους δεν παρουσιάζει φαινόμενα συγκέντρωσης σε ορισμένες κατηγορίες προϊόντων, αλλά διαχέεται σε μια ευρύτατη γκάμα. Στους πίνακες που ακολουθούν, παρατίθενται αναλυτικά στατιστικά στοιχεία των διμερών εμπορικών συναλλαγών για τα έτη 2013 και 2014 (Τυποποιημένη Ταξινόμηση του Διεθνούς Εμπορίου SITC):

Πίνακας 15: Εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Βουλγαρίας το 2014 ανά κατηγορία (αξία €)

SITC_2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ
'00'	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	1.561.358	286.207
'01'	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΡΕΑΣ	41.476.813	16.470.175
'02'	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΥΓΑ ΠΟΥΛΙΩΝ	58.192.749	9.121.900
'03'	ΨΑΡΙΑ,ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ.ΑΥΤΩΝ,ΟΣΤΡΑΚΟΕΙΔΗ,ΜΑΛΑΚ.	4.213.259	8.705.438
'04'	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	118.382.339	23.069.715
'05'	ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	23.191.162	105.949.616
'06'	ΖΑΧΑΡΗ,ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΜΕΛΙ	19.037.212	14.897.977
'07'	ΚΑΦΕΣ,ΤΣΑΙ,ΚΑΚΑΟ,ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΑΥΤΑ	6.542.848	11.327.712
'08'	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ (ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒ. ΑΝΑΛΕΣΤΑ ΔΗΜ.)	19.272.599	7.044.140
'09'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	32.794.357	14.033.620
'11'	ΠΟΤΑ	5.716.531	8.707.031
'12'	ΚΑΠΝΟΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΟΣ	40.041.151	56.841.506
'21'	ΔΟΡΕΣ,ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	1.294.748	346.082
'22'	ΕΛΑΙΟΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ ΚΑΡΠΟΙ	8.205.697	4.521.849
'23'	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	1.739.288	260.810
'24'	ΞΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΣ	33.089.059	1.853.197
'25'	ΠΟΛΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	9.924.093	1.995.804
'26'	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΜΑΛΛΙΝΑ ΝΗΜΑΤΑ)	5.669.964	3.125.200
'27'	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	4.030.611	5.661.009
'28'	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	21.801.889	25.515.563
'29'	ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	4.422.109	2.554.894
'32'	ΑΝΘΡΑΚΑΣ,ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑΣ (ΚΩΚ) ΚΑΙΜΠΡΙΚΕΤΕΣ	1.691.219	49.720
'33'	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	108.917.135	251.634.439
'34'	ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ	1.596.700	1.827.403
'35'	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	102.655.914	3.033
'41'	ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΛΙΠΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	92.708	545.641
'42'	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ ΣΤΑΘΕΡΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.ΑΚΑΤΕΡΓ.	50.879.625	17.997.273
'43'	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ,ΚΕΡΙ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	1.336.375	4.846.135
'51'	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ	17.538.748	2.406.564
'52'	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	9.061.826	1.589.716
'53'	ΒΑΦΙΚΕΣ,ΔΕΨΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	4.414.268	11.912.765
'54'	ΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	6.387.176	10.047.438
'55'	ΑΙΘΕΡΙΑ ΛΑΔΙΑ,ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΑΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	15.399.805	14.195.180

'56'	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	6.721.721	25.436.588
'57'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	8.898.430	61.558.220
'58'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΜΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΜΟΡΦΗ	15.454.012	28.748.538
'59'	ΧΗΜΙΚΕΣ ΥΛΕΣ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	14.041.851	8.687.735
'61'	ΔΕΡΜΑΤΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ-ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΚΑΤΕΡΓ.	1.324.086	941.210
'62'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	3.065.551	4.448.332
'63'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ ΚΑΙ ΞΥΛΟ (ΕΚΤΟΣΕΠΙΠΛΩΝ)	32.911.629	5.800.387
'64'	ΧΑΡΤΙ,ΧΑΡΤΟΝΙΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ,ΧΑΡΤΙ	39.580.274	24.739.409
'65'	ΥΦΑΝΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΛΠ.	28.750.234	61.320.623
'66'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖ.	52.868.504	15.979.064
'67'	ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	32.263.199	54.886.696
'68'	ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	55.486.819	77.589.774
'69'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΛΛΟ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	19.033.816	32.165.000
'70'	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (ΚΕΦ. 82,84,85)	24.426	0
'71'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ-ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	1.572.854	1.913.482
'72'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜ/ΝΙΕΣ	7.764.222	19.009.973
'73'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΚΛΠ.	9.995.897	6.398.131
'74'	ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΙΟΜΗΧ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.	19.347.202	27.667.614
'75'	ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΑΥΤΟΜΑΤΗΣΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	15.304.975	8.807.553
'76'	ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΗΧΟΥ	5.785.545	31.292.927
'77'	ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΡΗ	27.368.319	20.640.172
'78'	ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΡΟΜΟΥΣ	13.293.452	20.100.782
'79'	ΛΟΙΠΟ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	231.667	296.453
'81'	ΠΡΟΚΑΤΑΣΚ.ΚΤΙΡΙΑ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΠ	9.847.984	8.032.663
'82'	ΕΠΙΠΛΑ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ,ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΚΛΠ	10.857.537	2.958.774
'83'	ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ,ΣΑΚΚΙΔΙΑ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ	928.868	1.533.453
'84'	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ ΕΝΔΥΣΗΣ	156.705.406	80.042.163
'85'	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	12.968.701	11.565.336
'87'	ΟΡΓΑΝΑ & ΣΥΣΚ.ΕΠΑΓΓΕΛΜ.ΕΠΙΣΤΗΜ.ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	4.274.438	1.866.175
'88'	ΦΩΤΟΓΡΑΦ.ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΚΛΠ ΕΙΔΗ ΟΠΤΙΚΗΣ,ΡΟΛΟΓΙΑ	3.980.795	2.120.953
'89'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜ.	35.990.087	52.202.566
'93'	ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ & ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΜΗ ΤΑΞΙΝ.	10.611	0
'97'	ΧΡΥΣΟΣ ΜΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΣ	17.750	8.164.297
'99'	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ	0	980.876
	ΣΥΝΟΛΟ	**1.427.242.197**	**1.347.240.671**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 16: Εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Βουλγαρίας το 2013 ανά κατηγορία (αξία €)

SITC_2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ
'00'	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	1.143.688	118.894
'01'	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΡΕΑΣ	38.993.623	12.513.648
'02'	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΥΓΑ ΠΟΥΛΙΩΝ	54.307.929	17.551.027
'03'	ΨΑΡΙΑ,ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ.ΑΥΤΩΝ,ΟΣΤΡΑΚΟΕΙΔΗ,ΜΑΛΑΚ.	5.247.224	7.725.655
'04'	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	144.971.814	21.841.502
'05'	ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	27.181.243	107.240.452
'06'	ΖΑΧΑΡΗ,ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΜΕΛΙ	31.995.234	37.930.958
'07'	ΚΑΦΕΣ,ΤΣΑΙ,ΚΑΚΑΟ,ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΑΥΤΑ	6.191.339	11.249.284

'08'	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ(ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒ. ΑΝΑΛΕΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡ.)	18.244.753	5.594.269
'09'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	21.786.232	14.881.106
'11'	ΠΟΤΑ	8.609.639	10.327.954
'12'	ΚΑΠΝΟΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΟΣ	39.176.832	64.380.066
'21'	ΔΟΡΕΣ,ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	1.640.661	177.702
'22'	ΕΛΑΙΟΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ ΚΑΡΠΟΙ	7.531.638	879.343
'23'	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ-ΑΝΑΓΕΝ.	1.732.877	261.754
'24'	ΞΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΣ	30.103.622	2.014.897
'25'	ΠΟΛΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	11.092.035	2.980.126
'26'	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΜΑΛΛΙΝΑ ΝΗΜΑΤΑ)	5.113.479	5.092.948
'27'	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	3.970.983	5.031.581
'28'	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	23.865.765	52.896.700
'29'	ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ..	2.482.123	2.018.001
'32'	ΑΝΘΡΑΚΑΣ,ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑΣ (ΚΩΚ) ΚΑΙ ΜΠΡΙΚΕΤΕΣ	3.071.754	26.452
'33'	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	87.090.696	296.992.052
'34'	ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ	404.247	593.750
'35'	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	76.579.324	6.400.216
'41'	ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΛΙΠΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	227.193	687.208
'42'	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ ΣΤΑΘΕΡΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.ΑΚΑΤΕΡΓ.	48.249.478	21.600.816
'43'	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ,ΚΕΡΙ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.	1.822.942	3.097.045
'51'	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ	18.460.543	3.614.794
'52'	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	7.492.874	1.828.056
'53'	ΒΑΦΙΚΕΣ,ΔΕΨΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	1.964.122	11.100.222
'54'	ΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	5.721.694	7.071.833
'55'	ΑΙΘΕΡΙΑ ΛΑΔΙΑ,ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΑΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	11.416.994	12.313.858
'56'	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	6.064.624	18.632.042
'57'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	5.826.792	41.309.143
'58'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΜΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	11.544.077	25.942.123
'59'	ΧΗΜΙΚΕΣ ΥΛΕΣ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	10.838.469	15.935.562
'61'	ΔΕΡΜΑΤΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ-ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣ	1.516.773	966.677
'62'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	13.939.026	15.843.792
'63'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ ΚΑΙ ΞΥΛΟ (ΕΚΤΟΣ ΕΠΙΠΛΩΝ)	28.530.556	7.631.194
'64'	ΧΑΡΤΙ,ΧΑΡΤΟΝΙΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ,ΧΑΡΤΙ	36.263.006	25.456.929
'65'	ΥΦΑΝΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΛΠ.ΣΥΝΑΦΗ	22.809.779	68.040.131
'66'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜ..	48.155.499	13.234.670
'67'	ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	34.651.999	50.248.972
'68'	ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	55.610.019	61.499.386
'69'	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΛΛΟ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	20.689.908	41.140.004
'70'	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (ΚΕΦ. 82,84,85)	10.230	152.850
'71'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ-ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	4.023.579	1.710.628
'72'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜ/ΝΙΕΣ	7.790.380	12.511.066
'73'	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΚΛΠ.	1.661.734	5.927.063
'74'	ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΙΟΜΗΧ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.	20.228.161	24.153.085
'75'	ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΑΥΤΟΜΑΤΗΣ ΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	6.484.056	3.414.821
'76'	ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΗΧΟΥ	6.083.495	12.223.718
'77'	ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	48.236.525	21.162.793

'78'	ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΡΟΜΟΥΣ	12.184.476	18.960.689
'79'	ΛΟΙΠΟ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	8.653	439.107
'81'	ΠΡΟΚΑΤΑΣΚ.ΚΤΙΡΙΑ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΠ	6.245.479	6.755.935
'82'	ΕΠΙΠΛΑ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ,ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΚΛΠ	10.150.682	2.513.240
'83'	ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ,ΣΑΚΚΙΔΙΑ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ	935.965	1.634.790
'84'	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ ΕΝΔΥΣΗΣ	153.612.695	78.524.515
'85'	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	14.836.152	14.002.627
'87'	ΟΡΓΑΝΑ & ΣΥΣΚ.ΕΠΑΓΓΕΛΜ.ΕΠΙΣΤΗΜ.ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	2.360.702	1.310.920
'88'	ΦΩΤΟΓΡΑΦ.ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΚΛΠ ΕΙΔΗ ΟΠΤΙΚΗΣ,ΡΟΛΟΓΙΑ	4.905.748	4.277.523
'89'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	36.464.050	48.493.341
'97'	ΧΡΥΣΟΣ ΜΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΣ	2.122.315	3.738.526
'99'	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ	0	613.976
	ΣΥΝΟΛΟ	**1.382.670.198**	**1.396.436.007**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

3. Διάρθρωση βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα

Η ανοδική τάση που καταγράφηκε το 2013 συνεχίστηκε και το 2014 με τις βουλγαρικές εξαγωγές να σημειώνουν αύξηση σε αρκετές κατηγορίες. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί τόσο στις συνθήκες οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα και τις ανταγωνιστικές τιμές των βουλγαρικών προϊόντων, όσο και στην παραγωγή προϊόντων από επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων στη Βουλγαρία, τα οποία εν συνεχεία εξάγονται προς την Ελλάδα.

Βουλγαρικές εξαγωγές στην Ελλάδα 2011 – 2014 (αξία σε χιλ. €)

	2011	2012	2013	2014
ΣΥΝΟΛΟ	**1.217,4**	**1.368.4**	**1.454,4**	**1.523,2**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Πρώτες σε αξία κατηγορίες το 2014 (βλ. αναλυτικά ανωτέρω πίνακες) αναδείχθηκαν οι κατηγορίες «*Είδη ενδυμασίας και αξεσουάρ ένδυσης*» (156.705.406 €), «*Δημητριακά και παρασκευάσματα δημητριακών*» (118.382.339 €), «*Πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου*» (108.917.135 €) και «*Ηλεκτρική ενέργεια*» (102.655.914 €).

ΙΙΙ. ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1. Εξέλιξη

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Βουλγαρίας (BNB, web: www.bnb.bg), το 2014 σημειώθηκαν καθαρές εκροές ελληνικών κεφαλαίων αξίας €-30,3 εκατ. Στον παρακάτω πίνακα αναλύονται οι επιμέρους ροές ανά τρίμηνο την τελευταία επταετία.

Πίνακας 17: Εξέλιξη ελληνικών επενδύσεων (ροές/net transactions) στη Βουλγαρία ανά τρίμηνα (εκατ.€)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Τ1	134,9	45,2	18,1	-52,4	-76,5	14,2	-4,9
Τ2	275,1	99,2	-12,7	18,7	-11,1	2,5	-23,8
Τ3	170,4	2,9	23,4	23,7	-3,9	36,1	20,5
Τ4	55,4	71,4	34,8	9,8	-34,0	14,7	-22,1`
ΣΥΝΟΛΟ	**635,8**	**218,7**	**63,6**	**-0,13**	**-125,5**	**67,5**	**-30,3**

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Στη γενική κατάταξη των ξένων επενδυτών στην Βουλγαρία, η Ελλάδα διατηρεί την τρίτη θέση, μετά την Αυστρία και την Ολλανδία, με συνολικές επενδύσεις (stocks) στο τέλος του 2014 ύψους € 2,49 δις (έναντι σχεδόν € 2,58 δις το 2013 και € 2,75 δις το 2012).[10]

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Invest Bulgaria (βουλγαρικής κρατικής υπηρεσίας προσέλκυσης επενδύσεων), οι ελληνικές ΑΞΕ στη Βουλγαρία είναι στην πραγματικότητα μεγαλύτερες, καθώς σημαντικό μέρος των εισροών επενδυτικών κεφαλαίων ελληνικών επιχειρήσεων προέρχεται κυρίως από το Λουξεμβούργο και την Κύπρο, καθώς επίσης και από την Ολλανδία.

Κύριοι λόγοι της ελκυστικότητας της Βουλγαρίας ως επενδυτικού προορισμού για τους Έλληνες είναι η γεωγραφική γειτνίαση, η χαμηλή φορολογία, το φθηνότερο σε ορισμένες περιπτώσεις εργατικό κόστος και τα χαμηλότερα κόστη λειτουργίας.

Όπως συνάγεται από το κάτωθι γράφημα, η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία γνώρισε μεγάλη ώθηση από το 2000 και, ύστερα από μία προσωρινή υποχώρηση κατά την διετία 2002–2004, έφθασε σε ύψος ρεκόρ το 2007. Στο χαμηλότερο σημείο της έφτασε το 2012, έτος αποεπένδυσης € -127 εκατ., ωστόσο, η πτώση ήταν συγκρατημένη σε σύγκριση με αποεπενδύσεις άλλων κρατών. Το 2013 οι ελληνικές επενδύσεις ισοδυναμούσαν με € 67,5 εκατ., ενώ το 2014 καταγράφηκε αποεπένδυση € -30,3 εκατ.

[10] Βλ. σχετικά ανωτέρω στο Α' Κεφάλαιο, υπό ΙΙ.6.

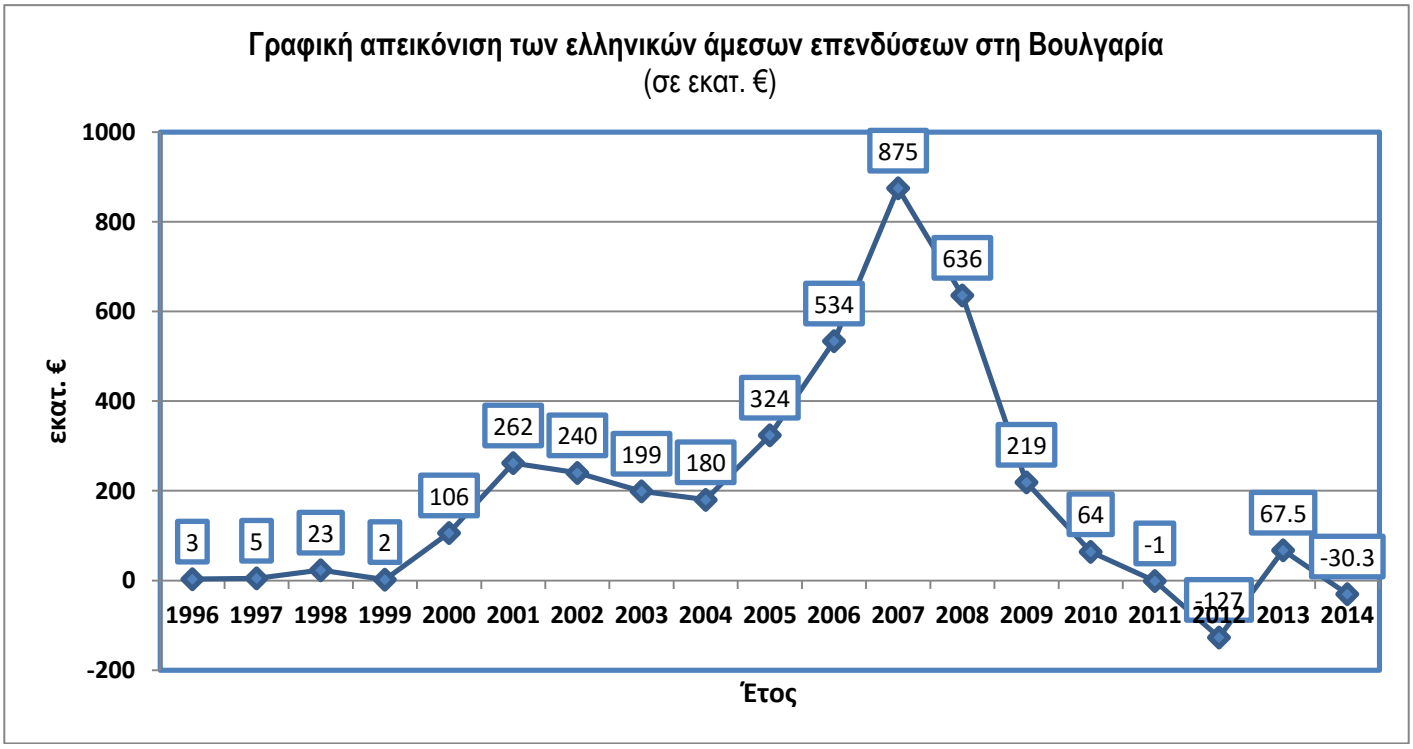

Πηγή : Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

2. Κατανομή ανά κλάδο δραστηριότητας

Σε ό,τι αφορά την κατανομή των ελληνικών άμεσων επενδύσεων παρατηρείται μία ευρεία διασπορά σε διάφορους τομείς, με σημαντικότερο τον χρηματοπιστωτικό με τους τέσσερις συστημικούς τραπεζικούς ομίλους: Εθνική (United Bulgarian Bank - UBB), Alpha Bank, Eurobank (Postbank), Πειραιώς, που αντιπροσωπεύει, σε αξία, σημαντικότερο τμήμα των συνολικών ελληνικών επενδύσεων στην Βουλγαρία. Σημειώνεται ότι οι ελληνικές τράπεζες συμμετέχουν με περίπου 30% μερίδιο στο συνολικό τραπεζικό ενεργητικό και στο σύνολο των καταθέσεων στη χώρα.

Σημαντική δραστηριότητα επίσης έχουν αναπτύξει οι ελληνικές επιχειρήσεις στο βιομηχανικό τομέα, με κυριότερους εκπρόσωπους την STOMANA (ΒΙΟΧΑΛΚΟ), τον TITAN, την BELOVO PAPER MILL (Χαρτοβιομηχανία Θράκης) κ.ά., καθώς και στον κατασκευαστικό (ΤΕΡΝΑ, ΑΚΤΩΡ), τον ενεργειακό (TERNA ENERGY) και τις υπηρεσίες (ICAP). Σημαντική ήταν στο παρελθόν και η ελληνική παρουσία στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, ωστόσο η Globul - ιδιοκτησίας Cosmote μεταβιβάστηκε από το 2013 στη νορβηγική Telenor.

Ενδεικτικά παρατίθενται ορισμένες σημαντικές επενδύσεις στη Βουλγαρία:

- Το επενδυτικό πρόγραμμα, ύψους € 25 εκατ., της ΕΚΟ Bulgaria, θυγατρικής του ομίλου των ΕΛΠΕ, για τη διεύρυνση έως το 2015 του δικτύου της και την επέκταση της υποδομής αποθήκευσης καυσίμων με την δημιουργία δεξαμενών υγρών καυσίμων χωρητικότητας 40.000 $μ^3$. Η ΕΚΟ Bulgaria δραστηριοποιείται από το 2002 στην βουλγαρική αγορά και έχει αναπτύξει δίκτυο με 82 πρατήρια καυσίμων που αντιπροσωπεύουν το 11% περίπου της εγχώριας αγοράς.

- Η επέκταση της ελληνικής επιχείρησης λιανικής πώλησης παιχνιδιών JUMBO, η οποία δραστηριοποιείται με επιτυχία στην εδώ αγορά κατά την τελευταία πενταετία με προσθήκη νέων καταστημάτων στη Σόφια, στη Βάρνα, το Μπουργκάς, τη Φιλιππούπολη και το Ρούσε.
- Η δημιουργία του πρώτου καταστήματος ΙΚΕΑ, το 2011 στη Σόφια, που ελέγχει και διαχειρίζεται ο όμιλος Φουρλή και η οποία μάλιστα βραβεύτηκε ως επένδυση της χρονιάς στο πλαίσιο των Forbes Business Awards στην Βουλγαρία. Από το καλοκαίρι του 2015 λειτουργεί κέντρο παραγγελιών και στη Βάρνα.
- Το μεγαλύτερο, εμπορικό κέντρο στην Βουλγαρία, το Sofia Ring Mall, (μεικτής) επιφάνειας 172.000 τμ. Το εν λόγω εμπορικό κέντρο, επένδυσης συνολικού ύψους € 130,0 εκατ. ξεκίνησε τη λειτουργία του το Νοέμβριο του 2014. Σημειώνεται ότι η κατασκευή του ΙΚΕΑ και του εμπορικού κέντρου Sofia Ring Mall από τον όμιλο Φουρλή-Danaos Development υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για την επιτάχυνση της υλοποίησης σημαντικών έργων στην περιοχή, με κυριότερο τον περιφερειακό δρόμο της Σόφιας.
- Η εταιρεία TYRBUL (ιδιοκτησίας «ΤΥΡΑΣ») εντός της επόμενης διετίας σχεδιάζει την επένδυση € 15 εκατ. στη γαλακτοκομική μονάδα της στην πόλη Sliven. Τα σχετικά κονδύλια θα διοχετευθούν σε νέες παραγωγικές εγκαταστάσεις και σε εξοπλισμό. Συγκεκριμένα, € 3 εκατ. σχεδιάζεται να επενδυθούν σε νέες κτηριακές εγκαταστάσεις στο Sliven, € 3–5 εκατ. στην αγορά νέων μηχανημάτων και € 7 εκατ. στην αυτοματοποίηση και εκμηχάνιση της παραγωγής. Η επένδυση της TYRBUL στο Sliven χρονολογείται από το 2003 και αποτελεί την πρώτη μονάδα παραγωγής στη Βουλγαρία σκληρού τυριού με το διακριτικό τίτλο «Όλυμπος». Η εταιρεία σχεδιάζει και την κατασκευή μονάδας επεξεργασίας λυμάτων.

Επίσης σημειώνεται ότι ανάδοχος της νέας μονάδας διαχείρισης στερεών αποβλήτων (βιολογικής και μηχανικής επεξεργασίας) του Δήμου Σόφιας που λειτουργεί από το Σεπτέμβριο 2015 είναι ο ελληνικών συμφερόντων όμιλος ΑΚΤΩΡ–ΗΛΕΚΤΩΡ. Πρόκειται για την πλέον προηγμένη μονάδα διαχείρισης αποβλήτων στη Βαλκάνια και ένα από τα μεγαλύτερα και πιο σύγχρονα έργα του είδους στην Ευρώπη, συνολικού προϋπολογισμού € 177 εκατ.

Στο πίνακα που ακολουθεί παρατίθεται η διαχρονική κατανομή των ελληνικών άμεσων επενδύσεων έως τέλη ετών 2013 και 2014:

Πίνακας 18: Συνολικές ελληνικές άμεσες επενδύσεις ανά τομέα δραστηριότητας (2013-2014, σε εκατ. €)

	2013	**2014***
Σύνολο	**2.578,9**	**2.490,1**
Ορυχεία και λατομεία	5,2	5,5
Άλλες δραστηριότητες, κοινωνικών και ατομικών υπηρεσιών	-7,2	-8,6
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0,1	0,1
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	2,0	2,0
Μη ταξινομημένες	8,5	9,1
Εκπαίδευση	1,2	1,1
Ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες	229,8	237,3

Βιομηχανία	275,3	259,1
Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας, φυσικού αερίου & νερού	46,8	54,2
Γεωργία, θήρα και δασοκομία	12,6	12,6
Κατασκευές	19,6	21,4
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	86,8	84,9
Εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής ή οικιακής χρήσης	633,8	568,5
Χρηματοπιστωτικός	1262,4	1241,5
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2,1	1,4

**Προσωρινά στοιχεία*
Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Το 2013 οι ελληνικές επενδύσεις ήταν ύψους € 67,5 εκατ., ενώ σύμφωνα με τα προσωρινά στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Βουλγαρίας το 2014 καταγράφηκαν εκροές ελληνικών επενδύσεων ύψους € -30,3 εκατ. Οι σημαντικότερες αποεπενδύσεις αφορούσαν στις κατηγορίες «*Εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής ή οικιακής χρήσης*» (€ -31,2 εκατ.) και «*Βιομηχανία*» (€-10 εκατ.). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα προσωρινά στατιστικά στοιχεία για το α΄ τετράμηνο 2015, η αρνητική αυτή τάση αντιστράφηκε με επενδύσεις ύψους € 22,5 εκατ., εκ των οποίων σχεδόν οι μισές στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Πίνακας 19: ΑΞΕ από Ελλάδα ανά έτος & ανά τομέα (2013-2014 & α' τετράμηνο 2015, σε εκατ. €)

	2013	**2014**[/*]	**Α΄τετράμηνο 2015**[*]
Σύνολο	**67,5**	**-30,3**	**22,5**
Ορυχεία και λατομεία	0,1	0,4	
Άλλες δραστηριότητες, κοινωνικών και ατομικών υπηρεσιών	0,0	-2,6	4,0
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	0,4		
Μη ταξινομημένες	35,3	-5,6	0,4
Εκπαίδευση	0,3	-0,1	0,0
Ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες	10,0	8,2	8,7
Βιομηχανία	-24,1	-10,0	-0,1
Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας, φυσικού αερίου και νερού	13,6	6,1	0,2
Γεωργία, θήρα και δασοκομία	0,4		0,0
Κατασκευές	-19,8	8,6	-1,8
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	16,5	-1,7	0,1
Εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής ή οικιακής χρήσης	44,3	-31,2	0,7
Χρηματοπιστωτικός	-9,4	-1,4	10,1
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	0,0	-0,9	0,0

** Προσωρινά στοιχεία*
Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Σύμφωνα με τα στοιχεία της βουλγαρικής υπηρεσίας Εμπορικού Μητρώου, οι εγγεγραμμένες εταιρείες με ελληνική συμμετοχή το 2014 αυξήθηκαν στις 11.500, ενώ το 2013 ήταν γύρω στις 9.000. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι πολλές από τις εν λόγω εταιρείες ιδρύθηκαν στη Βουλγαρία με μοναδικό σκοπό την αγορά ακινήτου ή αυτοκινήτου και όχι οπωσδήποτε για τη μετεγκατάσταση παραγωγικών δραστηριοτήτων. Σε κάθε δε περίπτωση, και όταν ακόμη οι επιχειρήσεις αυτές ασκούν πραγματική εμπορική και παραγωγική δραστηριότητα, πρόκειται στη συντριπτική τους πλειοψηφία για μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που λόγω του περιορισμένου μεγέθους τους δεν ασκούν ιδιαίτερη επιρροή στη συνολική εικόνα των ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία. Έτσι παρά την αυξημένο αριθμό νέων εταιρειών με ελληνική συμμετοχή, τα τελευταία έτη δεν σημειώθηκε αντίστοιχη αύξηση των ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία (το 2012 και το 2014 καταγράφηκαν αποεπένδυση – 125,5 και -30,3 αντίστοιχα).

Σε ό,τι αφορά στη γεωγραφική τους κατανομή, οι περισσότερες από τις εταιρείες με ελληνική συμμετοχή (γύρω στις 4000) είναι εγκατεστημένες στην Σόφια. Συνολικά γύρω στις 5000 εταιρείες με ελληνική συμμετοχή είναι εγκατεστημένες σε πόλεις πλησίον των ελληνικών συνόρων: Στο Πετρίτσι περίπου 1800 εταιρείες, στο Μπλαγκόεβγκραντ περίπου 900 εταιρείες και στο Σαντάνσκι περισσότερες από 970 εταιρείες. Η Φιλιππούπολη συγκεντρώνει περίπου 800 εταιρείες με ελληνική συμμετοχή. Στο Σβίλενγκραντ είναι καταχωρημένες γύρω στις 100 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων και στο Χάσκοβο περίπου 140.

Με βάση τα ανωτέρω η εικόνα της γεωγραφικής κατανομής των επιχειρήσεων με ελληνική συμμετοχή είναι η ακόλουθη:

Πηγή: Βουλγαρικό Εμπορικό Μητρώο
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

IV. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου (NSI), το 2014 οι αφίξεις Βουλγάρων επισκεπτών στην Ελλάδα ανήλθαν σε περίπου 867.000, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 4,6% σε σχέση με το 2013 (σημειώνεται ότι το 2013 είχε επίσης σημειωθεί αύξηση των αφίξεων 4,9% σε σχέση με το 2012). Ειδικότερα, οι αφίξεις Βουλγάρων στην Ελλάδα για λόγους αναψυχής και διακοπών ανήλθαν σε 322.565, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 6% και προσεγγίζοντας τον αριθμό αφίξεων, που είχε καταγραφεί το 2011 (περίπου 330.000) και παραμένει ο υψηλότερος της τελευταίας πενταετίας.

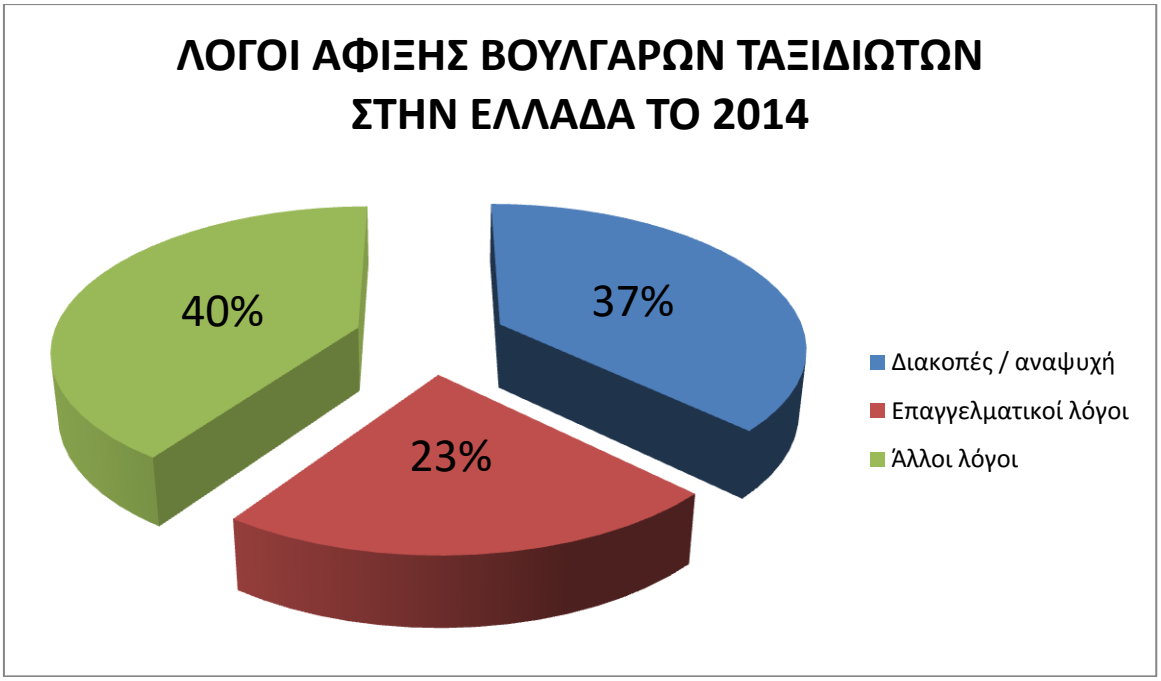

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο
Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια

Συνολικά, τα ταξίδια Βουλγάρων πολιτών στο εξωτερικό το 2014 αυξήθηκαν κατά 6,6% σε σχέση με το 2013 (περίπου 4.158.000), με την Ελλάδα να αποτελεί τον πρώτο εντός Ε.Ε. προορισμό (ποσοστό 20,9% των συνολικών ταξιδιών) και το δεύτερο συνολικά προορισμό των Βουλγάρων ταξιδιωτών μετά την Τουρκία (ποσοστό 26,6% των συνολικών ταξιδιών). Σε ό,τι αφορά τις αφίξεις Ελλήνων επισκεπτών στη Βουλγαρία το 2014, αυτές κινήθηκαν στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2013, αντιστοιχώντας σε 1.101.000.

Το πρώτο οκτάμηνο 2015, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, ο συνολικός αριθμός των Βούλγαρων επισκεπτών στην Ελλάδα αυξήθηκε σημαντικά κατά 21,5% (695.137). Ακόμη πιο εντυπωσιακή ήταν η αύξηση των ταξιδιωτών προς Ελλάδα με σκοπό τις διακοπές και τη διασκέδαση: με αύξηση 58,3% οι εν λόγω επισκέπτες αριθμούν σε 310.682, σχεδόν δηλαδή όσοι ήταν το σύνολο του 2014. Βάσει του εν λόγω ρυθμού προσέλευσης, οι αφίξεις Βουλγάρων

στην Ελλάδα για λόγους αναψυχής και διακοπών το 2015 αναμένεται να είναι οι μεγαλύτερες την τελευταία εξαετία τουλάχιστον.

Σύμφωνα με το βουλγαρικό Ινστιτούτο Αναλύσεων και Εκτιμήσεων για τον Τουρισμό, η αύξηση αποδίδεται μεταξύ άλλων και στη λειτουργία της συνοριακής διόδου στη Μακάζα που διευκόλυνε την πρόσβαση προς το Αιγαίο Πέλαγος. Άλλοι λόγοι προσέλκυσης των Βούλγαρων τουριστών θεωρούνται, σύμφωνα με την ίδια πηγή, η ποιότητα των υπηρεσιών στην Ελλάδα και η καλή πολιτική μάρκετινγκ, ενώ το κόστος δεν θεωρείται καθοριστικός παράγοντας.

Σε ό,τι αφορά στις αφίξεις Ελλήνων στη Βουλγαρία το ίδιο διάστημα, αυτές μειώθηκαν κατά 6,22% και διαμορφώθηκαν στους 728.000 επισκέπτες. Ειδικότερα, οι αφίξεις με σκοπό τις διακοπές και τη διασκέδαση μειώθηκαν δραματικά, κατά 56% (139.000 επισκέπτες). Βάσει της σχετικής κατηγοριοποίησης του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου – και σε αντίθεση με τις επισκέψεις Βουλγάρων στην Ελλάδα, που πραγματοποιούνται, κατά κύριο λόγο, για «διακοπές / αναψυχή» (37% το 2014 και 45% το 2015) – οι επισκέψεις Ελλήνων στη Βουλγαρία κατατάσσονται, κυρίως, στην κατηγορία «άλλοι λόγοι» (54% το 2014 και 60% το 2015).

V. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Προγράμματα διασυνοριακής συνεργασία Βουλγαρίας με γειτονικές χώρες

Την προγραμματική περίοδο 2007–2013 η Βουλγαρία συμμετείχε αντίστοιχα σε 11 προγράμματα εδαφικής συνεργασίας στο πλαίσιο των οποίων υπογράφηκαν περισσότερες από 600 συμβάσεις συνολικού ύψους 479 εκατ. ευρώ. Τα περισσότερα από τα καινούργια προγράμματα αποτελούν συνέχεια των προγραμμάτων της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, ενώ καινούργια είναι τα προγράμματα « Δούναβης» και «Βαλκάνια – Μεσόγειος» (βλ. παρακάτω), στα οποία η Βουλγαρία συμμετέχει με τη συνολική επικράτειά της.

Συνολικά € 471 εκατ. θα διατεθούν για την περιφερειακή ανάπτυξη στη Βουλγαρία την προγραμματική περίοδο 2014–2020 στο πλαίσιο των διασυνοριακών προγραμμάτων με τις γειτονικές χώρες. Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων θα αφορούν κυρίως στην περιβαλλοντική προστασία, στην πρόληψη του κινδύνου καταστροφών, στη βελτίωση της διασυνδεσιμότητας στον τομέα μεταφορών, στην ανάπτυξη των πολιτιστικών ανταλλαγών, του τουρισμού, της καινοτομίας, της οικονομικής ανάπτυξης κ.α. Παρατίθενται πληροφορίες για τα κάτωθι διασυνοριακά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν από κοινού η Ελλάδα και η Βουλγαρία:

Διασυνοριακά Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013» & «Ελλάδα- Βουλγαρία 2014-2020»

Το Διασυνοριακό Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013» εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάρτιο του 2008. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανήλθε € 138.691.303, εκ των οποίων τα € 117.887.607 (85%) προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και τα € 20.803.696 (15%) εθνική συμμετοχή. Επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος από ελληνικής πλευράς είναι οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (νομοί Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Δράμας) και Κεντρικής Μακεδονίας (νομοί Θεσσαλονίκης και Σερρών), ενώ ο νομός Καβάλας εντάσσεται στο πρόγραμμα ως παρακείμενη περιοχή. Από βουλγαρικής πλευράς επιλέξιμες περιοχές είναι οι Περιφέρειες Blagoevgrad, Smolyan, Kardjali και Haskovo.

Γενικός στόχος του εν λόγω προγράμματος που ακόμα βρίσκεται σε εξέλιξη είναι η προώθηση της διασυνοριακής περιοχής με την εξασφάλιση της περιφερειακής συνοχής και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Στο πλαίσιο του πραγματοποιήθηκαν δράσεις στους άξονες 1) Ποιότητα ζωής 2) Προσβασιμότητα και 3) Ανταγωνιστικότητα και ανθρώπινοι πόροι.

Ο πλήρης κατάλογος των έργων που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα είναι αναρτημένος στην κάτωθι ιστοσελίδα της Κοινής Τεχνικής Γραμματείας του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013»:http://www.greece-bulgaria.eu/index.php?option=com_projects&view=items&Itemid=8

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Σεπτέμβριο 2015 το διάδοχο διασυνοριακό Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα- Βουλγαρία 2014-2020». Το Πρόγραμμα, ύψους € 130 σχεδόν εκατ., διαρθρώνεται γύρω από τέσσερις άξονες προτεραιότητας και διατρέχεται οριζόντια από τις θεματικές της καινοτομίας και της θεσμικής ενίσχυσης. Παρατίθεται πίνακας με προϋπολογισμό ανά άξονα:

Άξονες προτεραιότητας	Προϋπολογισμός (€)	
1: «Μία ανταγωνιστική και καινοτόμος διασυνοριακή περιοχή»	20.751.291	16,00%
2: «Μία βιώσιμη και κλιματικά προσαρμοζόμενη διασυνοριακή περιοχή»	42.553.117	32,81%
3: «Μία καλύτερα διασυνδεδεμένη διασυνοριακή περιοχή»	34.200.721	26,37%
4: «Μία διασυνοριακή περιοχή κοινωνικής ένταξης»	24.408.706	18,82%
Τεχνική Βοήθεια	7.781.734	6,00%
Σύνολο	**129.695.569**	**100%**

Κοινά Επιχειρησιακά Προγράμματα «Λεκάνη της Μαύρης Θάλασσας 2007-2013» & «Λεκάνη της Μαύρης Θάλασσας 2014-2020»

Μέσω του εν λόγω προγράμματος οι αρχές των επιλέξιμων περιοχών ενθαρρύνονται να αναπτύξουν περαιτέρω τις τοπικές οικονομίες, να αντιμετωπίσουν περιβαλλοντικές προκλήσεις και να προωθήσουνε τις επαφές μεταξύ των λαών. Το Πρόγραμμα

συγχρηματοδοτείται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (European Neighbourhood & Partnership Instrument -ENPI) και ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα € 25,7 για την προγραμματική περίοδο 2007–2013. Για την προγραμματική περίοδο 2014–2020 ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα €28.

Η επιλέξιμη περιοχή του προγράμματος περιλαμβάνει δέκα χώρες, για ορισμένες από τις οποίες περιλαμβάνεται το σύνολο του εθνικού εδάφους τους (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Μολδαβία και τη Γεωργία), ενώ για χώρες κοντά στη λεκάνη απορροής (Βουλγαρία, Ελλάδα, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία) κάποιες περιφέρειες. Επιλέξιμες περιοχές από ελληνικής πλευράς είναι η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Σημειωτέον στο διάδοχο πρόγραμμα «Λεκάνη της Μαύρης Θάλασσας 2014-2020» συμμετέχει από την Ελλάδα και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Βασικοί άξονες του προγράμματος είναι:

- Η υποστήριξη της διασυνοριακής συνεργασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη βασισμένη στους κοινούς πόρους
- Η κατανομή πόρων και τεχνογνωσίας για την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος
- Η υποστήριξη πολιτιστικών και εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών για την καθιέρωση ενός κοινού πολιτιστικού περιβάλλοντος

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με έργα στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος βρίσκονται στην ιστοσελίδα της διαχειριστικής αρχής: http://www.blacksea-cbc.net/.

Πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας «Νοτιοανατολική Ευρώπη 2007-2013»

Το Δεκέμβριο του 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Νοτιοανατολική Ευρώπη για την περίοδο 2007–2013. Στόχος του λόγω προγράμματος ήταν η κοινοτική υποστήριξη σε περιφέρειες από 16 χώρες – κράτη μέλη, υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες, καθώς και τρίτες χώρες. Η συγχρηματοδότηση προήλθε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (IPA) και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (ENPI).

Στρατηγικός στόχος του προγράμματος ήταν η αναβάθμιση της διαδικασίας εδαφικής, οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης και η συμβολή στη συνοχή, στη σταθερότητα και στην ανταγωνιστικότητα μέσω της ανάπτυξης διακρατικών εταιρικών σχέσεων. Θεματικές προτεραιότητες του προγράμματος ήταν η καινοτομία, το περιβάλλον, η προσβασιμότητα, καθώς και η βιώσιμη αστική ανάπτυξη, ενώ υποστηρίζεται και η διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε. Για αναλυτικές πληροφορίες βλ. ιστοσελίδα του προγράμματος: http://www.southeast-europe.net/en/.

Για την προγραμματική περίοδο 2014–2020 διάδοχα προγράμματα είναι τα: 1) «*Αδριατική – Ιόνιος*» (στο οποίο συμμετέχει η χώρα μας) 2) «*Δούναβης*» (στο οποίο

συμμετέχει η Βουλγαρία) και 3) «*Βαλκάνια-Μεσόγειος*» (στο οποίο συμμετέχουν από κοινού Ελλάδα και Βουλγαρία).

Διακρατικό Πρόγραμμα «Βαλκάνια-Μεσόγειος» 2014–2020

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τον Οκτώβριο 2015 το πρώτο Ευρωπαϊκό Διακρατικό Πρόγραμμα Συνεργασίας για την περιοχή των Βαλκανίων και της Μεσογείου, που περιλαμβάνει τη βαλκανική χερσόνησο και την Ανατολική Μεσόγειο. Συνδέοντας τις τρεις χώρες της ΕΕ (Ελλάδα, Βουλγαρία και Κύπρο) και τις δύο υποψήφιες χώρες (Αλβανία και πΓΔΜ), το πρόγραμμα θα έχει δύο άξονες προτεραιότητας: την επιχειρηματικότητα - καινοτομία και το περιβάλλον.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε περίπου € 40 εκατ., εκ των οποίων η ΕΕ παρέχει τα € 33 εκατ. μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Μηχανισμού Προενταξιακής Χρηματοδότησης. Η Βουλγαρία έχει ήδη εξασφαλίσει στον προϋπολογισμό το 15% της εθνικής χρηματοδότησης.

Τα υπό χρηματοδότηση έργα στο πλαίσιο του προγράμματος θα προωθήσουν την επιχειρηματική, κοινωνική και ψηφιακή καινοτομία, την διασύνδεση μεταξύ των επιχειρήσεων και της εκπαίδευσης, και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των περιφερειών. Οι επενδύσεις σε δεύτερη φάση θα διασφαλίσουν την βιώσιμη χρήση των πόρων και τη διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιά σε ολόκληρη την περιοχή των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

Ως Διαχειριστική Αρχή του νέου διακρατικού Προγράμματος έχει οριστεί η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» στη Θεσσαλονίκη.

Προγράμματα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας «INTERREG IV C 2007-2013» και INTERREG EUROPE 2014-2020

Το Πρόγραμμα "INTERREG IV C 2007–2013" εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Σεπτέμβριο 2007 αποτελώντας συνέχεια αντίστοιχου Προγράμματος της περιόδου 2002–2006. Συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ενίσχυση του οικονομικού εκσυγχρονισμού και της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη και έχει ως άξονες προτεραιότητας την καινοτομία και την οικονομία της γνώσης, το περιβάλλον και την πρόληψη κινδύνων. Συμμετέχουν όλες οι χώρες της ΕΕ, καθώς και η Ελβετία και η Νορβηγία. Από πλευράς της Ελλάδας, ένας σημαντικός αριθμός δημοσίων φορέων συμμετέχει σε πολλά έργα.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος υλοποιούνται δύο τύποι έργων: 1) Έργα περιφερειακών πρωτοβουλιών και 2) Έργα κεφαλαιοποίησης. Τα έργα περιφερειακών πρωτοβουλιών ενθαρρύνουν τους εταίρους να εργαστούν πάνω σε ένα θέμα κοινής περιφερειακής πολιτικής στο πλαίσιο των θεματικών προτεραιοτήτων του Προγράμματος. Τα έργα κεφαλαιοποίησης έχουν ως στόχο την εμπέδωση καλών

πρακτικών σε περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα μέσω της ανάπτυξης σχεδίων δράσης και της εμπλοκής των αρμοδίων φορέων. Για αναλυτικές πληροφορίες βλ. ιστοσελίδα του προγράμματος:. http://www.interreg4c.eu/programme/2014-2020/

2. Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκάνιων (ΕΣΟΑΒ)

Το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (Hellenic Plan for the Economic Reconstruction of the Balkans-HiPERB) αποτελεί ελληνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα ύψους 550 εκατ. € μέσω του οποίου χρηματοδοτήθηκαν έργα, επενδύσεις, δράσεις, μελέτες και δραστηριότητες σε επτά βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Μαυροβούνιο, Π.Γ.Δ.Μ, Ρουμανία και Σερβία). Στόχοι του προγράμματος είναι ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων, η στήριξη των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, η ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, καθώς και η κατάρτιση του εργατικού και επιστημονικού δυναμικού των επωφελούμενων χωρών. Σημαντική, επίσης, επιδίωξή του προγράμματος αποτελεί και η υποστήριξη του ευρωπαϊκού προσανατολισμού των ληπτριών χωρών, με απώτερο στόχο την πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της περιοχής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Τον Οκτώβριο του 2007 κυρώθηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο η παράταση του προγράμματος για μία πενταετία (2007–2011) προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στις λήπτριες χώρες να αξιοποιήσουν περαιτέρω τους πόρους του σχεδίου που τους αναλογούν (Νόμοι 3530/2007 & 3608/2007). Με το νόμο 4033/2011 παρατάθηκε εκ νέου η χρονική περίοδος για την ολοκλήρωση των εν εξελίξει έργων του ΕΣΟΑΒ έως τις 31.12.2020. Βάσει της διμερούς συμφωνίας αναπτυξιακής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας στο πλαίσιο του ΕΣΟΑΒ, το διαθέσιμο ποσό για τη γείτονα χώρα ύψους € 54,29 εκατ. αφορούσε κατά 79% σε δημόσια έργα, κατά 20% σε ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις και κατά 1% στα λεγόμενα μικρά έργα. Συγκεκριμένα εγκρίθηκαν τα κάτωθι:

Α΄. Δημόσια έργα

- Εξοπλισμός χειρουργικής μονάδας περιφερειακού νοσοκομείου στην πόλη Κάρτζαλι, συνολικού κόστους € 918.420, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ € 734.736,36.
- Ιατρικός εξοπλισμός για το περιφερειακό νοσοκομείο θεραπείας ογκολογικών νοσημάτων Βράτσα συνολικού κόστους € 175.000, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €157.500.
- Δημιουργία περιφερειακής κλινικής θεραπείας ογκολογικών νοσημάτων στην πόλη Σμόλυαν, συνολικού κόστους € 1.425.884, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €1.140.707.
- Δίκτυο οπτικών ινών υψηλών ταχυτήτων/διασύνδεση πανεπιστημιακών κοινοτήτων «SeeLight Program», συνολικού κόστους € 6.028.451, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ € 4.822.760,80.

Β΄. Ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις

Το συνολικό ύψος των επιχορηγήσεων για ιδιωτικές επενδύσεις (δέκα) ανήλθε σε € 10.765.361. Ως εκ τούτου το ποσοστό απορρόφησης του συνολικού διαθέσιμου ποσού για επιχορήγηση ιδιωτικών επενδύσεων στη Βουλγαρία, στο πλαίσιο ΕΣΟΑΒ,

ανήλθε σε 99,1%. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν με την υλοποίηση των ανωτέρω επενδύσεων ανήλθαν σε 1.961 (εκ των οποίων 334 εποχικές).

Γ΄. Ταμείο Μικρών Έργων
Πραγματοποιήθηκαν πέντε έργα με τη χορήγηση ποσού €247.820

VI. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

- Συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου (Αθήνα 15.02.1991, Ν. 2255/1994)
- Συμφωνία για τα ύδατα του ποταμού Νέστου (Σόφια, 22.12.1995, Ν. 2402/1996)
- Συμφωνία για την διάνοιξη τριών νέων συνοριακών διόδων και συνδετικών οδικών αρτηριών μεταξύ των δύο χωρών (Σόφια, 22.12.1995, Ν. 2428/1996)
- Συμφωνία συνεργασίας στον τομέα του τουρισμού (Σόφια, 14.05.1999, Ν. 2851/2000)
- Συμφωνία συνεργασίας στους τομείς των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών (Σόφια, 17.07.2001, Ν. 3042/2002)
- Πρωτόκολλο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (Αθήνα, 01/12/2002)
- Συμφωνία για πενταετές πρόγραμμα αναπτυξιακής συνεργασίας (Σόφια, 28.08.2008, Ν. 3095/2005)
- Συμφωνία στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος (Αθήνα, 01.11.2002, Ν. 3367/2005).

Στο πλαίσιο του Α΄ Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας-Βουλγαρίας που συγκλήθηκε στις 27.07.2010 στη Σόφια, υπό την προεδρία των πρωθυπουργών των δύο χωρών, υπεγράφη σειρά διμερών συμφωνιών συνεργασίας σε θέματα μεταφορών, ενέργειας, τουρισμού, γεωργίας και οικονομικής συνεργασίας. Ακολούθησε το Β' Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας-Βουλγαρίας που συγκλήθηκε στην Αθήνα στις 17.12.2012. Παρουσία των δύο Πρωθυπουργών υπογράφηκε σειρά διμερών συμφωνιών συνεργασίας, συγκεκριμένα, μνημόνιο κατανόησης για την ανταλλαγή διπλωματικών υπαλλήλων, πρόγραμμα συνεργασίας στους τομείς παιδείας επιστήμης και πολιτισμού την περίοδο 2012-2014, κοινή δήλωση για τον τουρισμό, πρωτόκολλο αθλητικής συνεργασίας, συμφωνία στον τομέα τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, μνημόνιο συνεργασίας για την ανάπτυξη της ποιότητας και ασφάλειας στην παραγωγή και διακίνηση αγροτικών προϊόντων, καθώς και κοινή διακήρυξη των δύο κυβερνήσεων.

Ειδικότερα για τις μεταφορές, Μικτή Επιτροπή Ελλάδος – Βουλγαρίας σε θέματα Διεθνών Οδικών Μεταφορών συγκλήθηκε στη Σόφια στις 16–17.02.2012 με στόχο την επίλυση κοινών χρονιζόντων προβλημάτων του κλάδου με κυριότερο εκείνο της επιβολής προστίμων από τις ελληνικές αρχές σε Βούλγαρους οδηγούς φορτηγών και, αντίστοιχα, από τις βουλγαρικές αρχές σε Έλληνες οδηγούς φορτηγών λόγω μη επίδειξης των απαιτούμενων παραστατικών εγγράφων.

Η πρώτη συνάντηση υψηλού επιπέδου της ομάδας εργασίας για την κατασκευή του κάθετου αγωγού, που θα συνδέει τα δίκτυα φυσικού αερίου Ελλάδας, Βουλγαρίας και Ρουμανίας, πραγματοποιήθηκε στη Σόφια στις 22 Απριλίου 2015. Στη συνάντηση συμμετείχαν ο Υπουργός Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Παναγιώτης Λαφαζάνης, ο Αντιπρόεδρος της βουλγαρικής κυβέρνησης, αρμόδιος για τους ευρωπαϊκούς πόρους και την οικονομική πολιτική, κ. Tomislav Donchev, η Υπουργός Ενέργειας της Βουλγαρίας, κα Temenuzhka Petkova, και ο Γ.Γ. Ενέργειας της Ρουμανίας, Mihai Adrian Albulescu.

Στην συνάντηση καθορίστηκε το χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της διασύνδεσης των συστημάτων φυσικού αερίου, που θα συγκροτήσουν τον «Κάθετο Διάδρομο» και εγκρίθηκε ο προϋπολογισμός για τη σύσταση εταιρείας έργου, που θα προωθήσει την κατασκευή του Διαδρόμου, ύψους € 10 εκατ. Μέτοχοι με ίσα μερίδια στην επενδυτική εταιρεία «ICGB», που έχει αναλάβει την υλοποίηση του αγωγού, είναι η Βουλγαρική Κοινοπραξία Ενέργειας (Bulgaria Energy Holding) και η εταιρεία «ΠΟΣΕΙΔΩΝ», το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας ανήκει από 50% στην ελληνική ΔΕΠΑ και την ιταλική EDISON. Ο εν λόγω διασυνδετήριος αγωγός θα συνδέσει τα δίκτυα της Ελλάδας και της Βουλγαρίας σε Κομοτηνή και Stara Zagora. Το μήκος του υπολογίζεται σε 182 χλμ., εκ των οποίων 140 χλμ. θα βρίσκονται σε βουλγαρικό έδαφος. Η δυναμικότητα του αγωγού θα ανέρχεται σε 3 δισεκ. κυβικά μέτρα ετησίως με δυνατότητα αύξησής της έως 5,5 δισεκ. κυβικά μέτρα. Η έναρξη υλοποίησης του έργου τοποθετείται το Μάρτιο του 2016, ενώ ο αγωγός σχεδιάζεται να τεθεί σε λειτουργία έως το δεύτερο εξάμηνο του 2018.

Στη συνέχεια σε συνάντηση στη Αθήνα στις 14.10.2015 του Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας, κ. Πάνου Σκουρλέτη, με την ομόλογό του από τη Βουλγαρία, κα Temenuzhka Petkova, και τον ειδικό απεσταλμένο και συντονιστή για τις διεθνείς ενεργειακές σχέσεις των ΗΠΑ, κ. Amos Hochstein συζητήθηκε η επιτάχυνση των διαδικασιών για την υλοποίηση των αγωγών φυσικού αερίου ΤΑΡ και Ελλάδας - Βουλγαρίας (IGB). Ο κ. Σκουρλέτης έθεσε ζητήματα σχετικά με τη χρηματοδότηση και την οικονομική βιωσιμότητα του έργου.

Το θέμα της επιτάχυνσης της υλοποίησης του αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας - Βουλγαρίας (IGB) συζητήθηκε, επίσης, μεταξύ άλλων κατά την επίσκεψη του Βούλγαρου Υπουργού Εξωτερικών κ. Ντανιέλ Μίτοβ στην Αθήνα στις 21.10.2015 κατά τις συναντήσεις με τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Νίκο Κοτζιά και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλόπουλο. Είχε προηγηθεί στις 17.06.2015 επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών κ. Κοτζιά στη Σόφια και συνάντηση με το Βούλγαρο ομόλογό του με επίκεντρο επίκεντρο τις διμερείς πολιτικές, οικονομικές και ενεργειακές σχέσεις καθώς και η περιφερειακή σταθερότητα και ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της επίσκεψης συναντήθηκε με εκπροσώπους της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας.

Επίκειται επίσημη επίσκεψη του Πρόεδρου της Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλόπουλο στη Βουλγαρία στις 14-15 Δεκεμβρίου 2015.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η Βουλγαρία αποτέλεσε έναν από τους πρώτους επενδυτικούς στόχους και προορισμούς, αρχικά μικρομεσαίων και στη συνέχεια μεγάλων αλλά και πολυεθνικών ελληνικών επιχειρήσεων. Η σημαντική οικονομική παρουσία της Ελλάδας στην Βουλγαρία αποτυπώνεται ιδίως:

- Στο ύψος των ελληνικών άμεσων επενδύσεων που κυμαίνονται στα €2,5 δις και καταλαμβάνουν την τρίτη θέση στο σύνολο των ξένων επενδύσεων στη χώρα, καλύπτοντας ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικής δραστηριότητας.
- Στη δημιουργία άνω των 80.000 θέσεων εργασίας.
- Στη διαρκή άνοδο των διμερών εμπορικών συναλλαγών και των εκατέρωθεν τουριστικών ροών.
- Στη σημαντική τεχνική βοήθεια προς την Βουλγαρία και στην αξιόλογη συνεργασία στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Το ασταθές περιβάλλον που δημιουργήθηκε από την οικονομική και πολιτική κρίση στη Βουλγαρία όπως είναι επόμενο, δυσχέρανε τη δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, το γεγονός ότι η πλειονότητα των εν λόγω επιχειρήσεων έχει ήδη εδραιώσει την θέση της στην εγχώρια αγορά χάρη στις μονιμότερες σχέσεις συνεργασίας που έχει αναπτύξει και τον μακροχρόνιο οικονομικό σχεδιασμό στον οποίο έχει στηριχθεί, λειτουργεί ως εν δυνάμει αντίβαρο στην παρούσα δυσμενή συγκυρία. Η αναδιάταξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η ενσωμάτωση στην παραγωγή προηγμένης τεχνολογίας, οι επενδύσεις σε γνώση και καινοτομία θα αποτελέσουν τα βασικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για τις ελληνικές επιχειρήσεις και θα καθορίσουν την μελλοντική εξέλιξή τους στη χώρα.

Οι τομείς που προσφέρονται για περαιτέρω ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων είναι το εμπόριο, ο τουρισμός, οι κατασκευές, οι μεταφορές, η ενέργεια, οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και εν γένει η συνεργασία σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από κοινοτικά κονδύλια και διεθνείς οργανισμούς.

Όπως ήδη αναφέρθηκε η Βουλγαρία κατέχει την 4^{η} θέση στην κατάταξη των αγορών μας, απορροφώντας ένα 5% το συνόλου των ελληνικών εξαγωγών το οποίο χαρακτηρίζεται μάλιστα από ευρεία διαφοροποίηση. Η βουλγαρική αγορά παρουσιάζει αξιόλογες εξαγωγικές ευκαιρίες, τις οποίες οι ελληνικές επιχειρήσεις ήδη αξιοποιούν σε σημαντικό βαθμό. Οι κυριότεροι παράγοντες της απορροφητικότητας αυτής εντοπίζονται στον μεγάλο αριθμό των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, στην πολιτισμική και γεωγραφική εγγύτητα, στον αυξανόμενο αριθμό των Βούλγαρων τουριστών που επισκέπτονται κατ' έτος την Ελλάδα καθώς, επίσης, και στο καλό όνομα που έχουν τα ελληνικά προϊόντα στην χώρα.

Ο εντεινόμενος ανταγωνισμός στην βουλγαρική αγορά σε συνδυασμό με τη σταδιακή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και τη συνακόλουθη διαφοροποίηση των αναγκών των Βούλγαρων καταναλωτών καθιστούν στο μέλλον αναγκαία την υιοθέτηση πρακτικών

βελτίωσης της εικόνας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Οι προτεινόμενες ενέργειες για την ενίσχυση των ελληνικών εξαγωγών, που προϋποθέτουν τη συνεργασία κράτους, εξειδικευμένων φορέων και επιχειρήσεων, θα μπορούσαν ενδεικτικά να περιλαμβάνουν:

- Προώθηση επώνυμων και ανταγωνιστικών προϊόντων, τα οποία ενσωματώνουν νέες μεθόδους παραγωγής, προηγμένη τεχνολογία και υψηλή προστιθέμενη αξία.
- Ανάδειξη του συγκριτικού πλεονεκτήματός τους και την προβολή των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών μέσω π.χ. έκδοσης προωθητικών εντύπων στην βουλγαρική γλώσσα, διαφήμισης σε κεντρικά σημεία των μεγαλύτερων βουλγαρικών πόλεων κ.ο.κ.
- Συγκρότηση συστάδων (clusters) ελληνικών επιχειρήσεων, με στόχο την προώθηση των προϊόντων & υπηρεσιών τους στο εξωτερικό (π.χ. Vegiterraneo για προώθηση κρητικών οπωροκηπευτικών).
- Συμμετοχή ελληνικών εταιρειών και clusters σε διεθνείς κλαδικές εκθέσεις (επισυνάπτεται κατάλογος).
- Διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών, ειδικών εκδηλώσεων προβολής και ελληνικής εβδομάδας.
- Διοργάνωση επισκέψεων σημαντικών Βούλγαρων αγοραστών, καθώς και δημοσιογράφων γαστρονομίας και τουρισμού, σε παραγωγικές μονάδες, επιχειρήσεις και εκθέσεις στην Ελλάδα.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση τριετούς συνεκτικού και ολοκληρωμένου προγράμματος (με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2014–2020) προβολής της ελληνικής γαστρονομίας σε συνδυασμό με τον τουρισμό και τις εναλλακτικές μορφές αυτού.
- Διοργάνωση ενημερωτικών ημερίδων και συναφών εκδηλώσεων με αντικείμενο την παρουσίαση και την ανάδειξη και προβολή προεπιλεγμένων κλάδων της ελληνικής οικονομίας (π.χ. υψηλής τεχνολογίας, ICT, καινοτομίας).

Στις τελευταίες εντάσσονται και εκδηλώσεις που διοργανώνει και υποστηρίζει το Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων της Πρεσβείας της Ελλάδας στη Σόφια με θεματικές προώθησης ελληνικών υπηρεσιών (τουρισμού, Α.Π.Ε., συμβουλευτικές, πληροφορικής, τεχνολογίας κ.α.) και προϊόντων (οπωροκηπευτικών, προϊόντων θαλασσοκαλλιέργειας, βιολογικής γεωργίας κ.α.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ*

Ι. Προϋποθέσεις για την ίδρυση εταιρείας στην Βουλγαρία

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, αλλοδαποί υπήκοοι μπορούν να κατέχουν έως και το 100% του κεφαλαίου μιας βουλγαρικής εταιρείας. Η διαδικασία για την ίδρυση εταιρείας είναι απλή και περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

- Καταχώρηση της εταιρείας στο εμπορικό μητρώο (χωρίς να απαιτείται πλέον δικαστική απόφαση), σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει για κάθε τύπο εταιρείας ο Νόμος για τις Εμπορικές Εγγραφές (Commercial Register Act) του 2008. Το καταστατικό, το οποίο εγκρίνεται πριν από την εγγραφή της εταιρείας, πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίνονται υποχρεωτικά για την συγκεκριμένη μορφή εταιρείας, σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο. Το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση όλων των διαδικασιών μέχρι την τελική εγγραφή της εταιρείας στο μητρώο υπολογίζεται σε περίπου 1 μήνα.
- Μετά την one-stop εγγραφή στο εμπορικό μητρώο, η εταιρεία λαμβάνει έναν εξειδικευμένο κωδικό (Unified Identification Code - ΕΙΚ), ο οποίος εξυπηρετεί κάθε δημόσιο σκοπό (κοινωνικοασφαλιστικό, στατιστικό, φορολογικό κτλ.) και δεν απαιτείται πλέον καμία επιπρόσθετη εγγραφή (π.χ. στο Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο).
- Τα ως άνω δεν ισχύουν για τα γραφεία εμπορικού αντιπροσώπου ξένης εταιρείας, τα όποια οφείλουν να εγγράφονται εκτός από το εμπορικό μητρώο και στο Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο για στατιστικούς, φορολογικούς και κοινωνικοασφαλιστικούς λόγους.

Κυριότερες μορφές εταιρειών

Οι πιο διαδεδομένες μορφές εταιρικής οργάνωσης, στην Βουλγαρία, είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (OOD) και η ανώνυμη εταιρεία(AD) :

- **Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης** (OOD)
  - ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 1 lev (€2)
  - δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EOOD)
- **Ανώνυμη Εταιρεία** (AD)
  - ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 50.000 λέβα (€ 25.000)
  - δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EAD)

Μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίου (ελάχιστου) απαιτείται για την ίδρυση :

* Η πλήρης έκδοση του Επιχειρηματικού Οδηγού του Γραφείου μας, όπου εκτίθενται αναλυτικά και οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί, είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad7CD2FΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ%20ΟΔΗΓΟΣ.pdf.

1. εταιρειών επενδύσεων
2. τραπεζών : 10 εκατ. λέβα (€ 5 εκατ.)
   ασφαλιστικών εταιρειών : 2 – 6 εκατ. λέβα

Χρήσιμες πληροφορίες για την ίδρυση εταιρείας στη Βουλγαρία
– Το κόστος σύστασης εταιρείας στη Βουλγαρία ανέρχεται συνολικά περίπου στα € 500–600 (συνυπολογίζεται η μετάφραση των σχετικών εγγράφων στην αγγλική). – Εάν ο ιδιοκτήτης της νέας εταιρείας είναι φυσικό πρόσωπο, τότε τα έξοδα μετάφρασης του διαβατηρίου του είναι ελάχιστα. – Εάν ο ιδιοκτήτης είναι νομικό πρόσωπο, απαιτούνται επικυρωμένα αντίγραφα του πιστοποιητικού προσωρινής κατάστασης και του καταστατικού λειτουργίας της μητρικής εταιρείας. Εάν η νέα εταιρεία είναι θυγατρική ελληνικής εταιρείας τα ως άνω έγγραφα πρέπει να είναι επίσημα μεταφρασμένα στη βουλγαρική (κόστος περίπου € 9 ανά σελίδα, εφόσον η μετάφραση γίνει στη Βουλγαρία). – Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ορίσουν με πληρεξούσιο δικηγόρο, ο οποίος θα κατοχυρώσει την επωνυμία και θα τους εκπροσωπεί ενώπιον των τραπεζών και των βουλγαρικών αρχών. Συνιστάται η φυσική παρουσία του ενδιαφερόμενου στη Βουλγαρία για την υπογραφή του σχετικού συμβολαιογραφικού πληρεξουσίου και την παρακολούθηση της όλης διαδικασίας. Η τράπεζα εκδίδει πιστοποιητικό για την κατάθεση του ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου, που μαζί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά, υποβάλλονται στην υπηρεσία εμπορικού μητρώου. – Βάσει της βουλγαρικής νομοθεσίας δεν είναι υποχρεωτική η εγγραφή σε κάποια επαγγελματική ένωση ή επιμελητήριο. – Εκτός από τις ΑΕ & ΕΠΕ, η βουλγαρική νομοθεσία αναγνωρίζει και ορισμένες πρόσθετες οργανωτικές μορφές για την άσκηση επιχείρησης όπως (α) ο ατομικός έμπορος (soletrader), (β) η επιχείρηση holding, (γ) το παράρτημα, (δ) το γραφείο εμπορικού αντιπροσώπου και (ε) η συνεργατικής επιχείρηση (cooperative). Κατά κανόνα,όμως, προτιμώνται οι ΑΕ και ΕΠΕ, λόγω της απλής διαδικασίαςίδρυσής τους και του χαμηλού κόστος, αλλά και διότι στις ως άνω μορφές επιχείρησης η προσωπική ευθύνη των εταίρων/εμπόρων είναι απεριόριστη.

ΙΙ. Φορολογική νομοθεσία

Με τη φορολογική μεταρρύθμιση, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007 ετέθη ως στόχος η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η εξασφάλιση ενός διαφανούς και λειτουργικού φορολογικού συστήματος σύμφωνα με κοινοτικό δίκαιο. Με την ανωτέρω μεταρρύθμιση καταργήθηκε η προοδευτική φορολογική κλίμακα στα φυσικά πρόσωπα και αντικαταστάθηκε από ενιαίο συντελεστή (flat tax) 10%, ο οποίος ισχύει και για την φορολόγηση των εταιρειών.

Κυριότεροι φόροι :

- φόρος φυσικών προσώπων 10% (flat tax)
- εταιρικός φόρος 10% (flat tax)
- φόρος μερισμάτων 5%
- φόρος προστιθεμένης αξίας (DDS) 20% και μηδενικός προκειμένου για εξαγωγές και ενδοκοινοτικές προμήθειες. Υποχρέωση για καταβολή ΦΠΑ υπάρχει μόνο στις περιπτώσεις :
  1. κύκλος εργασιών άνω των 50.000 λέβα (€ 25.000)
  2. ενδοκοινοτικές προμήθειες άνω των 20.000 λέβα (€ 10.000)

3. πωλήσεις εξ αποστάσεως άνω των 70.000 λέβα (€ 35.000)

- Ειδικός φόρος κατανάλωσης επιβάλλεται στο αλκοόλ, τα προϊόντα καπνού, τα πολυτελή αυτοκίνητα, τον ηλεκτρισμό και το πετρέλαιο.
- Φόρος επί των επιτοκίων τραπεζικών καταθέσεων 8%
- Τα Δημοτικά Συμβούλια καθορίζουν, εντός του πλαισίου του νόμου, το ακριβές ύψος των δημοτικών φόρων και τελών :
  - Δημοτικός φόρος σε όλα τα ακίνητα από 0,5% έως 2%
  - Δημοτικός φόρος μεταβίβασης ακινήτων από 1,3% έως 2,6%.

Η Ελλάδα και η Βουλγαρία έχουν υπογράψει συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου (Νόμος 2255/1994, ΦΕΚ 195/18.11.1994).

Φορολογικές απαλλαγές

Οι επιχειρήσεις, που έχουν επενδύσει σε υποβαθμισμένες περιοχές (όπου η ανεργία, κατά το προηγούμενο έτος, ήταν σημαντικά μεγαλύτερη του μέσου όρου στην χώρα), μπορούν να επωφεληθούν από ορισμένες φορολογικές διευκολύνσεις εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

Ειδικότερα :

- Απαλλαγή μέχρι και 100% του εταιρικού φόρου (10%) προκειμένου για βιομηχανικές μονάδες, εγκατεστημένες σε περιοχές με ανεργία μεγαλύτερη κατά 35% τουλάχιστον του μέσου όρου. Η εν λόγω απαλλαγή ισχύει για μία πενταετία ανεξάρτητα από τη εξέλιξη της ανεργίας.
- Μείωση του εταιρικού φόρου μέχρι το 10% επί της αξίας των πάγιων επενδύσεων, (με την εξαίρεση των επιβατικών αυτοκινήτων), με την προϋπόθεση ότι η επένδυση πραγματοποιείται σε περιοχή με ανεργία μεγαλύτερη κατά 50% του εθνικού μέσου όρου.
- Ειδική έκπτωση (αφαίρεση από τα κέρδη των αμοιβών και εργοδοτικών εισφορών μέχρι και 12 μηνών) για τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν εγγεγραμμένους ανέργους.

ΙΙΙ. Επενδυτικά κίνητρα

Τα επενδυτικά κίνητρα εξειδικεύονται και υλοποιούνται από την Invest Bulgaria Agency, κυβερνητικό οργανισμό, υπαγόμενο στο Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την κείμενη επενδυτική νομοθεσία, οι επενδύσεις, ανάλογα με το ύψος τους, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες :

Α΄ τάξεως :

- άνω των 32 εκατ. λέβα (€16 εκατ.)

- άνω των 16 εκατ. λέβα (€ 8 εκατ.), σε περιοχή με ανεργία που υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο ή πρόκειται για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στον βιομηχανικό τομέα
- άνω των 11 εκατ. λέβα (€ 5,6 εκατ.) για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

Β΄ τάξεως :

- άνω των 16 εκατ. λέβα (€ 8 εκατ.)
- άνω των 8 εκατ. λέβα, σε περιοχή με ανεργία υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου ή επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στην βιομηχανία
- άνω των 5,5 εκατ. λέβα και επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

Προβλεπόμενα κίνητρα :

- σύντμηση των διαδικαστικών διατυπώσεων
- προνομιακή διοικητική αντιμετώπιση (κατηγορία Α')
- προνομιακή μεταχείριση για απόκτηση δημόσιας και δημοτικής ακίνητης περιουσίας
- χρηματοοικονομική βοήθεια για έργα υποδομής (κατηγορία Α')
- χρηματοοικονομική βοήθεια για την εκπαίδευση του προσωπικού μέχρι 29 ετών

Μία ακόμη εξειδικευμένη κατηγορία επενδύσεων προστέθηκε με την πιο πρόσφατη τροποποίηση του επενδυτικού νόμου το 2009. Πρόκειται για τα Επενδυτικά Σχέδια Προτεραιότητας, τα οποία πρέπει να πληρούν τόσο τις προϋποθέσεις του Κανονισμού της ΕΕ 800/2008 όσο και ένα τουλάχιστον από τα παρακάτω κριτήρια:

- Να υπερβαίνουν κατά τρεις τουλάχιστον φορές το ελάχιστο όριο των επενδύσεων Α' τάξης
- Να ενισχύουν την απασχόληση με επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας ή σε περιοχές με πρόβλημα ανεργίας
- Να στοχεύουν στην ανάπτυξη των βιομηχανικών ζωνών.
- Να στοχεύουν στην ανάπτυξη τεχνολογικών πάρκων.

IV. Εργασιακές σχέσεις – Κοινωνική Ασφάλιση

Ο Εργατικός Κώδικας (ΦΕΚ 26/01.04.1986, όπως έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις), αποτελεί το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις εργασιακές σχέσεις.

Για τους αλλοδαπούς που προτίθενται να εργαστούν στην Βουλγαρία, απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η προγενέστερη εξασφάλιση άδειας εργασίας, την οποία εκδίδει η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης και ισχύει για ένα έτος με δυνατότητα επιμήκυνσης για επιπλέον δύο έτη.

Κατ' εξαίρεση, η εκδιδόμενη άδεια δύναται να είναι μεγαλύτερης διάρκειας προκειμένου περί προσώπων που κατέχουν υψηλές διευθυντικές θέσεις ή σε ειδικές

περιπτώσεις χειρισμού εξοπλισμού αλλοδαπής προέλευσης. Για τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ ισχύουν τα κοινοτικώς κρατούντα (EEC No 1612/1968) : Δεν απαιτείται άδεια εργασίας ή άλλη διαδικαστική προϋπόθεση, καθώς, μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΕ, οι κοινοτικοί υπήκοοι δε θεωρούνται αλλοδαποί (ν. 153/1998, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 103/2009). Πρέπει, όμως, οι κοινοτική υπήκοοι να δηλώνουν την εγκατάστασή τους στη Βουλγαρία στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών.

Τα θέματα εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης των αλλοδαπών που εργάζονται στην Βουλγαρία ρυθμίζονται βάσει των εσωτερικών νόμων εκτός εάν άλλως προβλέπεται στις διεθνείς συμφωνίες που έχει προσυπογράψει η Βουλγαρία.

Οι αμοιβές των εργαζομένων μπορούν να ορίζονται σε β/λέβα ή σε ξένο νόμισμα, πλην όμως, στην πράξη, η αμοιβές καταβάλλονται σε λέβα (δηλ. το ισοδύναμο σε λέβα του συνομολογηθέντος μισθού).

Μισθοί –Ασφαλιστικές εισφορές

Η βουλγαρική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης έχει σημαντικά τροποποιηθεί κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών λόγω αφενός της ταχύτατης ανάπτυξης των οικονομικών σχέσεων της χώρας και αφετέρου της εναρμόνισής της με την κοινοτική νομοθεσία. Ο Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 110/1999, όπως έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις) ρυθμίζει τα συναφή θέματα ενώ συμπληρωματικές διατάξεις στον Ετήσιο Προϋπολογισμό του Νόμου Κρατικής Κοινωνικής Ασφάλισης (ABSSIA) ρυθμίζουν θέματα σχετικά με τις ανώτατες και κατώτατες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση, στην Βουλγαρία, παρέχει αποζημίωση, οικονομική βοήθεια και συντάξεις στους ασφαλισμένους για κινδύνους όπως : προσωρινή ανικανότητα προς εργασία, αναπηρία, μητρότητα, γήρατος και θανάτου.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες ρυθμίσεις, οι μέσες ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε περίπου 31% του μικτού μισθού και καταβάλλονται κατά 18% από τον εργοδότη και κατά 13% από τον εργαζόμενο.

Για το μέσο και το μηνιαίο μισθό, βλ. ανωτέρω στο Κεφάλαιο Α’, υπό ΙΙ.3 («Αγορά Εργασίας»).

Νόμος για την Απασχόληση

Στο Νόμο για την Απασχόληση (ΦΕΚ 112/2001, όπως έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις) προσδιορίζονται οι κρατικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων και μέτρων της πολιτικής για την τόνωση της απασχόλησης και την μείωση της ανεργίας. Στον ίδιο νόμο επίσης καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ατόμων που αναζητούν απασχόληση καθώς και εκείνων των εργοδοτών.

Για την χορήγηση επιδόματος ανεργίας, ο ενδιαφερόμενος, Βούλγαρος ή αλλοδαπός οφείλει να εγγραφεί, ως άνεργος, στην Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης ή στα κατά τόπους γραφεία της. Οι εργοδότες επίσης που επιθυμούν να συμμετέχουν στα κρατικά προγράμματα για την τόνωση της απασχόλησης οφείλουν να ανακοινώσουν στην εν λόγω Υπηρεσία τις κενές θέσεις τους εργασίας.

Ομαδικές Απολύσεις

Προκειμένου να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, ο εργοδότης οφείλει, εντός 30 ημερών, να ενημερώσει γραπτώς το οικείο τοπικό γραφείο της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης καθώς και τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Οι παρακάτω περιπτώσεις απολύσεων χαρακτηρίζονται ως «ομαδικές απολύσεις» :

- άνω των 10 εργαζομένων προκειμένου περί επιχειρήσεων που απασχολούν 20 – 100 άτομα
- άνω του 10% του εργατικού δυναμικού για επιχειρήσεις με 100 – 300 εργαζόμενους
- άνω των 30 εργαζομένων για επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα από 300 άτομα
- τουλάχιστον 20 εργαζόμενους, για όλες τις επιχειρήσεις εφόσον πραγματοποιούνται εντός 90 ημερών.

Μετά την ανωτέρω γραπτή ενημέρωση, συστήνονται ομάδες από εκπροσώπους του εργοδότη, των εργαζομένων και της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης προκειμένου να εκπονήσουν σχέδια αρωγής και κατάρτισης των απολυμένων.

Νόμος για τα Συνταξιοδοτικά Ταμεία

Σύμφωνα με την βουλγαρική νομοθεσία, οι συντάξεις εντάσσονται στο γενικότερο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι σχετικές ρυθμίσεις είναι ενσωματωμένες στον Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλισης. Οι πληρωμές των συντάξεων και των αποζημιώσεων διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες : την υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης, την πρόσθετη υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους γεννήθηκαν μετά την 31.12.1959) και την πρόσθετη προαιρετική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους έχουν συμπληρώσει το 16^{ο} της ηλικίας τους), η οποία μπορεί να γίνει σε ιδιωτικό συνταξιοδοτικό φορέα.

V. Κρατικές Προμήθειες

Νομικό πλαίσιο

Το σημαντικότερο νομικό κείμενο είναι ο Νόμος περί Κρατικών Προμηθειών (2006), ο οποίος τροποποιήθηκε (2009, 2010, 2012, 2014), ώστε να συμμορφωθεί με την κοινοτική νομοθεσία. Η προβλεπόμενη από την κοινοτική νομοθεσία διαδικασία προκήρυξης κρατικών διαγωνισμών ακολουθείται για προκηρύξεις άνω των BGN

66.000 για τις περισσότερες περιπτώσεις (υπηρεσίες, προμήθειες κτλ.), ενώ το κατώτατο όριο ανέρχεται στα BGN 264.000, όταν πρόκειται για δημόσια έργα. Για ποσά κάτω από τα ως άνω όρια η διαδικασία είναι απλοποιημένη.

Τελευταίες τροποποιήσεις Νόμου περί Κρατικών Προμηθειών[11]

- Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2007/66/EC (για τη βελτίωση των διαδικασιών δικαστικής προσφυγής στον τομέα των κρατικών προμηθειών) και 2009/81/EC (προμήθειες στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας). Έχουν ήδη ενσωματωθεί οι κοινοτικές οδηγίες 2004/17/EC και 2004/18/EC.
- Καθιέρωση 14ήμερης περιόδου αναμονής (standstill) μετά την κοινοποίηση της απόφασης επιλογής αναδόχου σε όλους τους ενδιαφερόμενους και πριν από την έναρξη ισχύος της σύμβασης. Προβλέπονται εξαιρέσεις.
- Καθιέρωση μικρότερων προθεσμιών για έκδοση απόφασης από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα: 1 μήνας τόσο για την Επιτροπή Ανταγωνισμού (α' βαθμός) όσο και για το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (β' βαθμός).[12]
- Μείωση του ανώτατου ποσού της εγγύησης που πρέπει να κατατεθεί (3% της αξίας της σύμβασης).
- Διεξοδικότερες ρυθμίσεις για τις περιπτώσεις υπερβολικά χαμηλών προσφορών, οι οποίες πλέον δε θα αφορούν μόνο στην τιμή, αλλά και σε άλλες παραμέτρους των προσφορών (π.χ. διάρκεια).
- Ρυθμίζονται αναλυτικότερα τα σχετικά με την κατάθεση συμπληρωματικών εγγράφων και τη διόρθωση ήδη κατατεθειμένων εγγράφων.
- Διεύρυνση αρμοδιοτήτων της Αρχής Κρατικών Προμηθειών σε ό,τι αφορά τους προληπτικούς ελέγχους.
- Υποχρεωτική ανάρτηση στο διαδίκτυο όλου του τεύχους της προκήρυξης.

Αρχή κρατικών προμηθειών

Στη Βουλγαρία έχει θεσπιστεί και λειτουργεί η Αρχή Κρατικών Προμηθειών (Public Procurement Agency), στα καθήκοντα της οποίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

1. Η νομοτεχνική συμβολή σε νομικά κείμενα σχετικά με τις κρατικές προμήθειες,
2. Η απάντηση σε γραπτά ερωτήματα σχετικά με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και η λειτουργία δύο ανοιχτών τηλ. γραμμών για υποβολή ερωτημάτων αναφορικά με τη νομοθεσία και τις ακολουθούμενες διαδικασίες,
3. Ο ex ante έλεγχος διαδικασιών χρηματοδοτούμενων από κοινοτικά κονδύλια και διαδικασιών για τις οποίες δεν προβλέπεται δημοσίευση προηγούμενης γνωστοποίησης (άρθρα 20^{α} & 20^{β} του νόμου για τις κρατικές προμήθειες),
4. Η διατήρηση του Μητρώου Κρατικών Προμηθειών (Public Procurement Register), στο οποίο περιλαμβάνονται αποφάσεις (το νομικό κείμενο με το οποίο αποφασίζεται η προκήρυξη) και προκηρύξεις διαγωνισμών, ανακοινώσεις σύναψης συμβάσεων και άλλες πληροφορίες. Το εν λόγω Μητρώο προσφέρει

[11] Αναλυτικά για τις τελευταίες τροποποιήσεις του εν λόγω νόμου, βλ.: http://www.internationaltaxreview.com/Article/3386144/Bulgaria-Amendments-to-the-Bulgarian-Public-Procurement-Act.html.
Το κείμενο του νόμου με τις τελευταίες τροποποιήσεις είναι διαθέσιμο στην ηλ. διεύθυνση: http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_26_10_2012.pdf.

[12] Σημειώνεται ότι στις ελεγκτικές αρχές περιλαμβάνονται, ακόμη, η Δημόσια Επιτροπή Εποπτείας (Public Financial Inspection Agency) και η Εθνική Ελεγκτική Υπηρεσία (National Audit Office).

και άλλες ηλεκτρονικές υπηρεσίες, όπως την ηλεκτρονική αποστολή (e-sender) προκηρύξεων διαγωνισμών στην Εφημερίδα της ΕΕ για δημοσίευση. Πρόσβαση στο Μητρώο προσφέρεται μέσω της διαδικτυακής πύλης κρατικών προμηθειών, οπού υπάρχει η δυνατότητα εξειδικευμένων αναζητήσεων με χρήση φίλτρων και λέξεων-κλειδιών:

Public Procurement Portal: http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=173,1082253&_dad=portal&_schema=PORTAL

Επισημαίνεται ότι η Αρχή Κρατικών Προμηθειών δεν είναι αρμόδια για την επιλογή του αναδόχου ούτε για τη σύναψη των σχετικών συμβάσεων. Η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στις αναφερόμενες στις προκηρύξεις κρατικές αρχές (**contracting agencies**), δηλαδή υπουργεία, ΟΤΑ, επιχειρήσεις δημόσιας ωφέλειας κτλ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Μητρώου, οι καταχωρημένες αρχές και υπηρεσίες με αρμοδιότητα σύναψης κρατικών συμβάσεων ανέρχονται στις 2080.

Το Γραφείο μας αναρτά σε τακτά χρονικά διαστήματα δελτία με νέες προκηρύξεις στην ηλεκτρονική του διεύθυνση: http://agora.mfa.gr/bg60.

VI. Διανοητικά δικαιώματα

Σχετικά με την προστασία των διανοητικών δικαιωμάτων στη Βουλγαρία, επισημαίνεται ότι το σύνολο της εσωτερικής νομοθεσίας (πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, ευρεσιτεχνίες, σήματα, γεωγραφικές ενδείξεις κτλ.) είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα και την κοινοτική νομοθεσία.

Προβληματισμός εκφράζεται, όμως, για την πειρατεία στο διαδίκτυο και τη δυσκολία να εντοπιστούν πληροφορίες από παροχείς υπηρεσιών internet (ISPs), ώστε να καταπολεμηθεί το φαινόμενο αυτό. Επίσης, συχνά η δικαστική επιβολή των νομικών προβλέψεων είναι αναποτελεσματική ή ασυνεπής.[13] Σύμφωνα με δημοσιεύματα του βουλγαρικού τύπου, το 60% του λογισμικού στη Βουλγαρία είναι πειρατικό. Στο πλαίσιο αυτό, φαίνεται να έχουν στοχοποιηθεί οι BitTorrent ιστοσελίδες Zamunda και Arena με αμφίβολα, όμως, έως τώρα αποτελέσματα. Παράλληλα, αλλοδαπές εταιρείες (σε κλάδους όπως η ποτοποιία αλλά και η βιομηχανία μετάλλων) εκφράζουν παράπονα για παράνομη αντιγραφή πατεντών από εγχώριες εταιρείες ή/και ελλιπή ανταπόκριση/τεχνογνωσία των τοπικών αρχών στην αντιμετώπιση τέτοιων παραβιάσεων.

Η Βουλγαρία είναι μέλος της WIPO, και έχει υπογράψει ορισμένες από τις σημαντικότερες διεθνείς συνθήκες, όπως η Σύμβαση της WIPO για το διαδίκτυο.

Αρμόδιες υπηρεσίες

[13] Office of the United States Trade Representative, "European Union", *2014 National Estimate Report on Foreign Trade Barriers*, url: https://ustr.gov/sites/default/files/2014%20NTE%20Report%20on%20FTB%20European%20Union.pdf.

- Ευρεσιτεχνίες – Εμπορικά σήματα: Γραφείο Ευρεσιτεχνιών**.** Web: http://www.bpo.bg/. Σχετικές διαφορές επιλύονται από ειδική σύνθεση με επικεφαλής τον Πρόεδρο του Γραφείου. Οι αποφάσεις τους προσβάλλονται στα διοικητικά δικαστήρια.
- Πνευματικά δικαιώματα: Διεύθυνση για τα Πνευματικά και Συγγενικά Δικαιώματα του Υπουργείου Πολιτισμού. Web: http://mc.government.bg/page.php?p=276&s=277&sp=0&t=0&z=0.

Νομοθεσία

- Νόμος 57/1993 για τα Πνευματικά και Γειτονικά Δικαιώματα (http://www.wipo.int/clea/en/details.jsp?id=426).
- Νόμος 27/1993 για τις Ευρεσιτεχνίες.
- Νόμος 84/1996 για τις Νέες Ζωτικές και Φυτικές Ποικιλίες.
- Νόμος 81/1999 για τα Σήματα και τις Γεωγραφικές Ενδείξεις.
- Νόμος 81/1999 για τα Βιομηχανικά Σχέδια.
- Νόμος 81/1999 για τα Ενσωματωμένα Κυκλώματα.

VII. Τραπεζικός τομέας

Στη χώρα, λειτουργούν αυτήν τη στιγμή 27 τράπεζες, εκ των οποίων οι 6 αποτελούν παραρτήματα ξένων τραπεζών (μεταξύ των οποίων και η ελληνική ALPHA BANK). Οι υπόλοιπες είναι πλήρως αδειοδοτημένες και εξουσιοδοτημένες να πραγματοποιούν διεθνείς συναλλαγές. Οι 21 αυτές τράπεζες διαιρούνται στη σχετική κατάταξη της Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με το μέγεθός τους. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα 5 μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας, στα οποία περιλαμβάνεται η ελληνικών συμφερόντων UBB (ιδιοκτησίας της Εθνικής Τράπεζας). Μεταξύ των υπολοίπων 19 τραπεζών, περιλαμβάνονται οι επίσης ελληνικών συμφερόντων Eurobank Bulgaria και Piraeus Bank Bulgaria.

Επιμέρους ζητήματα

- Αν και η βουλγαρική οικονομία συνεχίζει να στηρίζεται πρωτίστως στο ρευστό (“cash economy”), η χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών έχει ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Αντίστοιχη είναι και η αύξηση τόσο των τερματικών POS όσο και του e-banking. Αντιθέτως, παραδοσιακά περιορισμένη είναι στη Βουλγαρία η χρήση επιταγών.
- Ο επαναπατρισμός κερδών επιτρέπεται, αλλά πρέπει να έχει προηγουμένως καταβληθεί φόρος επί των κερδών, ενώ για έμβασμα στο εξωτερικό ποσών άνω των €12.500 πρέπει να υπάρχει έγγραφη αιτιολογία της πληρωμής. Δεν υφίστανται περιορισμοί στη μετατροπή συναλλάγματος από BGN σε €.

Αρμόδιες υπηρεσίες

- Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας**.**
  Web: http://www.bnb.bg/. Ανεξάρτητη βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας, είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη του βουλγαρικού τραπεζικού συστήματος.

VIII. Διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα

Σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες που προσφέρονται για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων στη Βουλγαρία από διεθνή προγράμματα επισημαίνονται τα εξής:

- Ευρωπαϊκή Ένωση: Αναλυτικότερα, για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις στ Βουλγαρία, βλ. ανωτέρω στο Α' Κεφάλαιο, υποκεφάλαιο ΙΙΙ «Βουλγαρία – Ευρωπαϊκή Ένωση». Βλ. επίσης τη μηχανή αναζήτησης, που η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB) διαθέτει (http://www.eib.org/projects/pipeline/index.htm) αναφορικά με τα χρηματοδοτούμενα από αυτήν προγράμματα.
- Ενιαίος Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ): Η Βουλγαρία είναι επιλέξιμη χώρα για το μηχανισμό "EEA and Norway Grants" (http://www.eeagrants.org/) με τη σχετική χρηματοδότηση να συνεχίζεται την περίοδο 2014–2019. Το ποσό που θα διατεθεί για τα προγράμματα της Βουλγαρίας την ως άνω περίοδο εκτιμάται ότι θα είναι αντίστοιχο της περιόδου 2009 – 2014, δηλαδή €126,6 εκατ.

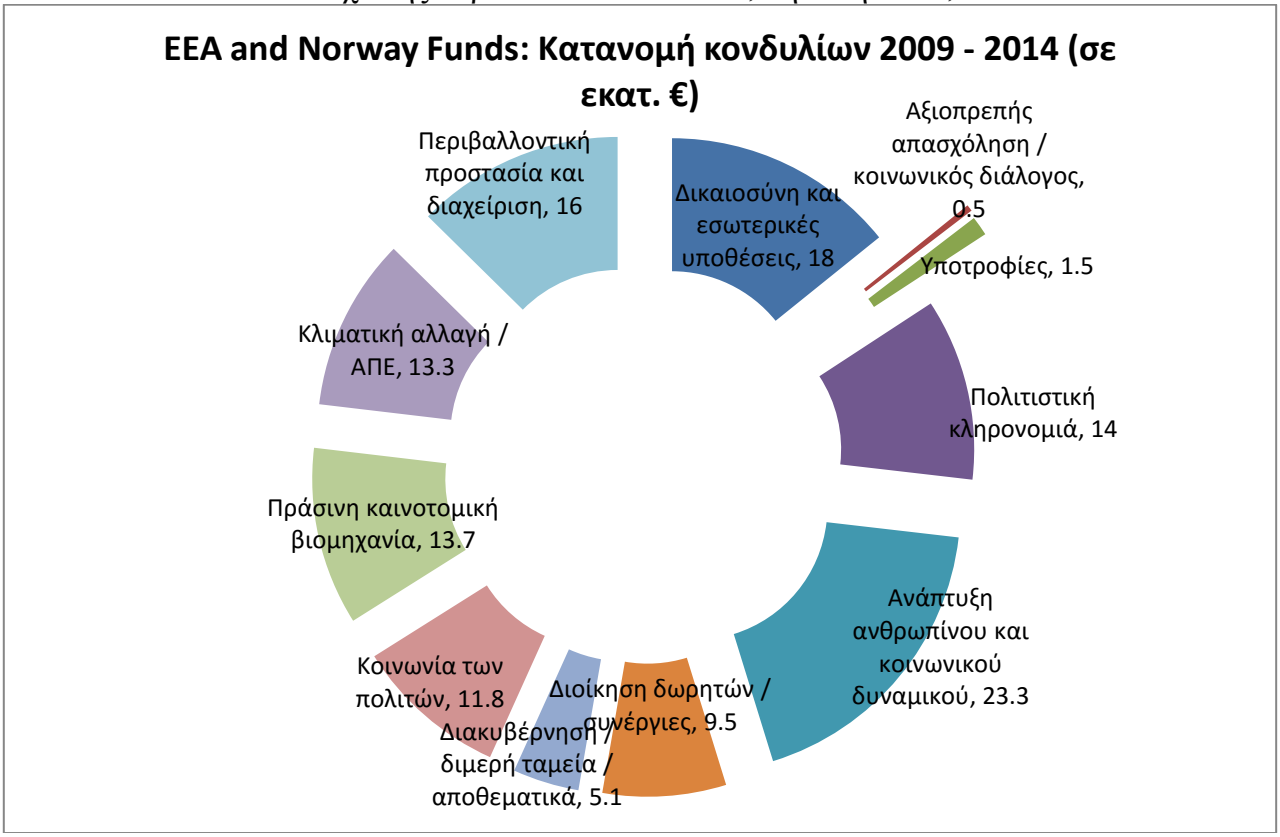

Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα EEA and Norway Grants (http://www.eeagrants.org/)

- Σε ό,τι αφορά τους λοιπούς διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη (EBRD) δραστηριοποιείται στη Βουλγαρία με αρκετά προγράμματα να βρίσκονται σε εξέλιξη (http://www.ebrd.com/saf/search.html?type=procurement_notice&country=Bulgaria). Πληροφορίες για τα προγράμματα που χρηματοδοτούν η Παγκόσμια Τράπεζα και το IFC στη Βουλγαρία μπορούν να αντλούν οι ενδιαφερόμενοι από την ιστοσελίδα του: http://www.worldbank.org/en/country/bulgaria.
- Τέλος, προγράμματα για την ενίσχυση βουλγαρικών επιχειρήσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό υλοποιεί η Βουλγαρική Αναπτυξιακή Τράπεζα (Bulgarian Development Bank, web: http://www.bbr.bg/en/about), συχνά υποστηριζόμενη από χρηματοδοτικά προγράμματα διεθνών οικονομικών οργανισμών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

1. AGRA

Machines and implements for plant-growing, livestock farming machinery and equipment, Livestock farming mechanization machinery and equipment, Seeds, Veterinary medicine, Seedlings, Agricultural chemicals, Pumps, Services and information

→ **BIOAGRA:** *Organic crop growing and livestock breeding, organic non-food products, organic farms, certification organizations, consulting companies, NGOs, Organic products trade*

Tel.: +359/32/902 650, 902 484
Fax: +359/32/902 517
E-mail e.dushilova@fair.bg, y.misheva@fair.bg
Website: http://www.fair.bg/NR/exeres/4B97F45C-C48C-4257-A5A9-880CB3C07FAF.htm

2. INTERNATIONAL TECHNICAL FAIR

Machine building, automobiles, transport, information technologies, software, electronics, electrical engineering, construction, chemistry, power engineering, and ecology.

Tel.: +359/32/902 494, 902 484
fax: +359/32/902 517
E-mail: a.indzhov@fair.bg, y.mincheva@fair.bg
Website http://www.fair.bg/NR/exeres/1563E91B-9B71-4501-BCB5-3F2487CF948D.htm

- STROYTECH**:** *Building Materials, Machines and Technologies*

  Tel.: +359/32/902 494
  Fax: +359/32/902 517
  Website: http://www.fair.bg/NR/exeres/F3666569-E668-4753-B34E-78428F86DB37.htm

- ENECO: *Technology and equipment for power engineering & environmental protection*

  Tel.: +359/32/902 180
  Fax: +359/32/902 517
  E-mail: k.eneva@fair.bg
  Website: http://www.fair.bg/NR/exeres/0844B480-5202-4954-8F94-D77DD71A4BB1.htm

3. FOODTECH

Food products, canned food, fruits and vegetables, bread and confectionery, spices, children's and dietetic food, ingredients and additives, beer and brewery, food packaging, machinery and technologies for food industry.

→ **VINARIA** (http://www.fair.bg/NR/exeres/688B7357-35B5-4DAF-88BF-10D015E0DD01.htm): *Wines and other alcoholic beverages, equipment, machinery and supplies for wine-producing, machinery, products and services for vine-growing, packaging and auxiliary packaging materials.*

Tel.: +359/32/902 650
Fax: 359/32/902 517
E-mail: e.dushilova@fair.bg, k.eneva@fair.bg
Website: http://www.fair.bg/NR/exeres/A2252A00-EAAE-49D4-A787-DFA60E9F9F41.htm

4. WORLD OF FURNITURE

Upholstered furniture, chairs, arm-chairs and tables, furniture for banks, lounges, hotels and restaurants, conference rooms, complete furnishing of hotels, restaurants, private houses kitchens, dining-roomsinterior lighting and lighting facilities.

→ **TECHNOMEBEL** (http://technomebel.bg/en): *Materials, machines and equipment for woodworking and furniture production in Bulgaria*

Tel.: + 359/2/9655 319, 9655 304
Fax: + 359/2/9655 231
E-mail: dnikolova@iec.bg, kstoilov@iec.bg
Website: http://furnitureexpo.bg/en

5. EXHIBITIONS & FORUM FOR SOUTH-EAST EUROPE

- *12η Έκθεση και Συνέδριο για τις ΑΠΕ και την Ενεργειακή Επάρκεια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΕΕ & RE - ενεργειακή επάρκεια και λύσεις για θέρμανση, κλιματισμό, φωτισμό, waste-to-energy, ΑΠΕ κ.ά.)*
- *8η Έκθεση και Συνέδριο (Save the Planet) για τη διαχείριση αποβλήτων και την ανακύκλωση*
- *"Smart Cities" (έξυπνα ενεργειακά σπίτια, ενεργειακή εξοικονόμηση κ.ά.)*
- *"LiftBalkans" (ανελκυστήρες, κινούμενες κλίμακες και σκάλες)*

Tel.: +359 32 966 813, 960 011, 960 012
Fax: +359 32 960 011, 960012
e-mail: office@viaexpo.com, international@viaexpo.com, nelly@viaexpo.com

Website: http://viaexpo.com, http://viaexpo.com/en/pages/events

6. BULCONTROLA/ WATER SOFIA

Control and measuring equipment, automation, electronics, laboratory and analytical equipment – Technologies for water procurement, purification of drinking and waste waters, water supply, analyses, regulation and control of water sources, modern equipment and devices for the water branch

Tel: + 359/2/9655 278
Fax: + 359/2/9655 231
E-mail: msimova@iec.bg
Website: http://bulcontrola.com/en

7. INTERFOOD & DRINK (με συμμετοχή του ΟΠΕ τη διετία 2012 – 2013: Προώθηση προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας)

Food – paste, sugar and chocolate products, vegetable oils, preserved and ready-to-cook food, marmalades, spices, dried fruits, nuts, fish products, ice-cream, fresh fruits, cereals, etc. Drinks – aromatic coffee, cappuccino, hot chocolates, instant drinks, bio organic drinks, milk alternatives, etc. Food additives, flavors, emulsions, coloring agents, stabilizers, aromas, ingredients, etc. Machines and technologies for production and processing, full baking lines, professional cleaning devices, bottling machines, systems for purification and processing of drinking water, treatment of natural, process and waste waters, transportation systems, etc.

→ **MEATMANIA** (http://food-exhibitions.bg/en/meatmania): *Manufacturers, importers and retailers of meat and meat products machines and equipment, innovative technologies, additives, packaging, packaging machinery, specialized vehicles, industrial floorings and wall coverings.*
→ **SIHRE** (http://sihre.bg/en): *Hotel and restaurant equipment.*

Tel.: + 359 2 9655 279, 9655 274
Fax: + 359 2 9655 231
E -mail: food-exhibitions@iec.bg
Website: http://food-exhibitions.bg/en/interfood-and-drink

8. BULGARIA BUILDING WEEK

Exhibition for the producers and distributors of the construction branch and industry along the whole chain – from the machinery, technologies and materials to the elements for interior and exterior finishing works, repairs and decoration.

→ **SECURITY EXPO** (http://securityexpo.bg/en): *Users, suppliers and manufacturers of the sectors of safety and security Industry.*

Tel: + 359 2 9655 280
Fax: + 359 2 9655 231
E-mail: dstoev@iec.bg
Website: http://buildingweek.bg/en

9. HOLIDAY & SPA EXPO (με συμμετοχή του ΕΟΤ έως και το 2013)

Παρουσίαση των τουριστικών προϊόντων τους από εκθέτες προερχόμενους από τη Βουλγαρία και ξένες χώρες.

Tel: +359 2 8657265
Fax: +359 2 8657365
E-mail: primexpo@primdesign.com
Website: http://holidayfair-sofia.com/?language_id=2

10. HORECA PLOVDIV

Restaurant and bar equipment, utensils and cutlery, equipment for commercial facilities and warehouses, hotel equipment, heating appliances, ventilation, refrigeration and air-conditioning equipment, garden equipment, professional cleaning equipment, household chemical products, hotel and restaurant furnishings, security systems and related services.

Tel: +359/32/902 494
Fax: +359/32/902 517
E-mail: y.misheva@fair.bg
Website: http://www.fair.bg/NR/exeres/9386E182-89C6-4504-9590-A13C4816C114.htm

11. BULMEDICA/BULDENTAL

Medicine, laboratory equipment, dental medicine, ophthalmology, orthopaedy, rehabilitation and prophylaxis.

Tel: +359/2/9655 279, 9655 274
Fax: +359/2 /9655 231
E-mail: glubenova@iec.bg , anaidenova@iec.bg
Website: http://bulmedica.bg/en

12. STROIKO

Architecture, building, furnishing.

Tel: +359/2/9630 605, 9631 130, +359 887 282 043
Fax: +359/2/9630 605, 9631 130
E-mail: office@stroiko.eu
Website: http://www.stroiko.eu/

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ*

1. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

Bulgarian Industrial Association	Τηλ.: +359 2 987 26 04	http://www.bia-bg.com/ branch@bia-bg.com
Bulgarian Chamber of Commerce and Industry	Τηλ.: +359 2 811 74 00, 987 26 31	www.bcci.bg bcci@bcci.bg
Employers' Association of Bulgaria	Τηλ.: + 359 2-9178 868, 9178 867	www.eabg.org headoffice@eabg.org
Sofia Chamber of Commerce & Industry	Τηλ.: +359 2 9266373; +359 9266384	www.scci.bg scci@scci.bg
Union of Bulgarian Industry	Τηλ.: +359 2 776398, 778280	stanilov_a@abv.bg
Blagoevgrad CCI	Τηλ.: +359 73 88 50 17	www.cci-bl.org/ palata_bl@abv.bg
Bourgas CCI	Τηλ.: +359 56 81 20 07	bscci@bcci.bg
Varna CCI	Τηλ.: +359 52 612173, 609698	www.vcci.bg vcci@vcci.bg
Plovdiv CCI	Τηλ.: +359 32 90 89 80	www.pcci.bg office@pcci.bg

2. Τράπεζες

ALPHA BANK	Τηλ.: 080019222, 070016222, +359 2 8103595 Fax: +35 9 2/ 9817779, 8103631	www.alphabank.bg alphabanksofia@alphabank.bg
Piraeus Bank	Τηλ.: +359 2/ 9805654, 5674, 4765 Fax: +359 2/ 9818579, 9800399	www.piraeusbank.bg sofiabranch@piraeusbank.bg
Postbank (Eurobank EFC)	Τηλ. : +3592/ 8166000, 13, 570 Fax: +3592/ 9888110	www.postbank.bg main@postbank.bg, corpbanking@postbank.bg, contact@postbank.bg
United Bulgarian Bank (NBG group)	Τηλ.: +3592/ 8112233, 2234, 2235, 2332, 3770, 9809487, 9810293 Fax: +3592/ 9809890,	www.ubb.bg info@ubb.bg

* Βλ. αναλυτικότερο κατάλογο με χρήσιμες διευθύνσεις στην ηλεκτρονική μας διεύθυνση http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad5FF71%CE%A7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%82%20%CE%94%CE%B9%CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%8D%CE%BD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%202012.doc.

	9880822	
UniCredit Bulbank	Fax. +3592/988 4636	http://www.unicreditbulbank.bg/en/index.htm Contact details: http://www.unicreditbulbank.bg/en/Contacts/Contacts_Info/index.htm
FiBank	Τηλ.: + 3592/817 11 00	http://www.fibank.bg/en call@fibank.bg
Raiffeisenbank	Τηλ. (+359 2) 91 985 101 Φαξ (+359 2) 943 45 28	http://www.rbb.bg/en-US/ Contact details: http://rbb.bg/en-US/.contacts/

3. Διοργανωτές Εκθέσεων - Εκθεσιακά Κέντρα

ViaExpo Ltd	22, Pobeda Str., fl. 1, 4003 Φιλιππούπολη Τηλ.: +35932 966 813, 960 011, 960 012, 512 907 Fax: +35932 96 00 12, 96 00 12	www.viaexpo.com international@viaexpo.com
Dobrich Fair SA	7, Nezavisimost Str., 9300 Dobrich, Bulgaria Τηλ.: 0035958-603152	dobrich_fair@abv.bg office@dobrich-fair.com http://www.dobrich-fair.com/exhibition.php?eid=4
Bulgarian Economic Forum	86, Vitosha Blvd., floor 4 Τηλ.: +3592 951 52 59 Fax: +3592 953 29 24	http://www.biforum.org/ info@biforum.org
IEC Sofia	Τηλ.: + 359 (2) 9655 281 Fax: + 359 (2) 9655 231	http://iec.bg/en iec@iec.bg exhibitions@iec.bg
International Fair Plovdiv	Plovdiv 4003, 37 Tzar Boris III-Obedinitel blvd. Τηλ.: +359 32 902243 Fax: +359 32 962446	www.fair.bg exhibitions@fair.bg
Stroiko	1, Bulgaria Square, 1463 Sofia Τηλ./Fax: +3592 963 06 05, 963 11 30	office@stroiko.eu http://stroiko2000.com/
Prim Expo	5-13B, Akatsiya Str., 1421 Sofia Τηλ.: +3592 865 72 65 Fax: +3592 865 73 65	primexpo@primdesign.com http://www.holidayfair-sofia.com/

4. Κλαδικές ενώσεις - Σύνδεσμοι

Hellenic Business Council in Bulgaria	Τηλ.: +3592 950 24 40, 950 24 41, 950 24 42	www.hbcbg.com info@hbcbg.com
Bulgarian Construction Chamber	Τηλ.: +359 2 806 29 10	www.ksb.bg office@ksb.bg
Bulgarian Textile and Clothing Association (BATEC)	Τηλ.: +359 2 978 6022, 978 6110, 984 5667, 978 0927	batek@abv.bg
National Association for fishery and aquaculture "NaRiba-BG"	Τηλ.: +35932 690217; +359 88 8352728; +359 89 6787438; +359 87 8352728	bg_fishaqua_plovdiv@abv.bg
Branch Union of Leather, Fur, Footwear and Leather Goods Industry	Τηλ.: +359 2 979 82 62	branchunion_lffhi_bg@yahoo.com
Branch Union of Wood-Processing and Furniture Industry	Τηλ.: +359 2 963 42 99	http://www.timberchamber.com timberchamber@sinetbg.com
Association of the Producers and Merchants of Wines and Spirits	Τηλ.: +359 2 981 981 16 74	liliwine@mb.bia-bg.com
Branch Union of Textile producers	Τηλ.: +359 44 663 008	bsptbg@abv.bg
Bulgarian Tourism Chamber	Τηλ.: +359 2 987 4059	www.btch.org btch@btch.org
Bulgarian Union for Customs and Foreign Trade Services	Τηλ.: +359 2 811 76 66	www.bsmvo.bg bsmvo@bsmvo.bg
Union of Traders in Bulgaria	Τηλ.: +359 2 981 35 34	naschdom@bol.bg
Bulgarian Wind Energy Association	Τηλ.: +359 44 623438	bawe@abv.bg
National Biofuels Association	Τηλ.: +359 2 980 26 11	http://www.biofuelsbg.org/ nabf_bg@yahoo.com office@biofuelsbg.org
National Association of HORECA	Τηλ.: +359 2 980 5248	www.xopeka.com info@xopeka.com
National Real Property Association	Τηλ.: +359 2 988 6890	office@nsni.bg
Association of Producers of Ecological Energy	Τηλ.: +359 52 62 07 70	www.apeebg.org info@apeebg.org
Association of bread producers and pastry producers "Bread for Bulgaria"	Τηλ.: +359 889 653416	asociaciq@abv.bg

Association of Automobile Importers	Τηλ.: +359 889 171 284, 889 299 262, 878 683 133	www.avabulgaria.com ava@avabulgaria.com
Association of Car Manufacturers and Their Authorized Representatives for Bulgaria	Τηλ.: +3592 946 12 50	http://www.svab.bg office@svab.bg

5. Βουλγαρικές Αρχές

Ministry of Economy and Energy "Energy Efficiency and Environmental Protection" Directorate "Environmental Protection and Renewable energy sources" Department	Sofia 1000, 8 Slavyanska Str., Τηλ.: +3592 9263143 fax: +3592 9883216	http://www.mi.government.bg/eng/geoterm.html a.dimitrova@mee.government.bg
Ministry of Environment and Water	1000 Sofia, 67 William Gladstone str. Tel.: +359 2 955 90 11 Fax: +359 2 955 90 15	http://www.moew.government.bg/ contact@moew.government.bg
Bulgarian Energy Efficiency Fund	4 "Kuzman Shapkarev" Str. 1000 Sofia Τηλ.: +359 2 81 000 80 Fax: +359 2 81 000 05	info@bgeef.com http://www.bgeef.com
Bulgarian State Energy and Water Regulatory Commission (SEWRC)	Sofia 1000, Dondukov 8-10 Τηλ.: +359 2 988 87 30 +359 2 9359675 fax: +359 2 988 87 82	dker@dker.bg http://www.dker.bg
Bulgarian Energy Efficiency Agency	1000 Sofia, 37 “Ekzarh Josif” str. / “Serdika” 11 str. Τηλ.: +3592 915 40 10 Fax: +3592 981 58 02	office@seea.government.bg http://www.seea.government.bg
Ministry of Agriculture & Food	Sofia 1040, 55, Hristo Botev Blvd. Τηλ.: +3592 985 11 858, 985 11 384 Αναλυτικός τηλ. κατάλογος υπηρεσιών Υπουργείου: http://www.mzh.government.bg/MZH/Libraries/Контакти-тел_указател/ukazatel.sflb.ashx	http://www.mzh.government.bg/mzh/en/Home.aspx
Ministry of Agriculture & Food Διεύθυνση Αγροτικών Καλλιεργειών (Дирекция	55, Hristo Botev Bul. 1040 Σόφια	http://www.mzh.government.bg/MZH/en/Ministry.aspx

"Растениевъдство") Τμήμα Βιολογικής Γεωργίας	Τηλ: +359 2 985 11 303, 985 11 315, 985 11 318	
State Fund Agriculture	136, Tzar Boris III 1618 Σόφια Τηλ.: +359 2 8187 100	http://www.dfz.bg/en/ dfz@dfz.bg
State Agency for Food Safety	Τηλ.: +359 2 915 98 20, 915 98 84 Fax: +359 2 954 95 93	http://www.babh.government.bg/en/ ceo@bfsa.bg boryana.nestova@nvms.government.bg
Ministry of Interior Directorate Migration	1000 Sofia, 48 Knyaginya Maria Luiza blvd. Desk 2 and 3 for EU citizens	int.151@mvr.bg http://eu.mvr.bg/en/Areas/Migration/default.htm
Ministry of Health Directorate “Medical Activities” Unit “Education and Qualification”	Τηλ.: +359 2 9301-311/306, 9301327, 9301326	http://www.mh.government.bg/ goreshtalinia@mh.government.bg press@mh.government.bg
National Health Insurance Fund	1, Krichim Str., 1407 Sofia Τηλ./Fax: +359 2 965 9124, 965 9116	http://www.en.nhif.bg/web/guest/home jvatkova@nhif.bg
National Center for Information & Documentation Department Academic Recognition And Regulated Professions	52 A, G. M. Dimitrov Blvd, 1125 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +359 2 8173862, 8173849 Fax: +359 2 971 31 20	naric@nacid.bg http://mail.nacid.bg/newdesign/en/index.php
Ministry of Transport, Information Technology & Communication	9, Diakon Ignatii Str., 1000 Sofia, Bulgaria Για αναλυτικές πληροφορίες επαφών, βλ. http://www.mtitc.government.bg/page.php?category=112&id=381.	http://www.mtitc.government.bg/
Ministry of Labor & Social Policy	2, Triaditza Str., 1051 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +359 2 8119443 Fax: +359 2 988 44 05, 986 13 18	http://www.mlsp.government.bg/en/index.htm mlsp@mlsp.government.bg
National Employment Agency	№3, Dondoukov blvd, Sofia 1000 Thl.: +359 2 980 87 19 Fax: +359 2 986 78 02	http://www.az.government.bg/eng/index_en.asp az@az.government.bg
National Statistical Institute	Για αναλυτικές	http://www.nsi.bg/index_en.htm

	πληροφορίες επαφών, βλ.: http://www.nsi.bg/pageen.php?P=92	
Bulgarian National Bank	1, Knyaz Alexander I Sq., 1000 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +3592 91459 Fax: +3592 9802425, 9806493	http://www.bnb.bg/?toLang=_EN
Public Procurement Agency	4 Lege Str., Sofia 1000, Bulgaria Τηλ.: 940 70 50 Fax: 940 70 52	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=173,1&_dad=portal&_schema=PORTAL aop@aop.bg
Customs Agency	Rakovski 47, Sofia 1202 Department "Public Relations Τηλ.: +3592 9859 4213	http://www.customs.bg/en/page/145 pr@customs.bg

6. Διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί – Διεθνή και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα

European Bank for Reconstruction & Development (EBRD)	Τηλ.: +359 2 9321 414	Fax: +359 2 9321 441
European Investment Fund (EIF) – Πρόγραμμα JEREMIE	Τηλ.: +359 2 926 4 295	Fax: +359 2 926 4 299
Διαχειριστική Αρχή Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα (web: http://www.opcompetitiveness.bg/index.php?lid=2)	Τηλ.: + 359 2 940 75 00	Fax: + 359 2 981 17 19
International Finance Corporation (http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/region__ext_content/regions/europe+middle+east+and+north+africa/ifc+in+europe+and+central+asia/countries/bulgaria+country+landing+page)	Τηλ.: +395 2 9697 230	
World Bank (http://www.worldbank.org/en/country/bulgaria)	Τηλ.: +395 2 9697 229	Fax: + 359 2 971 20 45

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΞΑΓΩΓΕΣ

ΕΞΑΓΩΓΕΣ (διψήφιοι κοινοτικοί κωδικοί συνδυασμένης ονοματολογίας – CN2)		ΑΞΙΑ (ΕΥΡΩ)	
	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2013	2014
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	304.012.470	253.514.595
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	86.048.497	109.561.558
08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	68.645.054	68.077.697
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ	51.761.461	67.676.479
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	44.935.017	59,747,504
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	55.055.878	57.278.510
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	64.481.242	56.958.427
85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	36.600.321	56.479.501
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	46.726.250	51.474.627
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	41.293.079	36.791.109
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	59.481.420	35.384.908
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	29.104.328	31.201.864
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ	33.304.180	30,912,943
95	ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ, ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Ή ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ. ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	25.553.043	28.702.612
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	26.210.530	28.520.206
31	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	18.937.786	25.707.823
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	22.206.544	23.997.105
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	23.741.599	23.584.271
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	31.901.689	22.716.672
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	20.046.951	19.277.110
02	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΙΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	11.966.369	16.585.693
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	37.934.700	15.066.163
32	ΔΕΨΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ. ΤΑΝΝΙΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΤΟΥΣ. ΧΡΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	11.776.888	12.927.259
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	16.658.954	12.540.528
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ. ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	14.671.347	12.288.527
94	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ	9.622.582	11.739.790
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΑ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	10.135.515	11.307.071

78	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	10.992.169	10.082.551
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΛΥΣΙΜΟ (ΑΛΙΣΙΒΕΣ)	7.380.191	9.755.483
30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	6.904.091	9.546.691
44	ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	10.818.120	9.395.477
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ	17.261.411	9.275.797
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	8.390.401	9.268.200
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	11.100.959	9.231.407
71	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΑΠΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	5.357.763	9.160.535
03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	7.565.828	9.094.981
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	7.206.592	8.617.467
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	15.187.259	8.217.946
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	5.980.423	7.481.396
69	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	6.089.763	7.231.007
25	ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	6.052.279	7.175.412
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	8.130.640	6.941.320
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	6.111.659	6.793.676
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	17.645.676	6.240.605
33	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ	6.066.611	6.151.995
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΨΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ, ΑΜΙΑΝΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ Ή ΑΝΑΛΟΓΕΣ ΥΛΕΣ	4.927.917	6.052.455
96	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	6.452.752	5.269.749
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΣΥΝΕΧΕΙΣ	4.101.998	5.180.619
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	1.222.887	5.125.218
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΦΟΥΝΤΩΤΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ.ΔΑΝΤΕΛΕΣ. ΕΙΔΗ ΕΠΙΣΤΡΩΣΗΣ. ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ. ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ	4.551.944	4.799.644
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	3.566.807	4.409.318
11	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	5.753.764	4.362.974
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	4.213.718	4.021.108
26	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ, ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	5.646.049	3.465.394
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ, ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΙΡΟΥΝΙΑ, ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	2.138.063	3.169.261
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	3.993.486	3.165.656
90	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ	2.178.941	3.070.376
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	2.237.570	2.747.808
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	3.741.400	2.699.567
42	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ. ΕΙΔΗ ΣΕΛΟΠΟΙΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΖΩΑ	2.209.969	2.153.890

47	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ Ή ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΚΥΤΤΑΡΙΝΙΚΕΣ ΙΝΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΧΑΡΤΙ Η ΧΑΡΤΟΝΙ ΓΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	2.980.134	2.027.597
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	2.078.792	1.922.319
63	ΑΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΡΑΚΗ	1.643.341	1.707.463
35	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ, ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΚΟΛΛΕΣ. ΕΝΖΥΜΑ	1.871.021	1.701.862
56	ΒΑΤΕΣ, ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΜΗ ΥΦΑΣΜΕΝΑ. ΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΣΠΑΓΚΟΙ, ΣΧΟΙΝΙΑ ΚΑΙ ΧΟΝΤΡΑ ΣΧΟΙΝΙΑ	2.006.938	1.610.282
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	1.696.697	1.603.937
91	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ	3.704.016	1.499.884
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ)	785.013	1.385.556
49	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ, ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ Ή ΑΛΛΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	1.209.201	1.346.149
59	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΚΑΛΥΜΜΕΝΑ Ή ΜΕ ΑΠΑΝΩΤΕΣ ΣΤΡΩΣΕΙΣ	1.048.386	1.176.200
99	Εμπιστευτικά, Εφοδιασμοί	613.976	980.876
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	465.529	923.153
79	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	10.992.169	884.829
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	946.371	601.503
51	ΜΑΛΛΙ, ΤΡΙΧΕΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΟΝΤΡΟΕΙΔΕΙΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΟΝΤΡΟΤΡΙΧΕΣ	667.999	544.070
57	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	620.504	509.244
01	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	210.553	492.514
65	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	385.730	414.649
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	386.329	310.988
37	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	334.941	286.095
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	127.700	176.991
93	ΟΠΛΑ, ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	108.246	175.394
67	ΦΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΟΥΠΟΥΛΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΤΕΡΑ Ή ΑΠΟ ΠΟΥΠΟΥΛΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ	139.144	169.484
66	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ (ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ), ΡΑΒΔΟΙ-ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ, ΜΑΣΤΙΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ	57.436	136.265
53	ΑΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	183.238	133.576
81	ΑΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ. ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΛΕΣ ΑΥΤΕΣ	166.156	91.052
36	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ. ΕΙΔΗ ΠΥΡΟΤΕΧΝΙΑΣ. ΣΠΙΡΤΑ. ΠΥΡΟΦΟΡΙΚΑ ΚΡΑΜΑΤΑ. ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ ΥΛΕΣ	27.415	60.188
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ,ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	24.132	57.309
46	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	39.959	38.337
75	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙΚΕΛΙΟ	23.863	37.338
97	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΩΝ Ή ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	2.429	35.422
50	ΜΕΤΑΞΙ	103.046	22.737

80	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	1.104	14.469
92	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ. ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΥΤΩΝ	16.525	11.180
45	ΦΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	12.978	5.241
88	ΑΕΡΟΠΛΟΙΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ	59.456	4.613

ΕΞΑΓΩΓΕΣ (τετραψήφιοι κοινοτικοί κωδικοί συνδυασμένης ονοματολογίας – CN4 – TOP-20)		ΑΞΙΑ (ΕΥΡΩ)	
	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2013	2014
2710	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	262.245.259	236.215.900
2401	Καπνά ακατέργαστα ή που δεν έχουν βιομηχανοποιηθεί. Απορρίμματα καπνού	42.770.536	37,846,766
3902	Πολυμερή του προπυλενίου ή άλλων ολεφινών, σε αρχικές μορφές	15.386.648	34.528.088
7604	Ράβδοι και είδη με καθορισμένη μορφή, από αργίλιο	20.549.366	34.052.171
9503	Παιχνίδια για παιδιά (εκτός από τροχοφόρα παιχνίδια)	23.957.497	26.030.943
6006	Άλλα πλεκτά υφάσματα	26.989.725	22.891.663
7404	Απορρίμματα και θραύσματα από χαλκό (εκτός από ακατέργαστους όγκους [πλινθώματα])	45.903.092	21.511.416
6106	Μπλούζες και μπλούζες-πουκάμισα σεμιζιέ, πλεκτές, για γυναίκες ή κορίτσια	21.738.620	19.753.832
0803	Μπανάνες, στις οποίες περιλαμβάνονται και μπανάνες του είδους των Αντιλλών, νωπές ή ξερές	19.826.768	18.902.122
2402	Πούρα, στα οποία περιλαμβάνονται και εκείνα με κομμένα τα άκρα, πουράκια και τσιγάρα	20.647.250	18.370.136
8525	Συσκευές μετάδοσης (πομποί) για τη ραδιοτηλεφωνία, τη ραδιοτηλεγραφία, τη ραδιοφωνία ή την τηλεόραση	5.448.661	16.054.159
3105	Λιπάσματα ορυκτά ή χημικά που περιέχουν δύο ή τρία λιπαντικά στοιχεία: άζωτο, φωσφόρο και κάλιο	12.391.177	15.304.970
7213	Χοντρόσυρμα από σίδηρο ή από όχι σε κράμα χάλυβα, ακανόνιστα περιελιγμένο	14.657.114	15.005.031
1511	Φοινικέλαιο και τα κλάσματά του, έστω και εξευγενισμένα, αλλά χημικώς μη μετασχηματισμένα	16.676.820	13.733.696
7601	Αργίλιο σε ακατέργαστη μορφή	7.095.381	13.463.591
3920	Πλάκες, φύλλα, μεμβράνες, ταινίες και λουρίδες, από πλαστικές ύλες μη κυψελώδεις	14.436.991	13.410.553
2713	Οπτάνθρακας (κοκ) από πετρέλαιο, άσφαλτος από πετρέλαιο και άλλα υπολείμματα λαδιών πετρελαίου	16.091.560	13.400.096
7214	Ράβδοι από σίδηρο ή από όχι σε κράμα χάλυβα, που έχουν απλώς σφυρηλατηθεί, ελαθεί ή εφελκυσθεί	13.759.752	13.065.571
0805	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά	13.924.969	12.902.457
1701	Ζάχαρη από ζαχαροκάλαμο ή από τεύτλα και ζαχαρόζη χημικώς καθαρή, σε στερεή κατάσταση	35.743.307	12.588.725

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (διψήφιοι κοινοτικοί κωδικοί συνδυασμένης ονοματολογίας – CN2)		ΑΞΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩ	
	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2013	2014
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΟΡΥΚΤΑ ΛΑΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΞΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΚΕΡΙΑ ΟΡΥΚΤΑ	167.146.021	214.860.968
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΠΛΕΚΤΑ	108.374.135	114.230.672
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	124.094.263	97.936.204
44	ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΞΥΛΟ	70.598.454	81.385.475
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ	59.829.120	64.475.747
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ	54.161.033	57.891.478
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΛΕΣ	49.401.509	55.153.917
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ	41.629.455	51.162.569
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΙΝΗ, ΧΑΡΤΙ Ή ΧΑΡΤΟΝΙ	38.891.201	44.657.732
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	46.925.512	44.305.469
85	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	59.737.093	44.240.299
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	39.286.433	43.449.330
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	29.588.772	40.076.040
02	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΙΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	35.683.587	38.559.810
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	32.807.228	31.961.676
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	20.654.997	31.774.493
78	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	29.977.227	27.585.268
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	16.861.621	22.413.788
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ Ή ΧΑΛΥΒΑ	22.800.199	21.287.024
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	19.061.008	20.902.083
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	22.406.245	19.984.063
94	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΠΙΠΛΑ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ. ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ. ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ	12.189.457	17.910.453
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	15.007.669	16.752.491
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΑ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	15.378.533	16.427.734
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	16.922.802	16.017.802
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	28.204.712	15.612.890
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	22.635.975	15.392.707
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ. ΜΕΡΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	15.728.605	13.828.754

33	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ Ή ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ	9.580.911	13.116.752
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	6.912.278	13,013,179
69	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	8.622.531	11.214.026
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	9.347.337	10.767.605
47	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ Ή ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΚΥΤΤΑΡΙΝΙΚΕΣ ΙΝΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ. ΧΑΡΤΙ Η ΧΑΡΤΟΝΙ ΓΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	11.171.789	10.072.655
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	7.916.175	9.579.429
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	9.237.159	9.402.243
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	8.030.256	8.802.145
79	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	6.893.484	8.214.809
08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	9.254.933	7.927.827
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΨΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ, ΑΜΙΑΝΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΥΓΙΑ Ή ΑΝΑΛΟΓΕΣ ΥΛΕΣ	7.251.925	7.735.699
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	9.701.953	7.475.536
63	ΑΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΡΑΚΗ	4.429.777	7.335.547
31	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	6.376.408	7.264.910
56	ΒΑΤΕΣ, ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΜΗ ΥΦΑΣΜΕΝΑ. ΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΣΠΑΓΚΟΙ, ΣΧΟΙΝΙΑ ΚΑΙ ΧΟΝΤΡΑ ΣΧΟΙΝΙΑ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΙΑΣ	5.221.779	7.006.908
90	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΜΕΤΡΗΣΗΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ Ή ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ	4.092.022	6.566.658
30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	5.838.217	6.272.028
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	5.794.061	6.267.079
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	5.947.608	6.248.051
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	16.526.341	6.202.889
25	ΑΛΑΤΙ. ΘΕΙΟ. ΓΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ. ΓΥΨΟΣ, ΑΣΒΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ	5.803.236	6.108.441
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΛΥΣΙΜΟ (ΑΛΙΣΙΒΕΣ)	3.826.731	4.862.586
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	5.961.030	4.855.282
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	4.305.909	4.436.742
03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	5.424.231	4.341.872
96	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	3.444.362	4.002.978
49	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ, ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ Ή ΑΛΛΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	2.308.435	3.829.520
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	2.789.842	3.757.579
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	4.178.667	3.712.404
95	ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ, ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Ή ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ. ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	2.690.492	3.448.150
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	2.416.886	2.940.571
32	ΔΕΨΙΚΑ ΚΑΙ ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ. ΤΑΝΝΙΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΤΟΥΣ. ΧΡΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	898.975	2.639.905
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ)	2.117.868	2.215.242

91	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ	3.420.748	1,978,667
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Ή ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ, ΣΥΝΕΧΕΙΣ	1.384.473	1.863.369
01	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	1.325.700	1.840.726
35	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ, ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΚΟΛΛΕΣ. ΕΝΖΥΜΑ	1.523.057	1.728.651
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ. ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΦΟΥΝΤΩΤΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ.ΔΑΝΤΕΛΕΣ. ΕΙΔΗ ΕΠΙΣΤΡΩΣΗΣ. ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ. ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ	1.121.318	1.609.662
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	475.489	1.488.336
42	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ. ΕΙΔΗ ΣΕΛΟΠΟΙΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΖΩΑ	1.668.331	1.397.394
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	1.631.559	1.306.148
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ, ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΙΡΟΥΝΙΑ, ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	1.165.041	1.195.084
71	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΑΠΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΑ, ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	3.575.275	1.189.982
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ,ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	729.647	949.878
59	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΚΑΛΥΜΜΕΝΑ Ή ΜΕ ΑΠΑΝΩΤΕΣ ΣΤΡΩΣΕΙΣ	560.235	913.215
51	ΜΑΛΛΙ, ΤΡΙΧΕΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΟΝΤΡΟΕΙΔΕΙΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΟΝΤΡΟΤΡΙΧΕΣ	756.619	827.421
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	207.978	795.812
36	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ. ΕΙΔΗ ΠΥΡΟΤΕΧΝΙΑΣ. ΣΠΙΡΤΑ. ΠΥΡΟΦΟΡΙΚΑ ΚΡΑΜΑΤΑ. ΕΥΦΛΕΚΤΕΣ ΥΛΕΣ	665.171	546.761
65	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	95.961	524.984
37	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Ή ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	370.216	399.426
57	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	182.778	373.807
45	ΦΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	368.304	317.368
81	ΑΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ. ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΛΕΣ ΑΥΤΕΣ	361.126	220.284
88	ΑΕΡΟΠΛΟΙΑ Ή ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ	480	217.291
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	197.241	213.687
53	ΑΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ. ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	146.395	208.787
26	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ, ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	274.325	116.100
66	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ (ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ), ΡΑΒΔΟΙ-ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ, ΜΑΣΤΙΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	102.322	115.527
67	ΦΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΟΥΠΟΥΛΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΤΕΡΑ Ή ΑΠΟ ΠΟΥΠΟΥΛΑ. ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ	33.943	79.752
50	ΜΕΤΑΞΙ	21.508	59.268
75	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙΚΕΛΙΟ	14.826	45.492
86	ΟΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ Ή ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	36.605	28.566
98	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) αριθ. 840/96 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	13.460	24.426
99	Εμπιστευτικά, Εφοδιασμοί		21.222
97	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΩΝ Ή ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	1.830	19.149
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	315	15.227

80	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	19.295	11.632
92	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ. ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΥΤΩΝ	2.417	9.774
46	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	7.216	1.760

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (τετραψήφιοι κοινοτικοί κωδικοί συνδυασμένης ονοματολογίας – CN4 – TOP-20)		ΑΞΙΑ (ΕΥΡΩ)	
	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2013	2014
2710	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	86.510.590	108.045.992
2716	Ηλεκτρική ενέργεια	76.579.324	102.655.914
1001	Σιτάρι και σμιγάδι	66.672.850	65.431.844
1512	Λάδια ηλιοτρόπιου, κνήκου ή βαμβακιού και τα κλάσματά τους, έστω και εξευγενισμένα	43.537.830	47.550.658
6106	Μπλούζες και μπλούζες-πουκάμισα σεμιζιέ, πλεκτές, για γυναίκες ή κορίτσια	40.592.681	37.328.687
2401	Καπνά ακατέργαστα ή που δεν έχουν βιομηχανοποιηθεί. Απορρίμματα καπνού	38.059.406	33.719.690
0406	Τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί	28.674.897	33.662.495
0207	Κρέατα και παραπροϊόντα βρώσιμα σφαγίων πουλερικών κατοικιδίων πετεινού, κότας, πάπιας, χήνας, γάλου	27.173.896	30.915.559
2106	Παρασκευάσματα διατροφής π.δ.κ.α.	17.841.618	29.522.448
7010	Φιάλες, νταμιτζάνες, φιαλίδια, κανάτες, βάζα, σωληνοειδείς φιάλες, φύσιγγες και άλλα δοχεία από γυαλί	25.949.299	29.066.257
7801	Μόλυβδος σε ακατέργαστη μορφή	29.701.395	27.305.340
6104	Κουστούμια-ταγιέρ, σύνολα,ζακέτες, φορέματα, φούστες, φούστες-παντελόνια (ζιπ- κιλότ)	23.569.990	26.730.790
1005	Καλαμπόκι	47.243.047	20.909.174
6109	Τι-σερτ και φανελάκια, πλεκτά	17.363.135	18.407.619
4410	Πλάκες-διαφράγματα από μικρά τεμάχια και παρόμοιες πλάκες-διαφράγματα από ξύλο ή άλλες ξυλώδεις ύλες	14.695.193	17.660.389
6203	Κουστούμια, σύνολα, σακάκια, παντελόνια μακριά	21.693.225	17.246.071
3923	Είδη μεταφοράς ή συσκευασίας, από πλαστικές ύλες	20.533.054	14.823.669
4401	Καυσόξυλα σε κυλίνδρους, κούτσουρα, μικρά κλαδιά, δεμάτια ή με παρόμοιες μορφές. Ξυλεία σε πλακίδια	14.570.199	14.383.803
4407	Ξυλεία πριονισμένη ή πελεκημένη κατά μήκος, κομμένη εγκάρσια ή ξετυλιγμένη, έστω και πλανισμένη	11.318.246	13.997.237
2207	Αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη, με κατ' όγκο αλκοολικό τίτλο >= 80% vol	12.815.846	13.399.834